

TARDOR 2009

SUMARI

2

TertuliAPIV: Encuentros para amantes de la creación gráfica

M. Cruz Montalbán

10

Infantil i Juvenil

44

Narrativa

62

Poesia

80

Assaig

116

Altres Novetats

122

Celebrem 20 anys de LliG

Rafa Martínez

128

Editorials valencianes

FIRES NACIONALS I INTERNACIONALS DE LLIBRES

- 11 **issac ramero**
- 12 **terenci llorens**
- 13 **fernando d'elías**
- 14 **pedro lavandí**
- 15 **artur urquijo**
- 16 **rosa serrano**
- 17 **eduardo de la hoya**
- 18 **eduardo de la hoya**
- 19 **eduardo de la hoya**
- 20 **eduardo de la hoya**

Llibre, Bolonya, Frankfurt, Ginebra (HBC)... i tots llibres on es comenci amb llibres, i es mouen molts diners, però també on es presenten novetats a projectes, es realitzen contactes, debats, exposicions... Però, són realment interessants per als Il·lustradors? Compartiu els desplaçaments? Existeixen sol·licitacions per a les obreres llibres? Com es realitzen els contactes? Com es ven o compra un projecte? Encara s'acorda amb la impremta de llibres?

Director: 19 de novembre, a les 18 h, en la sala de l'Espai del poble de l'Arco, S. Baix

Las cubiertas discográficas y la identidad visual de los generos musicales

A partir de 1939 las cubiertas de los discos revelaron con el mercado de la música grabada. El diseño discográfico se ha movido entre dos extremos: la interpretación gráfica de los contenidos del disco y la provocación de sensaciones en el espectador. En esta dialéctica se fue definiendo la personalidad visual de cada género musical, que alcanza su momento de mayor rotundidad cuando los generos musicales tienen una identidad más fuerte, y se clarifica cada vez más el estilo y el lenguaje.

13 de mayo, 18 h
Foro de la feria, S. Baix

invitado:
Jorge Garcia
(Barcelona, 1947) es documentalista y escritor independiente de jazz. En 1979 fue cofundador de la revista jazz gráfico en el MAP. Desde entonces ha trabajado el mundo de la música discográfica y ha intervenido en debates de iconografía y fotografía.

¿dibujas o ilustras?

invitado:
paco basculán

Ilustrador gráfico y dibujante de carácter. "Lunaca", artista gráfico, docente, conferenciante... Miembro activo de la AEDV y otras asociaciones. Colaborador de los grupos de diseño BÉBÉ y LA NINE. Realizador de libros de arte de carácter reconocidamente MAS con una retrospectiva en el 2011.

El papel del dibujo y la ilustración en el trabajo de este diseñador y a la vez como diseñador gráfico que puede ser el dibujo y el diseño, entre el desarrollo de la habilidad creativa y el aprendizaje práctico.

Tiempo: 8 de octubre, 17 h. Sala de exposiciones, C/ Arco, 5

Robinson Crusoe Bologna Ragazzi Award

ASSOCIAZIONE PROFESSIONALE DI ILLUSTRAZIONE DELLA VALLE D'AOSTA

C/ Poble de la Font, 5, Baix. Viernes 26 de octubre, 19 h.

5a JUEVES DEL MES

Calligrafía el dibujo que habla

invitado:
juanjo tornero

Sobre la teoría y práctica de la caligrafía, como arte que practica la mayoría de las personas leídas las que no son artistas, de su evolución a lo largo de los siglos hasta su estado actual, pasando por una demostración del uso tradicional de la pluma de caña de agua cuadrada.

En todas sus lecturas profundas y artísticas. Juanjo Tornero, profesor de arte, músico, viene de una otra forma de interés por la caligrafía. Su tesis doctoral ya trataba sobre El arte de escribir, imparte, entre otros, una asignatura de caligrafía en la Universidad de Valencia, donde también ha publicado el libro *Una d'essaire...*

31 de octubre, 7 h. For. de la feria, S. Baix

9a TITULIADIV

PROFESIONAL DE ILLUSTRAMOS DE VALÈNCIA

convitado:
marc granell

Es un del poeta valenciano actual más reconocido i valorado. Ha publicat més d'una dotzena de llibres, alguns d'ells en col·laboració amb il·lustradors i historiadors. Ha d'èxit diversos col·leccions de poesia i ha guanyat premis literaris com ara el Premi Andreu Estelles, el Justo i Martí i el Premi dels Escritors Valencians. Es col·laborador habitual en diversos mitjans de comunicació...

poemes il·lustrats poemes que il·lustren

Qui ha significat per a l'autor que els seus poemes siguin "il·lustrats" amb imatges? Com es fa el mateix quan és el qui "il·lustra" amb els seus poemes imatges d'art? S'entenen ambdós llenguatges, es complementen o es trenquen?

TertuliAPIV: Encuentros para amantes de la creación gráfica

El pasado mes de junio, una de las actividades más destacadas de las promovidas por la Associació Professional d'Il·lustradors de València alcanzó sus veinticinco ediciones. Aprovechamos esta circunstancia para hacer un breve repaso a vuelapluma de lo que han dado de sí estos encuentros mensuales entre ilustradores y aficionados a la comunicación visual.

Con la presencia del último galardonado con el *Bologna Ragazzi Award*, el premio internacional más importante de cuantos se otorgan en el mundo de la ilustración infantil y juvenil, el cubano afincado en Valencia Ajubel, la Associació Professional d'Il·lustradors de València (APIV) se felicitaba por la celebración de su vigésimo quinta tertulia, después de casi cuatro años de trabajo continuado. La protagonista, en esta ocasión, fue la obra *Robinson Crusoe*, una novela en imágenes inspirada en la obra de Daniel Defoe y publicada este año 2009 por la editorial valenciana Media Vaca, sobre la que se ha vertido un torrente de merecidos elogios dentro y fuera de nuestro país.

No ha sido éste el único profesional en estado de gracia que se ha acercado a compartir su experiencia creativa con los aficionados a las artes que se han dado cita en las tertulias de APIV durante estos últimos meses. Así, en febrero y coincidiendo con la edición en España de su álbum *Per què vivim als afores de la ciutat* por parte de Tàndem Edicions, la artista alemana Jutta Bauer, célebre en toda Europa por obras como *Juli* o la deliciosa historia de *Selma*, acompañó a la editora Rosa Serrano para brindar una de las jornadas más ilustrativas, valga la redundancia, de las vividas en la menuda, aunque acogedora, sede de la Asociación.

Otro nombre destacado que visitó a sus colegas ilustradores, en plena vorágine de galardones y felicitaciones, fue Paco Roca, el historietista que tanto ha dado que hablar gracias a su novela gráfica *Arrugas*, protagonizada por unos ancianos afectados por el terrible mal de Alzheimer. El valenciano hizo gala de su habitual buen

humor y sensibilidad, regaló pinceladas de su talento como brillante orador y compartió con todos los asistentes el proceso creativo a través del cual había dado a luz sus últimas obras.

A pesar de lo que pueda parecer por lo dicho hasta el momento, las tertulias de APIV no suelen estar orientadas a hablar del trabajo de tal o cual profesional destacado. No nacieron para ese fin, aunque en ocasiones lo cumplan. La verdadera esencia de esta interesante actividad está en la búsqueda del rostro menos conocido de los artistas invitados. Lo que se persigue es conocer aquello que, en cierta manera, los hace diferentes: sus inquietudes, sus intereses, sus pasiones y fobias... Aspectos que enlazan indiscutiblemente con su trabajo y ayudan a verlo desde otra perspectiva.

A fin de cuentas, estos encuentros mensuales entre profesionales, estudiantes y simpatizantes, buscan, por una parte, propiciar el intercambio de conocimientos y experiencias, tanto entre ilustradores e ilustradoras como con otros creadores y colectivos profesionales afines (diseñadores, fotógrafos, pintores, editores, escritores, profesores, estudiantes, etc.), sobre todos los aspectos relacionados con la imagen gráfica, y por otra, dinamizar un espacio de encuentro entre todos ellos en Valencia, donde el carácter lúdico, las redes de colaboración y el aprendizaje colectivo, faciliten el mejor conocimiento y desarrollo de la ilustración gráfica y sus protagonistas.

El interés y la participación en las Tertulias han ido creciendo de tal forma que este encuentro ya se ha consolidado como una cita estable de la creación gráfica

valenciana, que se celebra preferentemente el último jueves de cada mes, con un invitado de reconocido prestigio que habla sobre un tema concreto, de una manera distendida y con el soporte de proyecciones. La duración de cada charla ronda las 2 horas, con posibilidad de extenderse según el interés que suscite el contenido de la misma.

Entre quienes se han acercado a compartir su tiempo con los amantes de la imagen gráfica se encuentran poetas como Marc Granell, agitadores culturales como Boke Bazán, musicólogos como Jorge García, diseñadores gráficos como Paco Bascuñán, profesores como Juanjo Tornero o Vicent Serra, artistas falleros que son más que eso como Manolo Martín, críticos de cómic como Álvaro Pons, editores como Rosa Serrano, músicos como Llorenç Barber, y muchos otros, que han ido, con su generosa presencia, ampliando los márgenes estéticos y las inquietudes culturales de los muchos asistentes a estas charlas.

Se ha dado algún caso curioso, como que el diseñador Boke Bazán mostrara durante su exposición unos carteles en los que aplicaba algunos principios de caligrafía inculcados por Juanjo Tornero en una tertulia anterior que, no cabe duda, dejó huella, o que MacDiego regalara catálogos de una exposición en la que había trabajado con Manolo Martín, en el mismo lugar en el que, meses antes, éste había estado mostrando el proceso de trabajo seguido en la misma.

Si por algo se caracterizan estas tertulias, que comenzaron a celebrarse en 2005 por iniciativa del veterano ilustrador Paco Giménez, quien ha ejercido la labor de

Estos encuentros mensuales entre profesionales, estudiantes y simpatizantes, buscan propiciar el intercambio de conocimientos y experiencias, tanto entre ilustradores e ilustradoras como con otros creadores y colectivos profesionales afines.

coordinación de las mismas, es por una diversidad temática que abarca desde el análisis de obras clásicas, hasta la orientación profesional, la animación o la música de cine. Esta actividad es una de las más aplaudidas de cuantas la APIV ha realizado desde su relanzamiento de mano de Vicente Ferrer, Carlos Ortín, Paco Giménez, Cristina Durán y otros destacados profesionales, allá por 1997.

Un aspecto muy interesante de las Tertulias es que se trata de una actividad gratuita y accesible para cualquier amante de la creación artística, en general, y gráfica, en particular.

Para el curso que ahora comienza, ya se está ultimando la preparación de varios encuentros centrados en temas tan jugosos como la relación entre el *graffiti* y la ilustración, las tipografías ilustradas, el fenómeno de la novela gráfica visto desde la Comunidad Valenciana, el humor gráfico en la prensa, la relación del escritor y el ilustrador en la realización del álbum ilustrado, la situación de la ilustración dentro del sistema público de enseñanza o la presencia de los libros ilustrados en las bibliotecas valencianas.

Es posible obtener más información o conocer el contenido de los próximos encuentros en la página web de la Associació Professional d'Il·lustradors de València (www.apiv.com) o en su propia sede, sita en la calle Pes de la Farina, junto a la Plaza de la Virgen. ¡Nos vemos en TertuliAPIV!

□ M. Cruz Montalbán

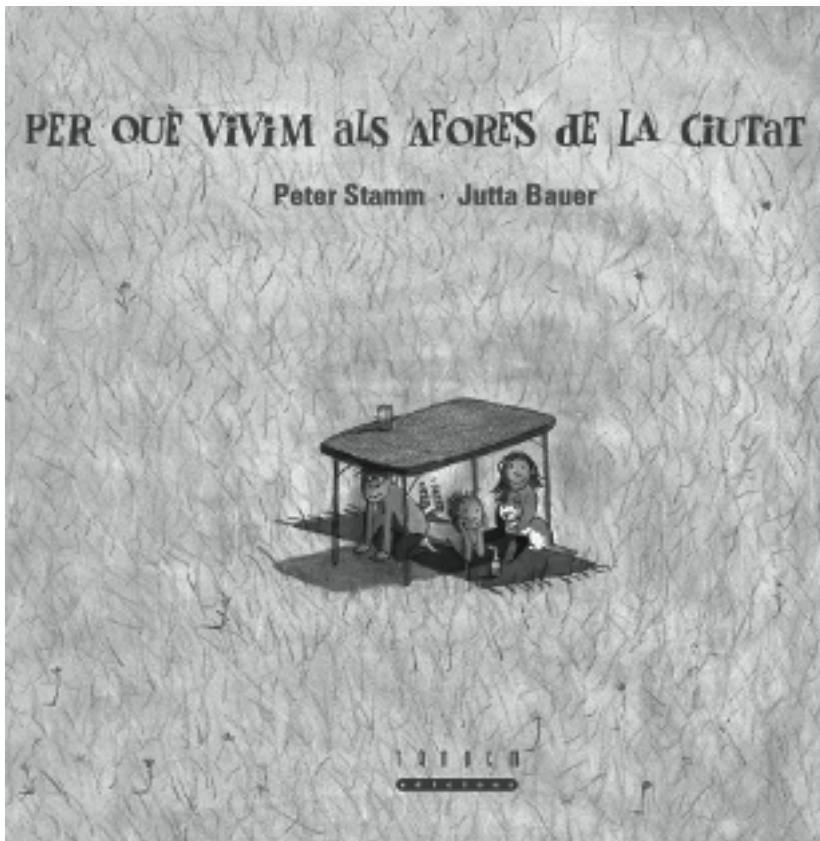
Fotografías de Verónica Leonetti
Lletres Valencianes, nº 26

Vivir como yo quiero

Todos los lugares tienen ventajas e inconvenientes. No existe un lugar perfecto donde vivir y no siempre el que nos lo pudiera parecer lo es indefinidamente. Cambiamos con el tiempo y nuestro espacio vital con nosotros, o así debiera ser. La búsqueda será exploración y experiencia. «La vida es lo que hacemos de ella», reza un aforismo hindú.

Y un proverbio zen sentencia: «Todo lo que vivimos es digno de ser vivido». Así piensan los protagonistas de *Per què vivim als afores de la ciutat*, un libro que, aparentemente, es infantil. Editado ba-

jo el formato de álbum ilustrado, Tàndem nos regala un pequeño muestrario de espacios vitales recorridos por una familia constituida por seis miembros de tres generaciones.

PER QUÈ VIVIM ALS AFORES
DE LA CIUTAT

PETER STAMM

IL·LUSTRACIONS DE JUTTA BAUER

41 PÀGINES / 978-84-8131-780-0 / 15,50 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

A través de dieciocho situaciones, que son pequeños cuadros dramáticos que, enlazados bajo una pequeña cuenta atrás en cada último párrafo, conforman una narración, una familia (de la que no sabemos sus nombres y que por ello se elevan en representantes de cualquiera de nosotros, en prototipos) indaga en la búsqueda del hábitat ideal, el que satisfaga a todos. El recorrido supone la exploración de espacios convencionales: una casa con tres teléfonos, un hotel; no convencionales: un autobús, la torre de una iglesia (donde había que esperar a que dieran las doce para irse a dormir), bajo un puente, en un cine, en la luna; pero, también, de espacios insólitos que suponen la ruptura de la lógica racional (que no es la que rige, necesariamente, cuando nos atrevemos a abrir un libro): vivir en un violín, en el ala de un sombrero, en la lluvia donde «*la roba se'ns pegaba al cos, i no podíem eixir, perquè fora era dins*» hasta llegar a estados puros de abstracción para comprender cómo se puede vivir en los sueños donde no se puede oler, pero se pueden ver los olores o para comprender cómo se puede vivir «*enlloc*», en ninguna parte.

«Los lugares dan un punto de partida a mis historias, estableciéndose en su centro. Los lugares en el corazón de mi escritura representan momentos de percepción intensa», afirma Peter Stamm (Wintherthur, Suiza, 1963) quien se incursiona con *Per què vivim als afores*

de la ciutat en la literatura para niños en un momento en que es reconocido como una de las voces más importantes de la nueva narrati-

va alemana. Su obra, que se inició con dos novelas, *Agnes* (1998) y *Lluvia de hielo* (1999), comprende también relatos breves y ha sido traducida a más de veinte lenguas. La crítica ensalza su lenguaje poético tanto en situaciones como en sentimientos, manifiesto claramente desde la primera historia: «*Quan vivíem en la casa del llum blau*».

Jutta Bauer (Hamburgo, 1955) es la encargada de ilustrar una historia tan singular. No fue tarea fácil, según confiesa en una entrevista (BLOC n.0) pero el resultado está a la altura de su reputación, lograda gracias a su trabajo continuo ilustrando tanto obras de grandes autores de la LIJ alemana como propia: *La reina de los colores*, *Madrechillona*, *El ángel del abuelo* o la deliciosa *Selma*.

Frente a una estética generalmente minimalista en sus obras, Bauer nos ofrece en *Per què vivim als afores de la ciutat* ilustraciones de trazo sencillo pero de gran expresividad y riqueza de detalles, provocando empatía, («políticamente incorrectas» desde miradas conservadoras; frescas y naturales, desde miradas inquietas y transgresoras), salpicadas de autorreferentes biográficos y literarios (¿a quiénes nos recuerdan las estatuas del puente?) y con elementos comunes en todas ellas, para los buenos observadores.

□ Ana Isabel Caro
Letres Valencianes, n.º 26

Tinc una cosa «quiquiricosa»

Diálogo Infantil presenta nou llibre, un conjunt de poemes de Juan Clemente Gómez il·lustrats per Emilio Urberuaga. L'editorial, amb un catàleg modest però de gran qualitat, edita àlbums il·lustrats, alguns dels quals han estat guardonats amb prestigiosos premis. *Quiquiricosas* és un excel·lent llibre per treballar amb els infants: la cadència de les enginyoses poesies i les divertides –fins i tot surrealistes– imatges, són la millor eina per trobar el gust a la lectura del gènere poètic.

QUIQUIRICOSAS

JUAN CLEMENTE GÓMEZ

IL·LUSTRACIONS D'EMILIO URBERUAGA

COL·LECCIÓ «LIBROS MUY ILUSTRADOS», 13

32 PÀGINES / 978-84-96976-08-5 / 13 EUROS

DIALOGO INFANTIL, VALÈNCIA, 2008

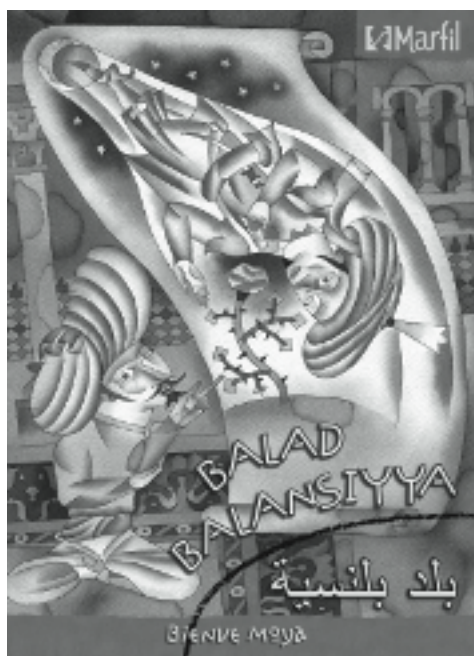
La poesia, amb la seua sonoritat i el joc amb les paraules, és un gènere literari molt adient a l'hora de treballar amb els infants. Les composicions de Juan Clemente Gómez en són una bona prova. Les seues «quiquiricosas» són un conjunt de poesies que, gràcies a les divertides rimes i a la proximitat al gènere de la cançó –que tant agrada als xiquets i xiquetes– capten la nostra atenció de seguida. La poesia és joc i divertiment, i la proposta lúdica que tant l'escriptor com l'il·lustrador ens proposen a aquest volum, ens acosta a la tradició oral d'endevinalles, rimes i embarbussaments que tots guardem en la nostra memòria. Juan Ropavieja, Ana Manzana o Don Guirigay de la Guilandera són alguns dels personatges que omplen les pàgines d'aquest àlbum il·lustrat –del qual també podem trobar una versió en valencià, *Quiquiricosas*– format per un total de nou poemes, número tretze d'una col·lecció que ja ha donat a l'editorial alguns dels més prestigiosos premis als llibres il·lustrats del panorama editorial, com ara el Premi al Llibre Millor Il·lustrat de la Generalitat valenciana o el Premi Llibreter a l'Àlbum Il·lustrat del Gremi de Llibreters de Barcelona i Catalunya. Les il·lustracions de *Quiquiricosas* són el complement perfecte a l'humor i la

sensibilitat que destil·len els poemes de Juan Clemente. Emilio Urberuaga –creador de personatges gràfics memorables com ara Manolito Gafotas, Olivia o Hilda la oveja gigante– ens delecta amb unes imatges en algunes ocasions gairebé oníriques, que encisen menuts i grans i posen de manifest l'especial relació entre lletra i dibuix, especialment entre poesia, joc, rima, cadència i imatge. Una col·lecció com la de Diálogo Infantil seria de fet impensable sense imatge. Les il·lustracions ens permeten fins i tot fer una nova lectura del poema, ja que arriben a ser, no tan sols una simple recreació, sinó una nova lectura, un nou text gràfic que podem «llegir» amb els nostres xicotets lectors, per tal d'apropar-nos al llibre que ens ocupa d'una manera creativa i intel·ligent. Recomanem la lectura de les *Quiquiricosas* tant a menuts com a grans, un llibre que treballa amb l'humor, amb la idea del «món a l'inrevés» que tant agrada els infants (meravellós el darrer poema «Nana para el abuelo»), amb la subversió de les regles del món dels adults i que, amb les seues treballades rimes i cadències és especialment adequat per tal de treballar l'interés per la poesia, la memorització de petits poemes i la lectura en veu alta.

□ Sònia Martínez Icardo
Letres Valencianes, n° 26

Els contes de la Xarqiyya

Les històries contades pels viatgers andalusins aplegats a la València àrab del segle XII són el fil argumental d'este llibre. Un tràfec de narracions orals (llegendes, contes i faules) que posa de manifest la proximitat cultural de tota la Xarqiyya.

BALAD BALANSIYYA

BIENVE MOYA

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 25

128 PÀGINES / 978-84-268-1358-9 / 11 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2008

En eixe espai interactuen homes i dones de totes les condicions, que comparteixen les històries del seu temps, apreses pels camins i en les ciutats. L'obra discorre a la ciutat de València, Balansiyya. Més concretament al barri de la Boatella, a extramurs de la ciutat en esta època.

L'autor ens situa cap a l'any 1170 de la nostra era, on a l'alfóndec (el lloc per als mercaders que els servia de posada, punt de venda i també per a emmagatzemar els seus productes) hi ha reunides cinc persones. Es tracta de dos comerciants mossàrabs d'Oriola, un estudiant d'àrab clàssic originari de la vila d'Ifraga i dos persones que diuen ser de Turtusa, l'actual Tortosa.

El llibre *Balad Balansiyya* ens situa en el moment que estes cinc persones esperen per a l'oració i per a l'últim menjar del dia, quan comencen a contar històries que ens situen en l'Andalus, i més concretament a la part oriental,

anomenada Xarqiyya, i que s'estén, aproximadament, entre les actuals Almeria i Tortosa, amb la ciutat de València al bell mig.

A l'obra es reproduïxen les històries «El bandit Asan», «Albagrís», «El jugador», «La Taula de Salomó», «Les cavernes de Tarrakuna», «El llegendari origen de Madinat al-Zahrà» o «La casa prohibida de Toledo», fins a un total de 21 narracions, distribuïdes en dos llibres que corresponen a dos trobades. L'obra és una menuda obra històrica, amb la reproducció de contes, faules i narracions fantàstiques, però que també recorden fets històrics. A més, a través d'estes històries es pot fer un recull de la geografia i la toponímia del moment o dels anys immediatament anteriors: Toledo, Morvedre, Dénia, Llorca, Còrdova, Russafa...

Pel que fa al llenguatge de l'obra, Bienve Moya utilitza un lèxic acurat, complex, on els alumnes d'ESO hauran de fer un important esforç de diccionari, sense que això comporte que les històries són incomprensibles. Ans al contrari, després de la lectura queda el ressò d'històries humanes, altres fabulades, totes profundament arrelades en la cultura.

Al llibre, editat per Marfil dins la seua col·lecció «Autors d'Ara», potser li manca alguna il·lustració. Únicament po-

dem veure il·lustrades la portada i la contraportada, a més d'un mapa de la València àrab del segle XI, amb les parts de la ciutat, i d'altres posteriors que ens serveixen de referència per a conèixer els límits de Balansiyya.

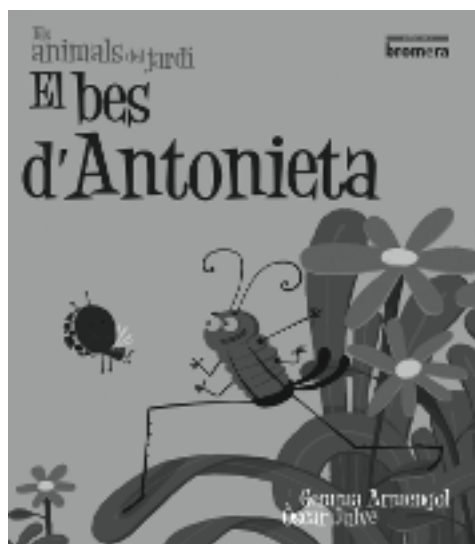
Al capdavant, la intenció del llibre, com es reconeix a la contraportada, és fer una obra de pau i amistat, per provar de reconèixer-nos en el nostre passat andalusí. Els homes que es troben a estos hostals són traginers mossàrabs, viatgers musulmans i comerciants jueus, persones que vivien i compartien terra i cultura.

Bienve Moya (Vilanova i la Geltrú, 1944) ha escrit assajos sobre la festa, conte infantil, col·labora en distints mitjans de comunicació com ara *El País*, *Avui*, *El Periódico de Catalunya*, i ha escrit guions radiofònics, a més de treballar com a actor en Els Joglars i en altres companyies en les dècades dels setanta i vuitanta.

□ Agustí Hernández Dolz
Lletres Valencianes, nº 26

Animalets de casa nostra

El bes d'Antonieta i *L'aranya llanternera*, número 1 i 2 respectivament de la col·lecció «Els Animals del Jardí» d'Edicions Bromera, són els dos primers capítols d'una sèrie en la qual els animals que viuen a prop nostre –ben familiars per als més menuts– són els protagonistes.

EL BES D'ANTONIETA

GEMMA ARMENGOL

IL·LUSTRACIONS D'ÒSCAR JULVE

COL·LECCIÓ «ELS ANIMALS DEL JARDÍ», 1

---

23 PÀGINES / 978-84-9824-459-5 / 5,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, VALÈNCIA, 2009

L'ARANYA LLANTERNERA

GEMMA ARMENGOL

IL·LUSTRACIONS D'ÒSCAR JULVE

COL·LECCIÓ «ELS ANIMALS DEL JARDÍ», 2

---

23 PÀGINES / 978-84-9824-460-1 / 5,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, VALÈNCIA, 2009

Antonieta, una marieta de color groc, se sent diferent. Totes les seues companyes, de color roig amb els seus punxets negres, li recorden dia rere dia la seua singularitat. Així, i com que no li agrada ser diferent, la marieta tractarà, per tots els mitjans possibles, de canviar el seu color fins que finalment s'adonarà de la seua originalitat gràcies a un bon amic. L'aranya Pilar, protagonista del nostre següent conte, coincideix amb la marieta Antonieta en una situació una mica complicada. Atrapada a la teranyina de Pilar, Antonieta li prega que no se la menge i que siguen amigues, però només gràcies a la providencial pluja que cau amb força podrà arribar a un enginyós acord amb l'aranya.

Tant *El bes d'Antonieta* com *L'aranya llanternera* ens conten històries que de seguida ens fan reflexionar sobre algunes qüestions sempre presents en el món dels infants. Afrontar i entendre el fet de ser diferent, reconèixer la importància de sentir-se estimat per tal d'acceptar-se a un mateix –en el cas del conte de la marieta de color groc– o la necessitat de tindre amics, negociar i treballar de manera conjunta per tal d'arribar a bon port –*L'aranya llanternera*–, són alguns dels aspectes que es desprenen de la lectura dels contes que ens ocupen i que els fan especialment

adients per a treballar amb infants. El fet que els autors –Gemma Armengol i Òscar Julve– ho siguen de tots els llibres de la col·lecció i que molts dels personatges protagonistes de cadascuna de les històries siguen personatges secundaris a la resta, dóna una unitat a tota la sèrie que actua com a fil de lectura: es tracta d'una mena de família animal sobre la qual volem saber-ho tot.

La col·lecció que amb aquests dos contes enceta Edicions Bromera i que ens ofereix quatre títols més (amb títols com ara *La família pilotera*, *El gos Bernat*, *La ploma* i *La formiga valenta*), ens aproparà també a les formigues o els gossos, alguns dels protagonistes que junt a l'aranya Pilar i la marieta Antonieta –protagonista i fil conductor de la sèrie– viuen al jardí que dóna nom al conjunt de relats. Els llibres estan dirigits a petits lectors de sis anys i tant les il·lustracions com la lletra escollida (manuscrita), així com la senzilla temàtica que tracten, en fan molt accessible la lectura.

□ Sònia Martínez Icardo
Lletres Valencianes, n° 26

Una estampa familiar

Últimamente venimos observando que la literatura infantil y juvenil goza de una excelente salud. Cada vez hay más autores que escriben para niños y al mismo tiempo hay más editoriales que resuelven dedicar sus esfuerzos a la publicación de cuentos ilustrados que ayuden a la formación y complacencia de los más pequeños.

SOM PAU I LAIA

ADELINA PALACÍN I ASSUMPTA VERDAGUER

IL·LUSTRACIONS DE PILARÍN BAYÉS

COL·LECCIÓ «PAU I LAIA», 1

32 PÀGINES / 978-84-9904-001-1 / 4 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, VALÈNCIA, 2009

LA NOSTRA FAMÍLIA

ADELINA PALACÍN I ASSUMPTA VERDAGUER

IL·LUSTRACIONS DE PILARÍN BAYÉS

COL·LECCIÓ «PAU I LAIA», 2

32 PÀGINES / 978-84-9904-002-8 / 4 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, VALÈNCIA, 2009

Con más de veinte colecciones dedicadas a la literatura infantil, Edicions del Bullent es una editorial cuyo largo recorrido, en cuanto a publicaciones especializadas se refiere, más le acerca al mundo de los niños. En esta ocasión nos dan a conocer los dos primeros números de una nueva colección destinada a hacer las delicias de los más pequeños, que lleva por título: «Pau i Laia». El cuento número uno de la serie está reservado por sus autoras, Adelina Palacín y Assumpta Verdaguer, a una misión tan importante como es la de presentar a los protagonistas: dos hermanitos simpáticos y divertidos (Pau y Laia) que, utilizando el recurso literario de narrar en primera persona, acompañarán al pequeño lector a lo largo de las 32 páginas de que se compone el libro. Son por lo tanto, los mismos hermanos, quienes se dirigen al pequeño lector como si de un querido amigo de juegos se tratara.

En *Som Pau i Laia*, el primero en presentarse es el hermano mayor, un chico vergonzoso que cuenta con sencillez el motivo de llamarse Pau. En segundo lugar se presenta la pequeña Laia, de carácter totalmente opuesto a su hermano, ella es revoltosa, dicharachera y nada vergonzosa.

Después de hablarnos de sus padres y del medio en que se desenvuelven, Pau y Laia nos muestran su mundo infantil en relación con sus abuelos, los amigos, la escuela, su perro, ... personajes que serán

posiblemente quienes les acompañen a lo largo de todas sus aventuras.

El número dos de «Pau i Laia» lleva por título *La nostra família*. En esta historia los dos hermanos se adentran un poco más en el conocimiento del ambiente donde habitualmente residen. Los protagonistas nos explican cómo se conocieron sus padres así como el lugar donde viven y trabajan.

Como ya hemos dicho, las autoras tienen especial interés en involucrar a los lectores en el mundo de los protagonistas. Maestras de profesión, han tenido el acierto de investigar el mundo de los niños en relación con el mundo de los adultos, intentando hacer comprensibles las decisiones, a veces misteriosas de los adultos, a los más pequeños.

«Pau i Laia» son libros recomendados a partir de 6 años, esa edad en que los niños y las niñas ya han aprendido a leer pero necesitan una lectura apropiada para sus pocos años, razón por la cual son precisos unos cuentos como los que hoy comentamos, que sepan además encarnar un mundo tierno y alegre narrado en un lenguaje accesible al público infantil a quien va dirigido.

En cuanto a las dibujos de Pilarín Bayés, son sin duda el resultado de los años de experiencia de la ilustradora. Dibujos llenos de colorido e imaginación pueblan el mundo de las palabras a la vez que llevan su mismo recorrido.

□ M^o Teresa Espasa
Lletres Valencianes, n° 26

L'amistat i el plaer de la conversa

Fruit d'una casualitat, la Clàudia acaba acudint cada dimarts al vespre a casa del senyor F. a berenar i a raonar. Ell té una llarga història per contar; ella té molta curiositat i interès per aprendre, i ambdós valoren i cultiven les bondats de l'amistat i el plaer de passar una llarga estona raonant acompanyats de bones galetes o d'un exquisit pastís de cireres.

ELS DIMARTS DEL SENYOR F.

MERCÈ CANELA

IL·LUSTRACIONS DE MAX

COL·LECCIÓ «L'ELEFANT», 15

170 PÀGINES / 978-84-9824-346-8 / 8 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Mercè Canela lliga encertadament, amb esta novel·la curta, una història de complicitat intergeneracional, en la qual una jove preadolescent de Barcelona escolta amb interès les històries d'un avi amb una experiència vital plena d'aventures i desventures que es remunten a la seua infantesa a Catalunya dels anys 30 i les dificultats que patirà després de l'exili.

En la narració, el lector troba que s'assenyala especialment el valor de l'amistat per a superar dificultats, la comunicació entre generacions, el respecte als pares i les seues normes de convivència, així com l'absurditat de mantenir prejudicis cap a les persones que no es coneixen.

En la narració està present la vida de barri, tot i que siga en una gran ciutat, així com unes relacions parentals modernes en què és el pare de la jove, i no pas sa mare, com és tradicional,

qui assenyala les normes de convivència a casa i fa de confident i referent de la jove quant a la conducta que es considera correcta.

Clàudia va passejant un dia per les rambles, capficada perquè ha discutit amb la seua millor amiga, i es troba una cartera a terra amb unes inicials, amb tanta casualitat que resulta ser d'un veí del barri que ella coneix i al qui tem simplement perquè té una mà ortopèdica, el senyor F.

El seu pare li fa anar a casa del senyor F. a tornar la cartera, tot i la seua por, i este li ho agraeix amb un berenar de galetes i l'inici d'una història que anirà desfent prejudicis i lligant una sincera amistat entre ells. El relat anirà desenvolupant-se al llarg de cites setmanals, cada dimarts a la vesprada, abans de les set i mitja, perquè Clàudia tinga temps de fer els deures, amb berenar inclòs, ja que l'amfitrió senyor F. cuinarà per a cada ocasió un apetitós pastís.

La història és en realitat el relat de la vida de l'ancià, des que es va escapar d'un orfenat a França junt amb un amic, el Ben, que l'acompanyarà sempre fins al moment actual. Les circumstàncies el portaran des de l'orfenat cap a Londres i d'allí, amb una companyia de teatre anglesa, farà cap a les Amèriques, el somni infantil del misteriós senyor F.

El relat va alternant els episodis de la vida del senyor F. amb la quotidianitat de Clàudia, que té els seus propis problemes amb els amics de l'escola i que va trobant la manera de fer noves amistats i relativitzar la importància de les amistats perdudes.

En cada sessió de berenar i conversa, el senyor F. té l'habilitat de deixar el relat en un punt àlgid i manté Clàudia amb l'interés per tornar la següent setmana a conèixer com continua la història.

Com que en cada cita el senyor F. cuina per a la seua convidada especial, i en alguna ocasió li ensenya a fer algun pastís perquè pugui practicar i fer-lo després a casa, al final de la narració s'inclou la recepta del pastís de cireres de la selva negra que és símbol de la retrobada i de l'amistat, ja que ha presidit la taula cada vegada que el senyor F. s'ha reconciliat amb els seus amics de l'ànima.

□ Anna Gimeno
Lletres Valencianes, n° 26

L'elefant Celestí i la vaca Taca

L'elefant Celestí i la vaca Taca són els protagonistes de dues històries per a xiquets a partir de cinc anys. Es tracta de relats pròxims als menuts, basats en referents com l'amistat, la companyia o la família.

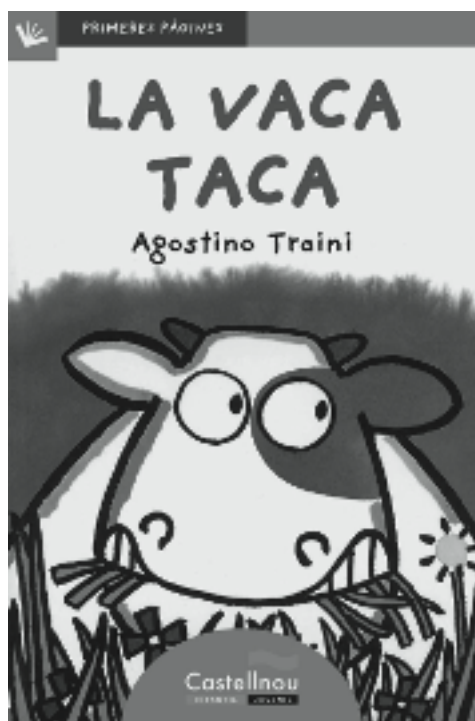
CELESTÍ I EL MICO

FEBE SILLANI

COL·LECCIÓ «PRIMERES PÀGINES»

44 PÀGINES / 978-84-9270-139-1 / 6 EUROS

CASTELLNOU EDITORA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2009

LA VACA TACA I LA TARDOR

AGOSTINO TRAINI

COL·LECCIÓ «PRIMERES PÀGINES»

44 PÀGINES / 978-84-9270-138-4 / 6 EUROS

CASTELLNOU EDITORA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2009

La vaca Taca no és un personatge usual, com tampoc ho és l'elefant Celestí. Els dos són protagonistes de sengles històries en què l'ensenyament de fons són vivències primàries com l'amistat, la família o l'ajuda mútua. Perquè la vaca Taca ajudarà a l'arribada de la tardor, ja que el senyor Tardor s'ha trencat una cama; i l'elefant Celestí ajudarà el Mico Quico a pujar a un arbre.

En ambdues històries hi ha la interacció dels protagonistes amb uns altres personatges, normalment animals, com ara el tigre Valentí, la girafa Rita i l'hipopòtam Nicolau per una banda; o el senyor Tardor, el caragol Pol o la serp Agnés, per una altra.

Es tracta de dos llibres d'autors italians, adaptats al valencià per Laia Moreno. Així, *Celestí i el mico* és obra de Febe Sillani; i *La vaca Traca*, d'Agostino Traini. Pensades per a lectores i lectors de poc més de cinc anys, quan xiquets i xiquetes comencen a llegir, el títol de la col·lecció il·lustra el contingut: «Primeres Pàgines».

Els dos llibres consten d'una part d'il·lustració especialment important, amb dibuixos en què els colors vius i l'expressivitat dels personatges són aspectes cabdals. També la part final de l'obra, concebuda com una eina didàctica, pretén reforçar els ensenyaments

que l'alumne ha rebut, amb exercicis bàsics com trobar les diferències, el camí més curt, contar de forma molt elemental o unir punts. El format dels llibres, xicotet, permet què els menuts els manipulen amb facilitat.

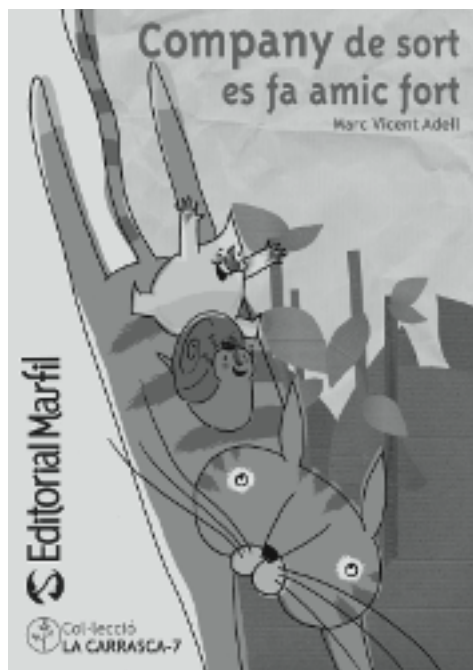
«Primeres Pàgines» és una col·lecció de narrativa il·lustrada que ha promogut Castellnou Editora Valenciana. Té uns 20 títols i els personatges adés citats protagonitzen distintes històries que reflecteixen «els primers dies d'escola, les primeres pors, les primeres alegries, els primers dibuixos, els primers llapis per escriure... i les Primeres Pàgines per llegir!», com ens diu la contraportada de les obres. En este sentit, cada conte és una divertida història amb protagonistes que intenten despertar l'interès lector dels joves a partir de cinc anys. Els llibres s'ofereixen en dues versions: la lletra lligada i també la lletra de pal.

Agostino Traini (Roma, 1961) és autor de llibres il·lustrats per a xiquets i xiquetes i ha publicat les seues obres a Alemanya i a Itàlia. La consciència ecològica, la ironia i el realisme màgic són aspectes importants de la seua narrativa.

□ Agustí Hernández
Lletres Valencianes, nº 26

Les aventures d'un caragol existencial

Quan es va fer el món, amb tantes coses com n'hi havia per fer, van posar els caragols a la llista, però s'oblidaren de fer-los nàixer. Malgrat el descuit, Rosanna, una gota d'aigua molt eixerida, serà l'encarregada d'ajudar a nàixer el primer caragol. Però com passa amb les coses noves, ningú no sabrà què ni qui és, i hauran de fer un llarg recorregut per descobrir-ne la identitat.

COMPANY DE SORT ES FA AMIC FORT

MARC VICENT ADELL

IL·LUSTRACIONS DE PAU VALLS

COL·LECCIÓ «LA CARRASCA», 7

---

80 PÀGINES / 978-84-268-1441-8 / 6,76 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2008

Company de sort es fa amic fort és una narració editada l'any 1994, escrita per un jove Marc Vicent Adell que s'endinsava en el conte de la mà de l'estructura de conte popular. Ara, l'any 2008, Editorial Marfil aprofita per a reeditar aquesta obra, acompanyada d'unes il·lustracions amenes que ajuden a la comprensió de la lectura.

Aquest conte és la història d'un caragol que no sap que ho és, i que necessitarà l'ajuda d'una gota d'aigua molt eixerida, Rosanna, per solucionar una pregunta existencial. Un caragol molt intencional, que naix sense tindre «definides les nocions estètiques», però que no coneix el significat d'accions tan simples com «anar de cacera». Afortunadament, l'aventura de la gota Rosanna i el caragol els porta cap al mussol Oriol, que té una enciclopèdia completíssima, i indicarà finalment al caragol què és.

Després d'aquesta revelació, la història fa un llarg salt endavant en el temps, i comença una narració completament nova, de la qual només es manté el caragol com a protagonista, ja que la gota d'aigua passa a millor vida. En aquesta nova part el caragol se'n va a veure món i arriba fins a un hort ple d'animals. Aquests animals tenen una visió molt particular de la cadena tròfica, i el caragol intentarà posar pau perquè

ningú no es menja ningú. Al final, l'aventura es completa amb la recerca d'un tresor que contindrà una cosa millor que diners i joies.

La història, destinada –segons les indicacions de la col·lecció– a infants de 8 anys, té alguns cultismes innecessaris per a la comprensió de la història, i estranys en un relat infantil. Alguns fils de la història no estan acabats de perfilar –com el dubte de la gota Rosanna, que no soluciona el dubte a la qüestió de quin és l'aspecte d'una gota d'aigua–, i resulta curiós que el protagonista estiga quatre cinquenes parts de la història sense un nom, i al final decidisca posar-se'n un. Tanmateix, la narració està construïda sobre preguntes existencials recurrents en l'imaginari infantil –qui sóc, què sóc, què he d'esperar d'un amic–, i entre les pàgines d'aquesta història no hi falta aventura i viatges. El toc final és el seguit d'activitats proposades al llibre, si bé no s'haurien de prendre com a tasques escolars, sinó com a activitats lúdiques de comprensió i reflexió sobre el text.

□ Marta Insa
Lletres Valencianes, n° 26

Educació cívica

Guillem és un jovenet que encara no sap comportar-se amb respecte cap als altres. La seua mare, preocupada perquè no veu la manera per a fer-lo entrar en raó, decideix demanar ajuda a la seua neboda, qui va solucionar el mateix problema mitjançant un petit amic.

PESSICS PER A TOTA LA SETMANA

JULIA VILLAESCUSA

IL·LUSTRACIONS D'ALICIA MERELO

COL·LECCIÓ «EL TRICICLE», 44

21 PÀGINES / 978-8481-31-820-3 / 5 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Pessics per a tota la setmana és un breu relat amb una gran proposta de caràcter cívic. És com una xicoteta assignatura d'educació per a la ciutadania. És grat trobar-se textos per a xiquets amb esta tarannà i no és molt freqüent. Abunden els textos didàctics que ensenyen els colors, els números, els dies de la setmana, història, geografia..., abunden també els d'aventures, aquells que desprenen ensenyances morals, que tracten sobre el bé i el mal, però és poc habitual trobar relats que encaren la bona educació. Una qualitat que pareix valorar-se poc en els temps moderns. En efecte, només fa falta mirar amb atenció al voltant nostre per a adonar-nos que en la societat dels nostres dies donar les gràcies i demanar les coses per favor són gestos que la majoria del jovent pareixen desconèixer.

El text de Julia Villaescusa és tota una ensenyança per a xicotets a partir dels sis

anys. A través dels set dies de la setmana, ens va mostrant com un xiquet té cada dia una situació en què ha de mostrar un comportament cívic i respectuós amb els altres. Des de saludar quan es troba un veí en l'escala, donar les gràcies quan li presten alguna cosa, demanar les coses per favor, no enfadar-se sense motiu, saludar i cuidar dels majors, en definitiva respectar les persones amb qui es relaciona. De forma senzilla i amb un plantejament divertit, l'autora proposa tota una reflexió que, sens dubte, deriva en una ensenyança idònia per als xicotets lectors. Amb un llenguatge molt adequat per a l'edat a què es dirigeix, la comprensió és fàcil.

Guillem, el protagonista de *Pessics per a tota la setmana*, és un jove que no sap comportar-se amb respecte cap als altres. La seua mare, preocupada, vol modificar els seus mals hàbits i decideix demanar ajuda a la seua neboda, qui també va tindre el mateix problema. La solució arriba a través d'eixe xicotet ser, Pessic, que amb els seus pessics fa pensar Guillem. L'acompanya durant tota la setmana i d'eixa manera va fent que s'adone de tots aquells gestos que li faran tindre una convivència més fàcil i satisfactòria.

Les il·lustracions d'Alicia Merelo són tot un encert: tant el color com els personatges ens remetent als grans llibres de contes. Un fet a què no és del tot aliena la proposta de Tàndem Edicions que cuida molt els dissenys, la qualitat del paper i les tapes dures de les portades. En conjunt, *Pessics per a tota la setmana* és un llibre molt oportú i adequat per a xiquets. El seu contingut és tot un al·legat a favor de les bones maneres.

En eixa circumstància rau el seu major interès, però també en la forma de contar la història, les il·lustracions i la cuidada edició. Un llibre, en definitiva, que resultarà del grat de xiquets, pares i educadors. Sens dubte, una proposta molt encertada i interessant.

□ Lourdes Rubio
Lletres Valencianes, nº 26

Sense desperdici

Hi havia una vegada tres regnes que tenien un mateix llac. Hi havia una vegada tres reis maniàtics que, per a executar les seues dèries, utilitzaren molta aigua. Hi havia una vegada una bruixa bona que es va trobar amb un problema ambiental. I hi havia una vegada un llibre sorprenentment original i ecològicament sostenible dirigit a infants i grans.

EL TESORO DE LA LAGUNA

CARMEN GIL

IL·LUSTRACIONS DE VÍCTOR ESCANDELL

COL·LECCIÓ «EL BAÚL DE LOS CUENTOS», II

38 PÀGINES / 978-84-936594-2-4 / 14,90 EUROS

EDITORIAL VERSOS Y TRAZOS, VALÈNCIA 2009

Si bé és cert que en l'apartat de literatura infantil és podem trobar més producció i més varietat –de format, d'il·lustracions, d'arguments, de personatges...–, enmig de la selva de novetats de tant en tant ens hi trobem xicotetes joies que no tenen desperdici. *El tesoro de la Laguna* n'és un; i ho és, a més, en sentit literal, ja que es tracta d'un «Llibre amic dels Boscos».

En *El tesoro de la Laguna* comencem trobant durant quatre pàgines la situació paradisiaca d'un llac ubicat en una vall entre tres regnes; però la pau es veu torbada pels problemes d'aigua amb què es troben quan els tres reis decideixen abusar-ne. L'escriptora Carmen Gil utilitza els recursos dels contes tradicionals per a crear un conte popular «ecologista», i posa la seua imaginació i els seus jocs de paraules a disposició d'una història que ajudarà els més menuts a entendre què significa la sostenibilitat dels recursos.

La prosa és tan apta per a infants com per a adults, sobretot perquè el llibre combina narrativa convencional amb còmic dins les il·lustracions. Els globus, ficats dins de totes les il·lustracions de totes les pàgines, complementen el text –fent fins i tot al·lusions a lemes de la política internacional actual.

Les il·lustracions d'aquest àlbum representen l'altra meitat de la història.

Víctor Escandell –un nom que ja va sonar en les darreres edicions de la Fira de Frankfurt– és, juntament amb Gil, el responsable d'aquesta meravella.

En cada pàgina hi trobem unes il·lustracions que realcen la història, en un treball que denota una bona complicitat entre escriptora i il·lustrador. Dins de cada il·lustració hi trobem tres nivells distints: les imatges més grosses, que ocupen bona part de l'espai i donen suport visual a la història; els xicotets detalls li acaben de donar la gràcia; i, finalment, fins dibuixos a una tinta com a rerefons, arredoneixen l'explosió de colors i matisos que degota tot el llibre.

El tesoro de la Laguna es pot qualificar de llibre sostenible, perquè certament no té desperdici. Es veu en l'obra el resultat d'un tàndem que funciona molt bé, tant per a grans com per a xicotets, i que pot omplir de somriures el lector que l'òbriga per qualsevol de les seues pàgines, ja siga atret pel format apaïsat o per aquella gràcia que destil·len les xicotetes grans obres com aquesta.

□ Marta Insa
Lletres Valencianes, n° 26

Elles tenen la paraula

Malgrat el títol, aquestes nou històries ens parlen –i ens recorden– en primera persona del drama social que pateixen milers de dones al món marcades pels problemes de la pobresa, les guerres, la immigració o la violència.

CARTAS DE AMOR

FRAN ALONSO

COL·LECCIÓ «ALGAR JOVEN», 34

112 PÀGINES / 978-84-9845-098-9 / 9 EUROS

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2008

En les primeres línies del pròleg, Fran Alonso (Vigo, 1963) justifica l'elecció del títol. No són cartes ni d'amor ni de desamor a la manera ovidiana. L'amor és l'excusa argumental per a bastir la narració. El veritable protagonista és la desesperada situació d'injustícia que milions de dones suporten en silenci. Alonso recupera un dels gèneres pràcticament arraconats per les noves tecnologies digitals i els ofereix l'oportunitat a través de la ficció epistolar de donar-los veu i denunciar els seus opressors. En línies generals, i tal com confessa l'autor mateix, aquests relats estan escrits al llarg del anys i responen a un projecte d'implicació personal a l'hora de col·laborar en diverses organitzacions no governamentals. Així i tot, totes tenen com a comú denominador la seua veu femenina, per utilitzar la carta postal (a excepció de dos, via correu electrònic), per la seua contemporaneïtat (llevat

de «La carta inesperada», ambientada en la Guerra Civil) i per la seua ubicació a països marcats per guerres (Sarajevo, Iraq...) o per la misèria (Cap Verd, Filipines)

El llibre presenta una mica una estructura circular, ja que s'obri amb «Illegal» –potser el més esperançador– que parla del drama d'una immigrant senegalesa embarassada d'un fill que troba una nova vida a Galícia; i que es tanca amb «Lejos», un altra missiva que tracta de l'exili forçat d'una família uruguaiana a Espanya. Entre aquestes dues cartes tindran cabuda les experiències d'una infermera cooperant segrestada a Bagdad («Desde las tinieblas») o la de Maida sobre Sarajevo («La guerra»). En unes altres descriurà la dura condició de vida en un camp de refugiats («Sahara»), els truculents abusos d'una jove filipina obligada a prostituir-se amb clients estrangers («Lo que nunca me preguntaste»), o la declaració de l'homosexualitat d'una de les protagonistes («Confesión»).

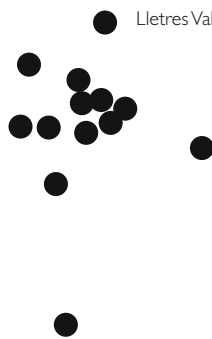
A despit d'aquests encerts, només dos retrets a l'escriptor: l'un, la tria massa comercial del títol, adés comentada; i dos, el to uniforme i confessional de les protagonistes. Al final del recull, les veus de Ndye, Dyana o Mónica es fonen i es confonen estilísticament en una ma-

teixa persona. Potser un treball de l'idiolacte hauria ajudat a perfilar la individualitat de cadascuna d'elles.

Com a conclusió final, aquestes nou històries no pretenen donar respostes, perquè tal volta no n'hi haja, sinó plantejar preguntes i obrir el debat entre els jòvens. Unes cartes que gràcies al seu testimoni directe intenten conscienciar-nos de molts problemes socials dels més desvalguts; i ens ajuda a reflexionar sobre una realitat diària a la qual només tenim accés per la menuda i gran pantalla. Un llibre dur, però al mateix temps tendre, fins i tot de vegades esperançador, que entona des de la seua senzillesa un cant per la vida i la dignitat com a persones.

□ J. Ricart

Lletres Valencianes, nº 26

Wendy ja és gran

Després de l'èxit de l'anterior novel·la juvenil, *La nit que Wendy va aprendre a volar*, Andreu Martín, de la mà d'Edicions Bromera, ens presenta *Wendy ataca*, una continuació de les aventures policíiques de la moixa d'esquadra més famosa de la novel·la negra

---

WENDY ATACA

ANDREU MARTÍN

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 89

145 PÀGINES / 978-84-9824-392-5 / 9,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Parlar d'Andreu Martín és parlar d'un dels clàssics de la novel·la negra de casa nostra. Així ens ho demostra amb els èxits que, després de més de vuitanta títols a les esques, ha conreat en aquest gènere. Amb tot, no hem d'oblidar que aquest autor també ha tocat altres gèneres narratius com són la novel·la històrica amb *L'amic Malaspina* (1995), la novel·la de fantasia amb *Drac de paper* (1992) o els contes infantils com *La nena que sempre deia no* (1992) o *Ai, que em faig pipí* (1996).

Com passara amb el personatge creat per Andreu Martín en la sèrie televisiva del detectiu Flanagan, la Wendy Aguilar deu la seua vida als lectors. Ja que la bona acollida que va tindre *Wendy va aprendre a volar* ha empès l'autor a continuar amb la saga. Així, ja són milers els lectors que s'han «enganxat» a les aventures d'aquesta nova heroïna de la novel·la negra.

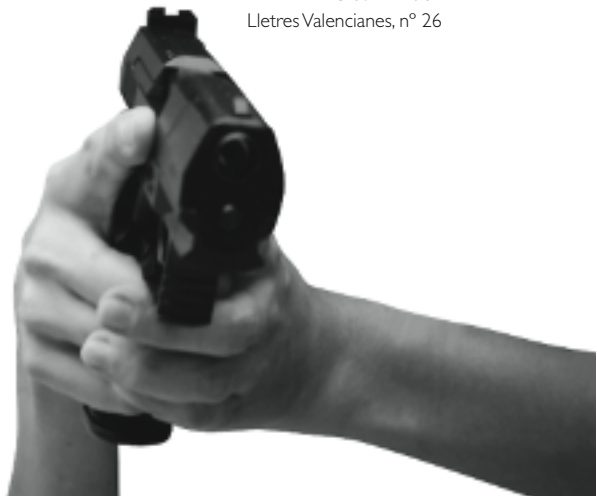
La clau de l'èxit d'Andreu Martín en aquest gènere narratiu és deu a l'acció que imprimeix als seus relats gràcies als diàlegs frescos i directes i a una lectura àgil. Els seus personatges són els qui porten el pes de la història amb la seua forta personalitat. D'aquesta manera aconseguix crear perfils amb els quals els lectors se senten molt identificats o intenten imitar. Posem per cas la Wendy, una dona amb caràcter, decidida, valenta, intuïtiva, interessant... Un model per a molts dels seus joves seguidors. Però tot aquest entramat no seria el mateix si no fóra per la persistència que Andreu Martín hi posa en esbrinar els casos reals que són el dia a dia dels veritaders protagonistes d'aquestes històries de la novel·la policíaca: els agents de la llei.

En aquesta segona entrega de les aventures de Wendy, Andreu Martín té preparat a la nostra mossa d'esquadra un cas ben difícil de resoldre amb multitud de sospitosos. Wendy i el seu company Roger es veuen desbordats per l'assassinat amb arma blanca del jove dominicà Arcadio Téllez en una discoteca de la ciutat comtal. És nit de futbol i el Barça ha perdut. Els ànims estan caldejats i hi ha un gran enrenou. Sembla impossible identificar l'assassí entre tanta multitud i deixar intacta l'esce-

na del crim per tal de no perdre les possibles proves que identifiquen el culpable. Així, Wendy haurà d'esforçar-se molt per trobar l'assassí i es veurà temptada a saltar-se una vegada més totes les normes que facen falta per poder empresonar-lo. Mentre, la seua història amorosa amb el company de patrulla Roger tindrà els seus daltabaixos i evolucionarà respecte a l'anterior saga.

I es que, si a la primera novel·la, *La nit que Wendy va aprendre a volar*, la jove mossa d'esquadra acabava d'eixir de l'acadèmia, ara, amb 23 anys, continua el seu aprenentatge per arribar a ser una bona policia. Però la seua joventut i les seues ganes per viure noves aventures la duran a entendre que existeixen unes normes que no pot refusar. I així, li ho faran veure la Mon, en Roger i la inspectora Andrea Pasqual. D'aquesta manera Wendy aconseguirà madurar, és a dir, aconseguirà fer-se gran.

□ Andrea R. Lluch
Lletres Valencianes, n° 26

La mestria de Cornelia Funke

Cornelia Funke (Dorsten, 1958) constitueix un dels millors exemples de literatura infantil de qualitat. Gràcies a Edicions Bromera, disposem de traduccions a la nostra llengua del bo i millor d'aquesta escriptora que, a més, il·lustra les seues narracions. Primer va ser *Quan el Pare Noel va caure del cel* i *El lladre de gorres*. Ara, ens ofereix *No hi ha galetes per als follets*.

NO HI HA GALETES PER ALS FOLLETS

CORNELIA FUNKE

IL·LUSTRACIONS DE CORNELIA FUNKE

TRADUCCIÓ DE RAMON MONTON

COL·LECCIÓ «ESFERA», 17

---

205 PÀGINES / 978-84-9824-440-3 / 13,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

S'ha dit en nombroses publicacions i entrevistes que Cornelia Funke és hui dia l'escriptora de llibres per a joves més prolífica i amb una capacitat espaterant per a la fabulació fantàstica. La bona qüestió és que les seues obres s'han traduït a més de vint idiomes i gaudeix de gran prestigi internacional. Ha estat elogiada pel públic i per la crítica en la mateixa mesura que ho van estar els seus antecessors Michael Ende o Ralf Issau, mestres de la narrativa fantàstica per a joves. Les seues traduccions van de la mà de les grans editorials i, en cada nou lliurament, renova un estil sempre sorprenent que, des de les primeres pàgines, aconsegueix guanyar-se l'atenció i la sorpresa dels seus milers de lectors... I cada cop en són més.

Quin és el seu secret? Quina clau fa servir l'autora per a presentar sempre re-

novada un tipus de literatura més que coneguda, reiterada i amb un fum d'imitadors per tot arreu? Sens dubte és una qüestió de talent i de dots d'observació. També la manera en què cala en els sentiments dels personatges, que no són d'una sola peça, sinó que presenten, sense embuts, les seues contradiccions, les seues arestes.

Quant a les xifres, per a molts, els llibres de Cornelia Funke constitueixen la competència a Harry Potter. L'escriptora alemanya va vendre quatre milions d'exemplars –milió i mig a Espanya– de *Cor de tinta*, el primer lliurament de la trilogia que completen *Sang de tinta* i *Mort de tinta*, i del qual s'ha fet una versió per a la gran pantalla. La revista *Times* la va destacar com una de les cent persones més influents del món. L'últim lliurament de l'escriptora Cornelia Funke ens ofereix una història amb argument de caire diguem-ne ecològic: uns donyets que habiten el bosc corren el risc de quedar-se sense aliments perquè els humans estan acabant amb tots els recursos naturals. Així doncs, comencen a furtar menjar d'un càmping. I si abans els donyets recol·lectaven, menjaven i vivien de les baies i dels bolets que trobaven al bosc, ara s'han aviciat als raviolis, pomes i, so-

bretot, a les galetes! Per a aquests éssers menuts, però, no és gens fàcil fer-se amb provisions per a l'hivern. Entrar en una casa o en una caravana constitueix tota una aventura que engendra mil i un perill. A més, en arribar l'hivern, tothom desapareix. El càmping queda desert i trobar aliments esdevé gairebé un drama. I quan finalment aconseguixen alguna cosa per dur-se a la boca, apareixen els «malvats» donyets blancs que ho arrabassen tot. S'imposa, doncs, per als donyets «bons» (atenció als noms: la Llamprea, en Capdefoc i en Serpunts) reaccionar davant del Mal. Però primer hauran de vencer el pànic que tenen a la gran rata que cavalca el capitost dels donyets blancs. Coses de donyets...

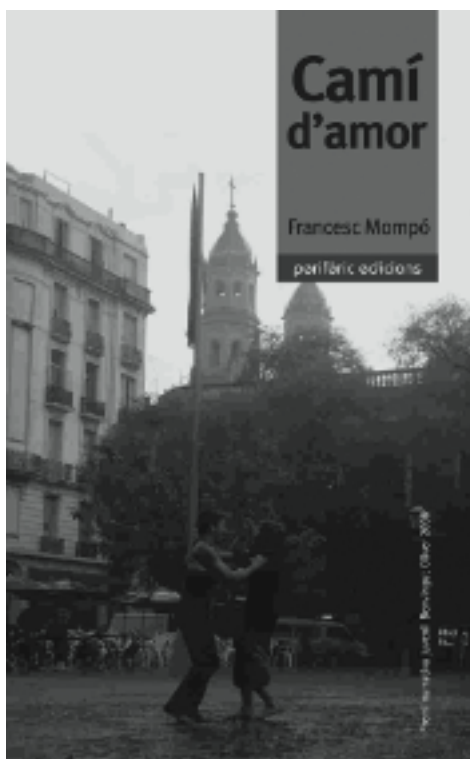
En aquest relat es barregen qüestions de gran envergadura com el vertader significat de la paraula «amistat», la denúncia ecològica o el sense sentit de les guerres –especialment les fraticides– amb unes dosis considerables d'acció, de suspens i de bon humor.

Al remat, Cornelia Funke presenta, un cop més, un món inquietant i màgic, reblert d'éssers petits i misteriosos. Fet i fet, un amè i simpàtic relat que constitueix un vertader cant a l'amistat.

□ *Alícia Toledo*
Lletres Valencianes, nº 26

Una «love story» amb final feliç

Francesc Mompó ha estat guardonat, per aquesta novel·la, amb el Premi de narrativa juvenil Benvingut Oliver 2008. La història d'amor entre els adolescents Màrius i Talia és l'eix argumental d'aquesta novel·la romàntica.

CAMÍ D'AMOR

FRANCESC MOMPÓ

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 18

PREMI BENVINGUT OLIVER 2008

140 PÀGINES / 978-84-92435-19-7 / 9,20 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

El títol de la novel·la està ben trobat. Màrius i Talia recorren, efectivament, un camí llarg i no sempre fàcil per arribar a la consolidació d'un amor que es manifesta ferm des del principi. Perquè la novel·la s'inicia en el moment en què l'un pren consciència de l'altre, un moment que l'autor situa en la infantesa. És com si aquests dos personatges hagueren estat tocats pel destí i d'una manera inevitable estigueren «condemnants» a romandre junts per sempre més. L'amor que es manifesten és plenament correspost, sincer, sense daltabaixos –tret del que es produeix gairebé al final de la novel·la a causa d'un missatge de mòbil o «sobret», com diu l'autor. Com manté, per tant, el narrador la intriga? Quins són els elements que ens han d'enganxar com a lectors? Doncs els entrebancs familiars derivats de la posició social de Màrius. El senyor i la senyora Rosell, els pares del protagonista, s'oposen a una relació que consideren poc adequada per al seu fill. Trobem les diferències de classe social –si és que encara puc usar aquesta expressió– en la base d'aquest conflicte. Però no només això. Per acabar-ho d'arreglar, les traces que va deixant el narrador a propòsit de la poca salut de Màrius acaben esdevenint l'escull més greu que han de superar pares, fill, núvia i

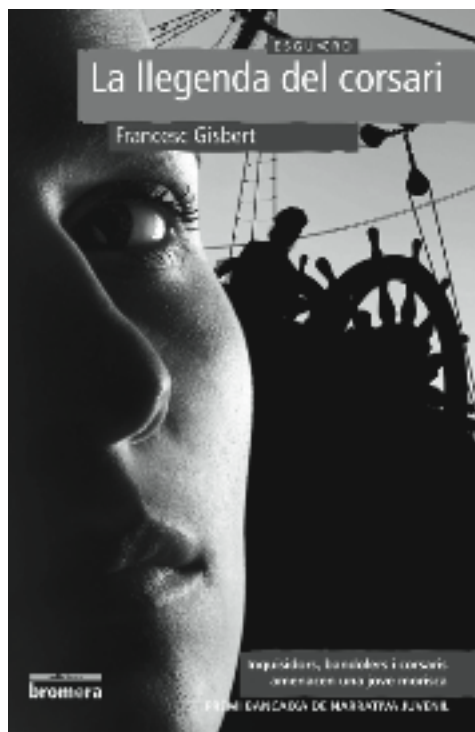
amic. La cura d'humilitat necessària i la prova d'amor definitiva per fer de la relació de Màrius i Talia una relació modèlica.

Òbviament, i com no podia ser d'una altra manera, l'autor també ha literaturitzat el moment en què Màrius i Talia consumeixen el seu amor: «A la vora d'aquell barranc per on ells havien baixat, un mant de gespa verdejava mig amagat entre pins i salzes.» Un moment narrativament complicat que Mompó essencialitza amb el següent paràgraf: «La gespa fresca i la flonja terra acollien dos cossos en combat amatori. Res de mesquí en cada besada; res de mesquí en cada abraçada; tot era estima jovenívola i temps estiuenc: foc i flama.» Les ressonàncies del millor Papasseit, així com les metàfores literàries més recurrents, acompanyen els dos joves inexperts en un dels fragments més àlgids de la narració.

L'amistat, la perseverança, la fidelitat, la humilitat, la responsabilitat o, fins i tot, la fe, entesa en un sentit ampli, són valors que la novel·la traspua i que ens van molt bé de cara al públic adolescent. Tot això, comptant que la història d'amor romàntic, en el sentit primigeni del terme, i l'estil en què està narrada aconseguisca atrapar-los (als lectors, vull dir).

Lectures amb història

Enguany es commemoren quatre-cents anys des que Felip III decretara l'expulsió dels moriscos de tots els regnes de la corona hispànica. Bromera Edicions ha volgut endinsar els lectors en un període clau de la nostra història amb la publicació de l'últim Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil: *La llegenda del corsari*, de Francesc Gisbert.

LA LLEGENDA DEL CORSARI

FRANCESC GISBERT

PREMI BANCAIXA DE NARRATIVA JUVENIL, 2008

COL·LECCIÓ «ESGUARD», 17

---

199 PÀGINES / 978-84-9824-446-5 / 10 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008

El 9 d'abril de 1609 s'inicia una de les expulsions més fortes de la història. En total, vora cent mil persones al Regne de València, tres-centes mil si hi compten els de Castella, Aragó i Catalunya, són expulsades a terres del nord d'Àfrica, concretament al Marroc, Algèria i Tunísia. I es que alliberar-se dels moriscos, descendents dels musulmans convertits al cristianisme, suposava eliminar un grup considerat enemic del poble per tindre unes creences diferents de les oficials de l'estat, la religió cristiana. Aquesta mesura va tindre conseqüències directes en l'economia del país, ja que gràcies a la seua mà d'obra barata es van convertir en la principal font d'ingressos. Amb tot, també van ser molts els que, a pesar dels riscos, van decidir quedar-se. Així, el Sant Ofici fou l'encarregat de perseguir i expulsar els dissidents, o en el pitjors dels casos, matar-los directa-

ment tal com dictava el decret d'expulsió: «*Que cualquiera de los dichos moriscos que, publicado este bando, y cumplidos los tres días, fuese hallado fuera de su propio lugar, pueda cualquier persona, sin incurrir en pena alguna, prenderle y desvalijarle, entregándole a la Justicia del lugar más cercano, y si se defendiere lo pueda matar.*»

Ara que se'n compleixen quatre-cents anys, l'escriptor alcoià Francesc Gisbert ha volgut fer un recorregut històric per aquells moments viscuts a les nostres terres. *La llegenda del corsari*, però, va més enllà d'aquest recorregut, ja que gràcies a les aventures dels seus protagonistes podem conèixer les muntanyes de l'Alcoià, les terres del Comtat, la Costera o la Marina, o fins i tot les rutes corsàries de la Mediterrània occidental. La història s'inicia amb Salema, una jove morisca valenciana que, de tornada a casa, es troba un home mort enmig del camí. Aquest fet, i la troballa de les memòries d'Alí Mussa, canviaran la seua vida. Així, els secrets familiars, la recerca de son pare, les persecucions de la Inquisició o les aventures dels corsaris del Mediterrani seran algunes de les històries que s'entrellaçaran amb aquest teló de fons històric que és el decret d'expulsió dels moriscos de terres valencianes. Histò-

ries que es voran enriquides per la multitud de personatges que ens permeten conèixer les costums del poble morisc. I es que, com passa en unes altres col·leccions d'Edicions Bromera, res millor que la lectura per a poder ensenyar i educar els joves lectors. Així, la publicació que fa dèsset en la col·lecció «Esguard» és la millor recepta per a descobrir fets apassionants del nostre passat. Recordem, si no, altres publicacions de la mateixa col·lecció com *Temps de conquesta*, que ens trasllada a l'època de Jaume I, o *Quan la llibertat s'amagava a les muntanyes*, que ens apropa a situacions més recents com els Pirineus catalans de la Segona Guerra Mundial. Així, cal destacar l'apèndix i la taula cronològica que conté la novel·la i que permet conèixer d'una manera més directa els fets ocorreguts durant l'època narrada.

□ Andrea R. Lluch
Lletres Valencianes, n° 26

Final feliç

Una vegada més, el món èlfic es troba amenaçat i, novament, el cordó umbilical que uneix aquest món amb el nostre món anàleg serà una de les claus de la novel·la. El personatge que transita d'una dimensió a l'altra, Henry, és també protagonista de l'últim volum d'aquesta reeixida tetralogia.

LA FEBRE DEL TEMPS

HERBIE BRENNAN

COL·LECCIÓ «ESFERA», 16

---

451 PÀGINES / 978-84-9824-332-1 / 16 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008

La col·lecció Esfera tanca, amb la quarta novel·la de l'escriptor irlandès Herbie Brennan, un cicle narratiu que en-
cetava fa uns anys amb *El portal dels elfs*. Aquest fou, en el seu moment, el títol
escollit per inaugurar una col·lecció que
té com a objectiu transportar-nos a
«una nova dimensió». Edicions Bro-
mera feia una aposta segura amb el
narrador irlandès, que ja havia arrasat
en altres països. L'editorial ha publicat
altres sagues d'abast internacional, com
les de Cornelia Funke o Philip Pull-
man. Així mateix, no s'ha oblidat de
traduir els últims títols de la jove i exi-
tosa autora valenciana Laura Galle-
go, que se situa amb fermesa al costat
d'alguns dels grans noms de la litera-
tura fantàstica actuals.

Després d'un parèntesi temporal de dos
anys entre el final de la tercera novel·la
i *La febre del temps*, el jove Henry, que

en el món anàleg —el nostre món— viu sense pena ni glòria, ha de posar novament rumb al món èlfic per salvar-lo d'una estranya malaltia que consumeix irremissiblement i a una velocitat extrema el temps vital de les persones. El seu estimadíssim i excèntric veí, el senyor Fogarty, que no va tornar al seu moment del món èlfic, està afectat també per la malaltia mortífera. Davant d'aquesta situació, Henry no dubta ni un moment a escapar-se de la seua grisa rutina al món anàleg per posar una mica de pebre al seu futur. A més a més, tots els indicis apunten al fet que ell és l'únic que pot resoldre la tragèdia que s'aproxima al món dels elfs. Hi va mogut per un sentiment altament altruista, però d'alguna manera, també descobrim que fuig del destí que té marcat al món anàleg. No vol anar a la universitat, concretament a la de Pedagogia, per esdevenir un professor amargat durant la resta de la seua vida. Aquest, almenys, és el destí que l'espera si no aprofita el lligam que encara té amb el món èlfic.

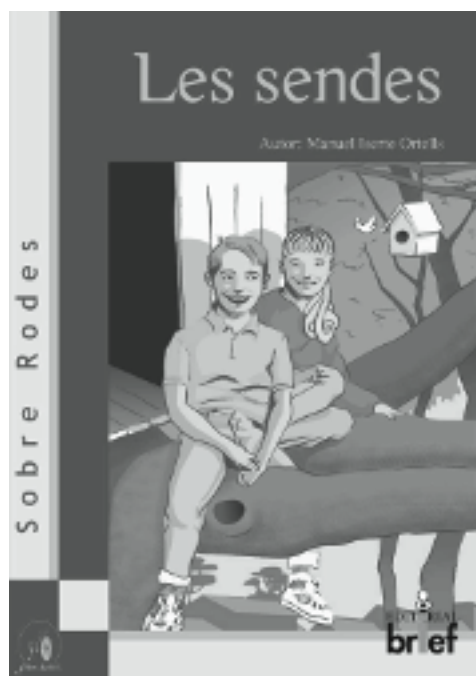
En aquest últim lliurament de la tetralogia, el fil amorós de la trama és un dels que pren una importància decisiva, sobretot pel que fa al final de la novel·la. Ni Henry ni la reina Blue ja no són els jovenets inexperts de la novel·la anterior i ara és el moment de

les grans decisions. Paral·lelament al tema amorós, però, continua havent-hi les dosis de conspiració, guerra, rivalitat i contratemps necessaris perquè la novel·la fantàstica no deceba. Els capítols segueixen el patró de les novel·les anteriors i constitueixen xicotetes píndoles d'intriga, escenes senzilles que deixen les tres o quatre accions paral·leles, que tenen lloc simultàniament a la novel·la, en suspensió i que esdevenen el combustible necessari per a la lectura. Per això, acabe amb les paraules del crític i escriptor anglès David Lodge qui, en *Art de la ficció*, fa una afirmació tan evident com certa: «Les novel·les són narracions, i les narracions, sigui quin sigui el seu mitjà —la paraula, la pel·lícula o la tira còmica— mantenen l'interès d'un públic plantejant-li preguntes i retardant-ne les respostes.» Això, Brennan ho fa d'una manera encertadíssima.

□ Isabel Clara Moll Soldevila
Lletres Valencianes, n° 26

El camí del dia a dia

Dins entorns quotidians, amb la família i l'amistat com a elements destacats, *Les sendes* conté l'advertència d'un pare a un fill on li diu que si ell va haver de fer un camí difícil i complicat, el dels joves d'ara serà com una senda encara més estreta i amb més perills.

LES SENDES

MANUEL ISERTE ORTELLS

COL·LECCIÓ «SOBRE RODES»

---

95 PÀGINES / 978-84-9589-568-4 / 9 EUROS

EDITORIAL BRIEF, VALÈNCIA, 2008

L'argument es recolza en fets quotidians protagonitzats per uns joves de 13 anys: Mampa i Dani. Se'ns donen a conèixer les seues famílies respectives. Dani té quatre germans i Mampa és filla única. Quan la mare de Mampa queda embarassada, Dani li diu que entrarà a formar part «del club dels que comparteixen». El llibre acaba quan tot just naix la germana de Mampa i no sabem si realment en el seu dia a dia aprendrà a compartir l'afecte dels seus pares amb una altra personeta; encara que hi ha un fet a favor que així siga, ja que la jove sap que aquest serà el punt més difícil que haurà d'afrontar en la nova situació familiar. Un altre dels personatges és Maria Izquierdo: una amiga amb qui, de tant en tant, Mampa riny. Són, ambdues, personatges amb corresponents en la vida real, com ho demostra també el fet que a una d'elles no li agrada estudiar, o

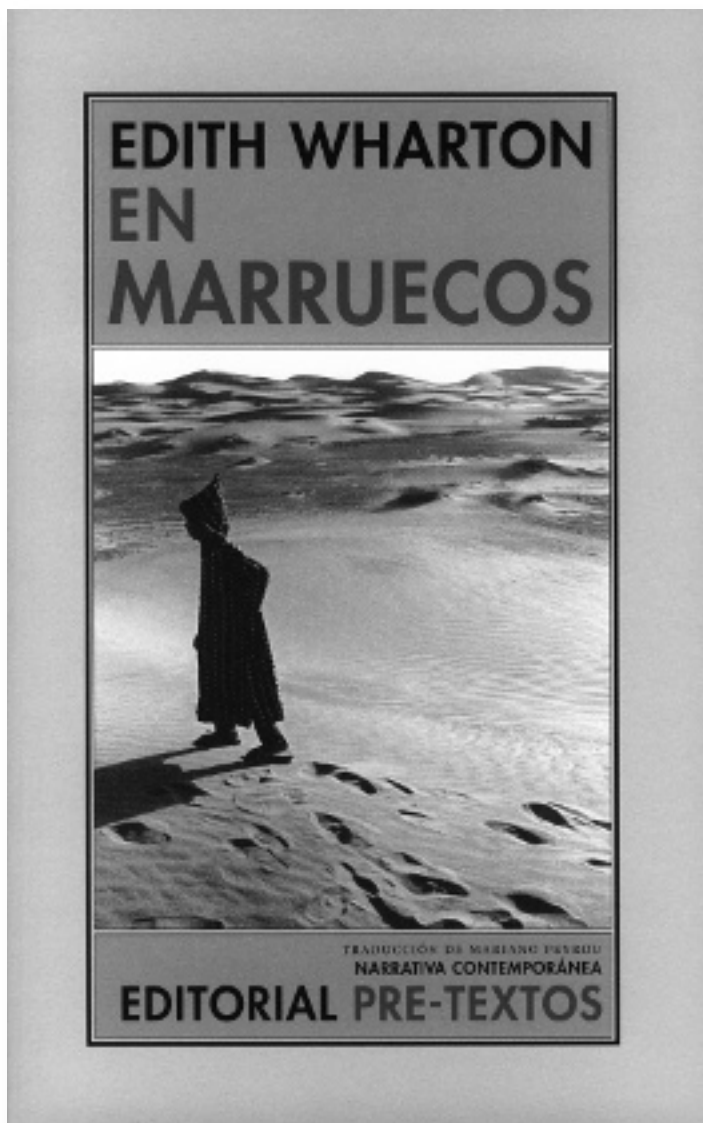

que el tret més sobresortint de l'altra adolescent siga el d'estar enamorada. Els personatges queden dibuixats amb pocs matisos; no s'aprofundeix el retrat de cap d'ells, potser per donar relleu a la finalitat principal del llibre de dibuixar escenes del dia a dia, decisions aparentment fàcils que poden tindre un rerefons transcendent, com ara el canvi de col·legi després del trasllat de domicili o la constant preocupació d'uns pares pels seus fills. Hi ha escenes tendres on els personatges es mostren solidaris amb els que més ho necessiten, com és el cas de l'amic que ajuda l'altre quan té problemes amb una assignatura, o aquell pare a qui li suposa «una alegria» que li conten allò que preocupa al seu fill. Trobem una escena on es planteja una trampa ordida per un mal estudiant; trampa que acaba per destapar el culpable. Tal vegada la intenció no és moralitzadora, però hi ha un cert matís en aquest sentit en suggerir, almenys, que cal pensar-s'ho dues vegades abans d'actuar de manera fraudulenta. La quotidianitat és present, també, en la visita que la família de Mampa fa a la de Dani quan ja s'han instal·lat en la nova casa; en els plans d'estiueig; en els problemes de notes acadèmiques o en les converses de la mare de Mampa amb la seua assisten-

ta. No deixa de ser un fet quotidià, ateses les circumstàncies vitals de la jove, l'enamorament de Maria; i tampoc no va més enllà del fet d'estar il·lusionant-se amb un xic un poc més major. D'altra banda, s'hi exposa un dels perills a què estem exposats pràcticament a diari en la societat actual: un accident de trànsit. Hi ha una relació de causa-efecte en el cas del conductor que sovint viatja a una velocitat excessiva i que acaba patint un accident. En aquest cas, sense conseqüències greus, és a dir, pot semblar una advertència per als pares. En definitiva, sembla que l'autor vulga fer una narració senzilla on destaquen la família, l'amistat i la vida com a valors principals.

Pel que fa a l'edició, caldria agrair una traducció més acurada o la revisió d'un corrector, ja que calca estructures correctes per al castellà però poc recomanables per al valencià com, per exemple, l'ús perifràstic del verb «anar» amb valor d'imminència o l'ús de la preposició amb el complement directe.

□ Isabel Marín
Lletres Valencianes, n° 26

La mirada de la turista Wharton

Durant la Primera Guerra Mundial, la novel·lista nord-americana Edith Wharton va fer un periple d'un mes pel Marroc. Fruit d'aquell viatge és *En Marruecos*, una crònica sobre un país que aleshores era una colònia de dues metròpolis europees: França i Espanya.

EN MARRUECOS

 EDITH WHARTON

 COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA»

---

 215 PÀGINES / 978-84-8191-922-6 / 20 EUROS

 EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

Edith Wharton obre *En Marruecos* amb una declaració d'intencions. Assegura que –parlem de 1917–, al seu parer,

falta una guia de viatges pel Marroc i que potser ella hauria de posar-hi remei, però que les presses amb què visita l'aleshores protectorat de França i Espanya, no li permeten un estudi pausat dels llocs per on passa. Wharton recorre el Marroc durant un mes. Una trentena de dies per enllaçar l'Atlas amb Fes, a bord d'un cotxe militar i a través d'unes carreteres –més bé camins– que, si en la zona francesa, eren precàries, en l'espanyola eren pràcticament intransitables. La novel·lista nord-americana, però, viatja en bona companyia: la de l'esposa del general Lyautey, el cap militar de la metròpoli francesa, i el seu seguici.

El Marroc que descriu Wharton es troba perfectament dominat per les autoritats franceses, que han començat a invertir tant en la construcció d'infraestructures com en la rehabilitació d'alguns monuments que corren perill. I l'autora dóna fe d'aquests treballs, de l'esplendor dels palaus i les mesquites, del perfil robust de les alcassabes, de la peculiar fesomia de les ciutats amb què va trobant-se. De la llum que les perfila. Tot ben amanit d'algunes dades històriques que, sense abusar, situen el lector i l'ajuden a mirar millor els monuments que Wharton ens presenta. El Marroc que visita l'escriptora és encara un lloc

verge. Després de la Primera Guerra Mundial, el nombre de carreteres es multiplicarà, els vells palaus reformats començaran a convertir-se en hotels i les velles ciutats polsoses passaran a constituir un reclam per a un fenomen que tot just acaba de començar: el turisme.

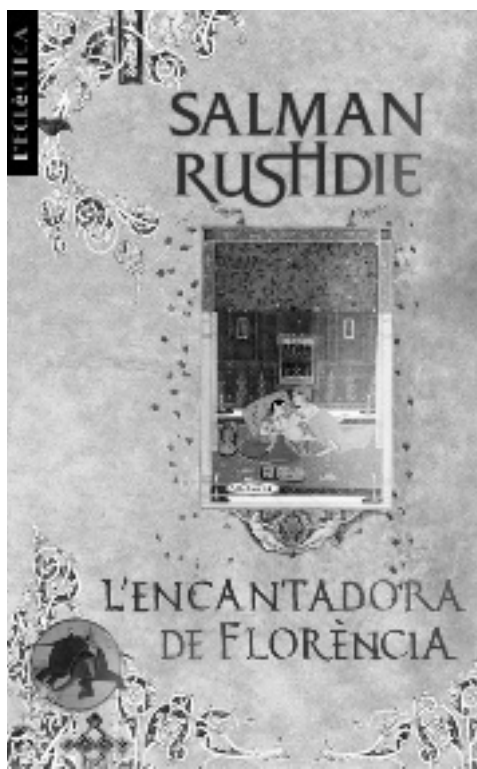
L'interès de Wharton, però, ja és plenament turístic. Li interessa la història que s'endevina al darrere del panorama que contempla i en deixa escrit un capítol. Li interessen els edificis, les ciutats (Rabat, Marràqueix, Fes...), que visita i, igualment, dedica un apartat a l'arquitectura marroquina. Li interessen les grans festes que té la sort de contemplar i que li semblen d'un exotisme atractiu i la vida en els harems, un dels quals –i únicament gràcies a la condició de la seua acompanyant– li és permès visitar. I en deixa constància ferma. Però, a diferència d'altres compatriotes seus, Wharton és una turista, no una viatgera. Li interessa mirar, però no compartir la mirada de les persones que es troba. No hi ha, en tot el llibre, cap intent seriós d'aproximació a la realitat quotidiana de la gent que topa amb la comitiva, cap temptativa de mesclar-s'hi. De conviure-hi. De manera que, finalment, *En Marruecos* s'acaba pareixent més a una guia turística que no a un llibre de viatges.

□ Vicent Usó

Lletres Valencianes, nº 26

Històries encadenades

Salman Rushdie torna amb *L'encantadora de Florència* a les seues arrels, plenes de màgia i d'històries d'encantaments. S'hi barreja la història i la faula en una reconstrucció màgica d'aquell període de lluites i imperis que va donar peu al naixement de la Índia.

L'ENCANTADORA DE FLORÈNCIA

SALMAN RUSHDIE

TRADUCCIÓ DE MARTA PERA CUCURELL

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 161

360 PÀGINES / 978-84-9824-410-6 / 22,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Salman Rushdie ha estat un home que s'ha obert al món amb una decisió i passió que no han estat enteses. «Quan vaig començar a escriure –afirma– tenia la idea d'expandir el món que m'envoltava, però hi ha gent que no vol un món més obert.» Així doncs, l'autor, que va créixer enmig de faules de tot tipus, ha trobat en la literatura la manera de transmetre aquesta passió màgica per les històries, tan present en la cultura popular de l'Índia, on abunden els contadors d'històries.

En aquest sentit, *L'encantadora de Florència* suposa en el camí ja traçat per Rushdie, un nou pas cap a l'encontre amb la seua cultura –no oblidem que la majoria de les seues obres de ficció estan ambientades a la terra on va nèixer, l'Índia. I per a donar aquesta passa, Rushdie ha recreat l'origen del seu país en el relat d'una passió amorosa. Així doncs, l'autor se centra en la història

del segle XVI, just quan s'inicia la construcció d'una nació, en un moment en què dos mons ben diferents, la Florència dels Medici i l'imperi Mongol, s'entren.

El relat que ens conta l'autor angloindi és una història llegendària que transita des de Mongòlia fins a Florència, escrita per tal de ser beguda a glops curts i en una copa delicada. Si bé està teixida amb un ritme poderós i dinàmic, i construïda sobre una acrobàcia verbal i una imaginació prodigiosa, l'estil de la novel·la arriba, en ocasions, a apoderar-se del sentit de la història.

El llibre, que comença com ho fan els relats llegendaris, presenta un viatger procedent d'Europa, Mogor dell'Amore, que arriba a una cort i, un cop presentat a l'emperador Jalaluddin Akbar, el més gran dels emperadors mongols, es llança al relat d'una història fascinant, a través de la qual vol seduir els oïts de l'emperador. Amb una estructura, doncs, d'històries encadenades, de *mise en abîme*, a la francesa, aquestes històries que no cessen, penetren una dins de l'altra, contades amb màgia, per tal de tenir encantat l'emperador i perllongar la visita del viatger, qui, en el fons, busca ser acceptat dins de la cort. Una manera de fabular que evocarà als lectors *Les mil i una nits*.

Immers en l'aire fantàstic i misteriós del relat, propi dels contes orientals, el lector coneix no sol com es va gestar el major imperi mongol de la història, sinó també la vida florentina del Renaixement, i ho fa a través de tres amics –personatges històrics– units pel mateix destí que unirà també els dos regnes.

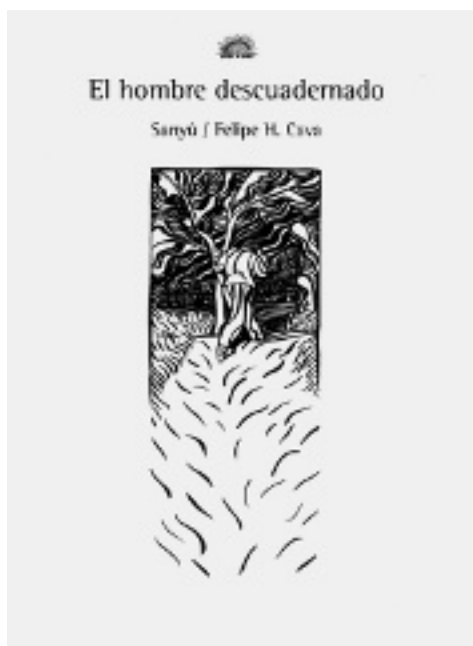
Així doncs, Rushdie dóna forma a un relat de fons històric amb un esforç d'imaginació i erudició admirables, en el qual, a pesar de ser tres homes el fil conductor, és la presència dominant i permanent de dues dones dotades de poders màgics allò que marca el destí de tots aquells que apareixen en la trama de la història.

Com bé poden imaginar els lectors, *L'encantadora de Florència* és una novel·la que s'ha de llegir amb atenció i predisposició, perquè és un relat sinuós, farcit de noms i esdeveniments, que no dubta a saltar d'un lloc a un altre en el temps, quan així ho necessita, on el detall crida al detall, i on, a pesar de la bellesa i de la brillantor del relat, hom corre el risc de perdre el fil i el sentit de la història.

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, n° 26

Entre els racons de la infecció

Inspirat per la malaltia i la mort de la seua mare, Felipe H. Cava elabora un relat de caràcter subjectiu amb la brillant aportació gràfica de Sanyú, els traços del qual encaixen a la perfecció amb allò que se'ns narra en aquesta història d'agonies.

EL HOMBRE DESCUADERNADO

SANYÚ - FELIPE H. CAVA

---

84 PÀGINES / 20 EUROS / 978-84-96730-33-5

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2009

A propòsit d'aquest àlbum entrevista-va feia poc Daniel Tomás al guionista Felipe H. Cava en la publicació valenciana *La Cartelera* (3/11-4-2009), del diari *Levante-EMV*, on l'entrevistador afirmava haver detectat un pas d'allò més polític a allò més personal en l'obra del guionista; es tracta d'un trànsit que, en aquestes mateixes pàgines de *Lletres Valencianes*, podem observar mitjançant les ressenyes d'obres tan disperses com *Tal como éramos* i aquesta mateixa. Des de plantejaments que, igual com els de Manuel Vázquez Montalbán, pretenien donar veu als qui no n'havien tingut –com afirma l'autor mateix en l'entrevista–, és a dir, des del que podríem considerar casos que sovint eren gairebé d'intrahistòria unamuniana, passa a una obra profundament subjectiva, centrada en els sentiments personals i en la penúria de l'existència humana, com la que ara ens ocupa. Això sí, la narració apareix protagonitzada per figures tan conegudes i amb una veu tan pròpia com les dels escriptors Guy de Maupassant o Gustave Flaubert, cosa que ja serveix per a oferir una idea aproximada de les ambicions dels autors i, per això mateix, fa témer el pitjor dels fracassos. Resulta tota una troballa, però, descobrir en *El hombre descuadernado* un text magníficament escrit que,

d'alguna manera, conviu molt bé amb la irrealitat dels dibuixos en blanc i negre, traços amb un estil propi tan marcat que fins i tot de vegades ens fan oblidar que llegim un còmic per creure'ns al bell mig de paisatges mentals tan malaltissos com brillantment reflectits. Però la sorpresa no és tanta si tenim en compte que la introducció mateix de Felipe H. Cava i la seua traducció d'un relat del 1828 –*L'Éclipse*, de Jules Janin, sobre una boja enamorada del sol– deixen ja pocs dubtes quant a l'excel·lent nivell literari de l'obra. Una obra intimista i difícil, però que paga la pena conèixer ni que siga per comprovar la qualitat gairebé impecable d'alguns còmics del mercat espanyol i, en concret, dels que sol publicar amb general encert l'editorial alacantina de Paco Camarasa.

□ Felip Tobar
Lletres Valencianes, n° 26

Dos mujeres

Conflictos que pese al paso del tiempo no cesan de supurar. Dos mujeres de extracción social muy distinta pero que acabarán unidas por los acontecimientos. La vida duele. Y el tiempo no lo cura todo.

HIJAS DE LA LUNA

FERNANDA ZABALA

COL·LECCIÓ «NARRATIVES EL NADIR»

199 PÀGINES / 978-84-935601-2-6 / 15 EUROS

EL NADIR, VALÈNCIA, 2008

La hija de los caseros echa la vista atrás para rememorar. Ella, que un día quedó huérfana con su hermana Sara, quiere recordar a Evangelina, la mujer del marqués de Playa-rota, que quiso cuidarlas; a Dimas Expósito, ese hombre gris y bueno que tenía una mercería y que en sus ratos libres hacía las veces de bibliotecario del pueblo, único pariente de las niñas; a tía Cecilia, a su hijo Max, a Plácida, la hija de los marqueses cuya sombra, mejor aún, cuya figura perdura en el tiempo para bien y para mal... La proximidad con el mar sume a la protagonista en un estado de cierta melancolía que la lleva a desbrozar capítulos en el tiempo.

La recreación de una vida marcada por acontecimientos del pasado permite trazar a su autora un cuadro costumbrista de una época pretérita, en modos y maneras socialmente desfasados pero que, por alguna razón, nos resultan entrañables, tal vez como descifra-

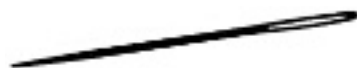

dores, o continuadores, de un presente. Algo parecido a lo que el lector experimenta ante una obra que quiere remontarse hasta el comienzo de sí misma. Como hizo el narrador de la Recherche proustiana. La protagonista, aquí, da una impresión pareja: es consciente de que le sobrevivirá el tiempo pasado y que le provoca, le seguirá provocando, un dolor apenas perceptible pero duradero. Tiene enfrente de sí, omnipresente, a Plácida. Ella (pero no sólo ella: también el marco geográfico: las islas Silas, La Fenicia y Playarota, Noé), es prueba de que el pasado existe y que, ironías del destino, sigue marcando su presente. Todo ello lo irá anotando Cecilia bajo la forma de un diario que lleva entre Fenicia y Silas en apenas seis jornadas.

El paso del tiempo, hurraño y esquivo, es, pues, el gran tema de esta novela. De sus marcas indelebles, de su capacidad para no dejar nada en pie. Lo resumen muy bien los versos del poeta Carlos Marzal que la autora ha querido clavar en el dintel de estas páginas y que merecen ser reproducidos aquí: «La lluvia, el sol y el viento han desleído / la arcilla que el cantero impuso pura, / y sobre el muro hay un color arcano, / una totalidad de cicatrices, / un espejo de arrugas: / el almagre».

La autora de esta novela, segunda en su haber, es una mujer que se ha destacado por sus colaboraciones en el diario que fundara uno de los eximios representantes de nuestra *Renaixença*, don Teodoro Llorente (esto es, *Las Provincias*), y por el ciclo que reúne a destacados escritores en el Palau de la Música de Valencia, «Literatura en el Palau». Ha escrito diversos libros en torno a temas valencianos (*Leyendas y tradiciones valencianas*, *Ciento veinticinco valencianos en la Historia* o *La Valencia de los años 50*). Además, Fernanda Zabala fue galardonada con el premio Ciudad de Valencia en su edición de 1988 por su anterior novela, titulada *Breves de soledad*.

□ *Rafa Martínez*
Lletres Valencianes, n° 26

A la recerca de la identitat perduda

En *La filla de l'amant*, l'escriptora nord-americana A.M. Homes ens sorprèn amb una de les seues narracions més personals al voltant del tema de la identitat de l'ésser humà. A.M. Homes ens conta en primera persona el trasbals que li produí l'aparició sobtada de la seua mare biològica trenta anys després del seu naixement i el conflicte que aquesta situació causà al si de la seua família adoptiva i en la seua pròpia vida.

LA FILLA DE L'AMANT

A.M. HOMES

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 158

225 PÀGINES / 978-84-9824-353-6 / 17 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008

Fóra agosarat d'afirmar que *La filla de l'amant* és una novel·la original, més encara si tenim en compte la proliferació en aquests darrers anys de la narrativa de ficció autobiogràfica, a la qual pertany aquesta novel·la. Però, si més no, haurem de reconèixer que Homes ens ofereix en aquesta novel·la una de les seues narracions més personals, punyents i descarnades, la qual cosa, altrament, no ens hauria de sobtar en excés pel fet que l'escriptora ha estat considerada per la crítica nord-americana com una de les reines de les «*bad-girls* heroines» i una de les millors retratistes de la depravació contemporània. En això no és fàcil estar en desacord amb la crítica; però, pel que fa a la qualitat literària de *La filla de l'amant*, què volen que els diga, se'm fa bastant més difícil estar-hi d'acord perquè, si bé es

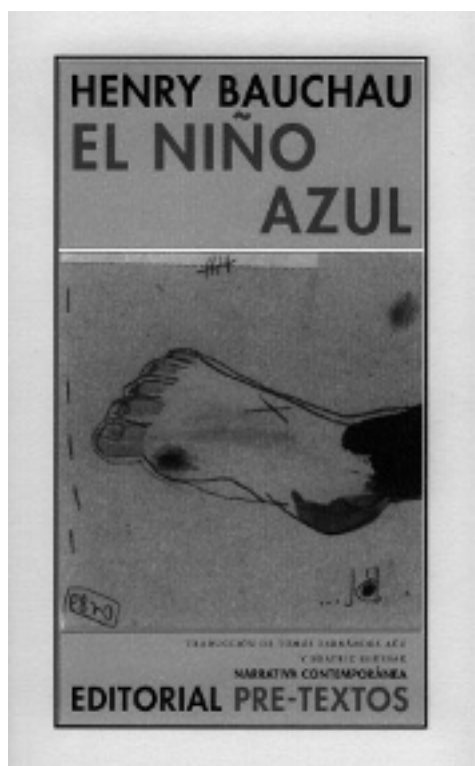
tracta d'una novel·la força ambiciosa en el seu plantejament inicial, també cal dir que es tracta, i és una llàstima, d'una novel·la fracassada en l'execució, sobretot a partir del segon capítol, moment a partir del qual la lucidesa de les seues reflexions, la profunditat psicològica dels personatges i la intensitat emocional de la història comencen a decaure de manera considerable. Tal com dèiem abans, la principal matèria narrativa de *La filla de l'amant* és la vida d'A.M. Homes i, més en concret, el fet que es configura com l'eix al voltant del qual gira la narració és l'adopció de l'autora, recent nascuda, per part de la família Homes i el descobriment, a l'edat de trenta anys, que la seua mare biològica, Ellen, està buscant-la, i fins i tot assetjant-la, amb la intenció d'establir contacte amb ella. L'adopció de l'escriptora fou aparaulada abans del seu naixement, atés que la seua mare biològica era una dona soltera que mantenia una relació amb un home molt més major, casat i amb fills. Òbviament, una relació com aquesta en la dècada dels seixanta mai no podia ser ben vista i, en conseqüència, la petita Amy hagué ser donada en adopció a una família amb més i millors possibilitats econòmiques. Fins ací convindrem en què la història que sosté la novel·la és interessant. I és

que, en realitat, ho és. La reconstrucció d'una identitat perduda comença a obsessionar l'autora fins al punt d'examinar hemeroteques, arxius municipals i arbres genealògics en diferents pàgines webs. Però aquest procés de reconstrucció familiar, aquest procés de reconstrucció de la identitat perduda que en definitiva és o hauria d'haver sigut el moll de la qüestió, es converteix en el mer relat d'una sèrie d'investigacions burocràtiques per tal d'esbrinar la procedència de les seues famílies, la biològica i l'adoptiva, que van fent que la intensitat de la novel·la disminuisca progressivament a mesura que avancen les pàgines. Tanmateix, el fet d'acarar-nos amb una novel·la ambiciosa, ja fa que pague la pena de llegir-la.

□ Salvador Ortells Miralles
Lletres Valencianes, n° 26

De la capacidad redentora del arte

El escritor y psicoanalista belga Henry Bauchau (Malines, Bélgica, 1913) relata en esta novela un capítulo autobiográfico: de cómo salvó del embrutecimiento a un niño a través de la formación artística. El arte como forma de vida. Como escape. Y como redención.

EL NIÑO AZUL

HENRY BAUCHAU

TRADUCCIÓ DE TOMÁS FERNÁNDEZ I BEATRIZ EGUIBAR

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA»

401 PÀGINES / 978-84-8191-902-8 / 30 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

Orion es un niño problemático que cursa sus estudios en un centro de día de París, o mejor, «un muchacho de trece años en quien se suceden la aplicación, las fuertes inhibiciones y los accesos de furia». Un psicótico. Véronique es una profesora sin contrato fijo a la que se le ofrece, para seguir en el puesto temporal que ocupa, hacerse cargo de este alumno. Antes, ella se fijó en el niño, en su particular carácter, en el dibujo de una isla que le pareció «muy bonito».

Véronique observa a su alumno y anota. Su capacidad de análisis y comprensión la llevan a vivir esta experiencia como algo único. Le cuenta el mito de Teseo y el minotauro y lo anima a dibujar. Prueba a estimularlo. Los dos pasan a habitar una isla propia. Véronique entiende qué le pasa a Orion: «Es el producto de cierto pensamiento moldeado en todo el mun-

do por la televisión y la publicidad». Algo que la agita, que la rebela, que le hace sentir parte del «pueblo del desastre» que es nuestra época.

Orion se transforma. Coge confianza con su tutora. Le cuenta sus sueños. Se desahoga, se expresa, con ella. Y ella, un trasunto del autor, lo va guiando allá por donde ve indicios de luz, de salida, de éxito, para un niño que un día se hará adulto y tendrá que escoger un camino. Ese camino, Véronique lo entiende así, es el del arte. La terapia dará resultado y Orion tendrá que volar solo. La pintura y la escultura serán sus aliados.

El niño azul es, en fin, la hermosa historia de dos personas que se lanzan a la resolución de los conflictos que toda vida contiene en sí. Más o menos graves. Resolubles con esfuerzo y empeño. Una bonita moraleja que no ha de defraudar ni al más escéptico.

El autor, Henry Bauchau, tiene tras de sí un largo currículum vital y profesional. Hizo estudios clásicos y se doctoró en Derecho en su juventud. Sin embargo, el psicoanálisis y la escritura marcaron profundamente su devenir tras una grave depresión que sufrió en 1948. En adelante (su psicoanalista, Blanche Reverchon-Jouve, pieza capital en su literatura, le propuso tal co-

sa) se puso a escribir poesía, teatro y novela. El drama de la guerra (militó en la resistencia contra los alemanes) acabó para él de este modo. Acabará combinando la escritura con la fundación de un colegio (Institut Montesa-no) en Gstaad, pero llegada la sesentena se ve obligado a buscar trabajo: aquí es cuando empieza a trabajar en un hospital de día (La Grange Batelière) para jóvenes con problemas, experiencia que inspirará la novela que recientemente vio la luz en castellano (publicada originalmente por Actes Sud en 2004). A sus noventa y seis años sigue escribiendo, no sin esfuerzo. Merece, con justicia, el calificativo de «superviviente de las letras». No es para menos.

□ *Rafa Martínez*
Lletres Valencianes, nº 26

Tafanejant en les vides privades

Una novel·la que s'enceta en un present tranquil d'una dona que sembla que ha fet ja el seu camí vital. Però enmig de la calma sempre hi queden restes de les tempestes, que ens faran evocar els antics episodis viscuts. Després del retrat de les experiències de Pippa podem arribar a pensar que el present pot fer quasi oblidar el passat, però tard o d'hora sempre hi ha esclatxes per on suren les vides privades que tots hem tingut.

LES VIDES PRIVADES DE PIPPA LEE

REBECCA MILLER

TRADUCCIÓ DE RAMON MONTON

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 162

296 PÀGINES / 978-84-9824-413-7 / 18 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Qui va dir que la vida era un línia recta? Aquesta mateixa pregunta es podria fer l'escriptora i la protagonista d'aquest llibre. La primera, Rebeca Miller, mai podrà dir que el seu entorn, i més concretament els seus avantpassats, no han tingut gens d'influència en la seua trajectòria. Filla del dramaturg Miller i de la fotògrafa Morath, i casada amb l'actor Daniel Day-Lewis –amb qui te dos fills–, l'escriptora, nascuda l'any 1962, ha viscut envoltada de talent i d'èxit. No entrarem ara en el debat sobre si el fet de vindre d'una família d'aquest renom pot resultar positiu o negatiu. Per a alguns, el fet de tindre un cognom reconegut serà la clau necessària per a obrir moltes portes que per a la resta de mortals resten tancades. No obstant això, la posició contrària pot opinar que tindre un pare amb aquest nom pot suposar una llosa que els farà viure a la seua ombra i sota

sospita. Per tant, l'escriptora ja ha sabut sobreviure al seu present, sense poder deixar de banda el seu passat. Per l'altra banda, per a la protagonista, Pippa Lee, la vida tampoc és una línia recta. Pippa és una dona de 50 anys casada amb un famós i milionari editor de 80 anys, amb qui ha tingut dos fills. La salut del marit els portarà a retirar-se a una urbanització apartada per acomiadar-se d'aquesta vida amb tranquil·litat i repòs. Però, tot i que ella mateixa no n'és conscient, Pippa encara no està preparada per emprendre aquesta recta final. Uns inexplicables actes de somnambulisme la despertaran d'aquesta letargia per demostrar que el passat pot tornar com menys ho esperes.

Miller aprofita la tècnica del *flashback* per tornar enrere en el temps i descriure totes eixes vides privades que Pippa ha anat deixant pel camí. Des de la seua infantesa i adolescència, amb moments d'enfrontament i fugida del seu cau familiar. L'experimentació sexual, la desorientació vital o la manca de referents són alguns dels elements que van marcant diferents etapes i basteixen un esperit rebel que vol trobar el seu lloc al món.

I de sobte, quan ja ha lluitat en mil batalles i ha creat el seu segell de dona inconformista, Pippa Lee es troba amb el destí d'Emma Bovary. Un ric editor, 30 anys més gran que ella, cau sota les

seues arts de seducció i li oferirà un recer on oblidar les tempestes de les seues anteriors vides. Pippa demostrarà que aconsegueix allò que es proposa i es posarà enmig del matrimoni de l'editor i la seua dona per intentar deixar de ser la «bestiola abandonada i adoptada com un animal domèstic d'aspecte decent, una mena de representant de l'ordre del naufragi». L'editor li oferirà la protecció i la tranquil·litat que el seu instint li exigeix. Però la vida no sempre és un línia recta, i el passat sempre torna (encara que siga en somnis). I aleshores, tot canvia el seu rumb.

Miller ens ofereix en aquest debut novel·lístic un relat amb una conjugació de ritmes que aconsegueixen atrapar al lector. Des d'un present inicial relaxat, ens trasllada a un passat turbulent on la prosa aconsegueix superar la tragèdia dels fets amb un justa dosi d'ironia. I finalment, un trepidant joc de diàlegs que ens porta cap al desenllaç.

A la fi, Rebeca, Pippa i el lector són conscients que el passat sempre torna, i quasi sempre per decidir el futur.

□ Ricard Peris
Lletres Valencianes, n° 26

Assumptes de compromís

L'antologia *Tal como éramos* recull una mostra representativa dels treballs d'El Cubri, pseudònim d'un col·lectiu integrat, entre d'altres, per un autor tan representatiu del còmic espanyol actual com Felipe Hernández Cava.

TAL COMO ÉRAMOS

EL CUBRI

164 PÀGINES / 978-84-96730-27-4 / 21 EUROS

EDICIONS DE PONENT, ALACANT-SEVILLA, 2008

Tot i que el títol del recull és el mateix que el que va tenir en castellà el film de Sidney Pollack *The Way We Were* (1973), i l'època originària de les historietes d'aquesta antologia ronda generalment també la d'aquella pel·lícula, no és Pollack sinó Stanley Kubrick qui donà nom al col·lectiu d'autors compromesos que signa aquest volum. Ho explica Antonio Martín en el seu text d'introducció, «Larga vida a El Cubri», on observem també el profund coneixement del mitjà que sol demostrar aquest teòric, mitjançant, per exemple, l'esment d'un Carlos Giménez ja en actiu que es troba ara mateix també de plena actualitat per la seua candidatura al premi Príncipe de Asturias de les Arts, avalada per gent tan diversa com Carlos Pacheco o Antonio Fraguas, *Forges*. Els treballs del col·lectiu, integrat pels il·lustradors Pedro Arjona i Saturio Alonso, a més de Felipe H. Cava, es caracteritzen fonamentalment pel que podríem anomenar «còmic de compromís» amb voluntat experimental, cosa que és més visible en obres com ara la impactant portada de la revista *Cau* (amb el conegut comte duc d'Olivares pintat per Velázquez cavalcant un tanc en lloc del seu corser), i menys en unes altres igualment destacades de l'època, com ara

l'auster disseny dels llibres de l'editorial Siglo XXI.

I és que només fullejant *Tal como éramos* resulta ben probable que molts lectors s'adonen que han vist alguna obra d'El Cubri sense saber-ho, fins i tot (o sobretot) aquells que durant la Transició tenien alguna inquietud diguem-ne intel·lectual, encara que no volgueren acostar-se als còmics ni per casualitat. L'antologia recull pràcticament tots els temes polítics candents de l'època, encara que alguns, per no dir tots, ho continuen sent: el conflicte entre Israel i Palestina, els cops d'estat a l'Amèrica del sud, la pena de mort, la lluita de classes, la guerra del Vietnam... hi apareixen sota una perspectiva que potser avui sembla uniforme i fins i tot dogmàtica en alguns casos –l'*actuació* de Henry Ford resulta gairebé sagnant–, però de tota manera sempre resulten interessants per l'ús trencador que fan del llenguatge del còmic i també perquè, gràficament, molts semblen haver estat creats ahir mateix (recorden fins i tot l'estil de dibuixants nord-americans molt més recents, com ara Jae Lee, i encara que sembla que estic dient una bajanada, crec que és més aviat un elogi). En suma, i al marge d'altres valoracions, *Tal como éramos* resulta un valuós document magníficament editat.

Un secret inconfessable

Josep Ballester s'estrena com a novel·lista amb *El col·leccionista de fades*, l'obra guanyadora del XX Premi de Novel·la Ciutat d'Alzira, on posa el lirisme al servei de la intriga per a revelar la personalitat turmentada d'un escriptor obsedit per les nenes que, amb el temps, es convertirà en cèlebre per la seua obra dirigida, precisament, als infants.

EL COL·LECCIONISTA DE FADES

JOSEP BALLESTER

PREMI DE NOVEL·LA CIUTAT D'ALZIRA 2008

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 163

---

203 PÀGINES / 978-84-9824-414-4 / 19 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Josep Ballester és professor de literatura en la Universitat de València i ha cultivat diversos gèneres literaris, entre ells, l'assaig, la poesia i la literatura infantil. Ara s'estrena com a novel·lista. Tot advertint que es tracta d'una observació personal, Ballester afirma que «un escriptor ha de ser capaç d'enfrontar-se a qualsevol tipus de text, sempre tot intentant fer-ho el millor possible».

El col·leccionista de fades indaga en la construcció literària d'un escriptor de renom internacional, vinculat a la literatura infantil. El llibre, que juga entre la realitat i la ficció, s'ambienta en l'Oxford victorià i es basa en fets reals: entre el llegat que Sigmund Freud es va emportar de Viena a Londres quan va fugir de l'horror nazi, hi ha els documents no classificats d'un pacient que va recórrer a la hipnosi i a la suggestió en un intent de superar l'obsessió malal-

tissa per les menors. «El meu paisatge predilecte és la pell, la geografia de les nenes de set a tretze anys. La cartografia de fada molt tendra.» Aquestes confessions apareixen en un dels escrits del protagonista, un jove professor de matemàtiques aficionat a la fotografia que s'amaga darrere les inicials C.L.D i que, amb el temps, esdevindrà un escriptor cèlebre.

La trama, de fet, és com un mosaic les peces del qual el lector haurà d'anar encaixant per tal de descobrir qui és aquest personatge. I és que, al capdavall, aquesta és una història inquietant i plena de misteri sobre un «secret inconfessable». Però la cosa no queda ací. La història indaga en la capacitat de controlar els instints més profunds de l'ànima humana; parla de la repressió i dels rosecs de consciència del famós escriptor, amb la voluntat, per part de l'autor, de desmitificar-lo. L'autor es posa en la pell del protagonista per esbrinar què sent, però no en jutja l'obsessió per les menors i deixa que ho facin els lectors. I, no obstant això, la història deixa un gust de prohibició, de frontera traspasada, de subversió, de cosa secreta. Entre altres coses, perquè es desenvolupa en una societat reprimida i repressora fins a límits inimaginables en moltes qües-

tions de la vida quotidiana. El protagonista traspasa tota una sèrie de línies que tenia prohibides i això fa que porte una doble vida. Hi ha, doncs, una clara voluntat per mostrar la part més fosca i al mateix temps més íntima de l'ésser humà. I és que la petjada de la psicoanàlisi impregna aquesta novel·la d'un to íntim, privat, secret i, fins i tot, inconfessable. Ballester fa coincidir en les pàgines d'aquesta novel·la dos personatges de gran influència en els seus camps respectius: el popular escriptor que signa com a C.L.D. i Sigmund Freud, el màxim representant de la psicoanàlisi. De la mà de tots dos, el lector haurà de recompondre els fets d'una novel·la d'estructura «fragmentada», alhora que descobreix la vertadera identitat del protagonista. I és que es tracta d'un text on el joc amb el lector està molt present.

□ *Alícia Toledo*
Lletres Valencianes, n° 26

Al punt que hom naix...

Després de l'èxit recent d'*Aimia*, el poeta, novel·lista i crític literari Juli Capilla ha aconseguit anar un pas més enllà amb *L'instant fugaç* i bastir el que, fins ara, és sens dubte el seu poemari més íntim, un cant desesperat a la Vida amb el teló de fons de la Mort, la Mort que tothora ens sotja amb el seu esguard omnipresent, la Mort humana i quotidiana que sempre hi és.

«Al punt que hom naix comença de morir», va deixar escrit l'ínclit Pere March ja fa gairebé sis segles en un dels poemes més universals de la literatura catalana. I, en efecte, no li faltava gens de raó. I així

ho constata i ho confirma Juli Capilla en la immensa majoria dels poemes aplegats en *L'instant fugaç*. En els temps actuals, en què sembla que la buidor s'estén com un vel tediós i soporífer pertot arreu i

L'INSTANT FUGAÇ

JULI CAPILLA

PREMI IBN JAFADJA CIUTAT D'ALZIRA 2008

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 82

96 PÀGINES / 978-84-9824-434-2 / 14 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

que la superficialitat esdevé la principal moneda de canvi, s'agraeix, en tant que ens regracia amb la veritat de les coses, la veu de l'autèntic poeta que, tal com fa Juli Capilla, ens deixondevé la ment i el cor, i ens torna de bell nou al centre de l'essència humana, a la veritable condició de l'ésser humà, a allò que realment som: temps que fuig. Pot sobtar, tanmateix, que siga la veu d'un poeta jove la que ens parle de la Mort, però tot lector hauria de tenir ben en compte que la Mort és equidistant al conjunt dels mortals; dit en unes altres paraules, la Mort a tots ens afecta per igual. Vist així, qualsevol poeta, i qualsevol mortal, està més que legitimat per a parlar-ne. Ara bé, fer-ho amb la profunditat i alhora amb la naturalitat amb què ho fa Capilla ja és ben bé una altra cosa. Perquè si hi ha un tret definitori de la seua poesia, és la claredat en la dicció, tot defugint de l'ornat innecessari que no aporta res i que entrebanca la comprensió del poema. Bona mostra del que afirmem podem comprovar-ho en l'ús d'expressions paremiològiques en alguns dels seus versos i que el lector, de segur, identificarà ràpidament: «No som ningú. Els avis rondinaires / tenen raó quan fan filosofies.» Torne a insistir, però, que no hem de confondre la senzillesa en la dicció amb la simplicitat d'allò que es diu, amb la simplicitat del contingut, perquè si alguna cosa té

aquest poemari és una constant tensió –una tensió que, en certs moments, arriba a la paradoxa marquiàna– entre la pulsio d'autoconservació o de creació, és a dir, la Vida, i la pulsio de destrucció, és a dir, la Mort. I és aquesta lluita antinòmica de contraris irreconciliables, però alhora complementaris, que amera pels quatre costats el poemari, l'element principal que li atorga la profunditat abans al·ludida. A més, aquesta lluita antinòmica també podem fer-la extensible al vessant formal del poemari, atés que hi conviuen des dels alexandrins i els decasíl·labs cesurats, que aconsegueixen reflectir la solemnitat de la Mort, fins a les tanques que tracten de copsar la fugacitat de la Vida. Comptat i debatut, el present poemari, com qualsevol poemari a l'entorn de la Mort, naix amb una clara vocació d'epitafi, de testimoni, de deixar constància d'alguna cosa que s'entesta a no voler morir, tal com ens diu el poeta: «En faig balanç i trobe que, tal volta, / no hi ha res mai que morirà del tot.» El poeta, en parlar de la Vida, fa un ajust de comptes amb la Mort i a la inversa, perquè tots dos conceptes, com hem assenyalat abans, són absolutament indissolubles. Aquest és, sens dubte, un dels principals mèrits de *L'Instant fugaç*: harmonitzar els contraris, la Vida i la Mort, l'etern i l'efímer, la memòria i l'oblit, l'oda i l'elegia.

□ Salvador Ortells Miralles
Letres Valencianes, n° 26

Porcar, el poeta que inaugura el segle XXI

Josep Porcar i Museros (Castelló de la Plana, 1973) és un dels poetes més interessants sorgits en la nostra literatura en les darreres dècades. Poeta d'obra relativament poc abundosa, amb *Els estius* marca un nivell literari i humà molt alt, d'extrema qualitat i solidesa.

ELS ESTIUS

JOSEP PORCAR

80 PÀGINES / 978-84-612-3750-0 / 12,95 EUROS

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Aquest poeta havia publicat tres magnífiques obres de poesia entre 1993 i 1998 (*Vint-i-dues mans de pintura*, *Crònica de l'ocupant* i *La culpa*), premiades respectivament amb el Miguel Hernández, el Senyoriu d'Ausiàs March i l'Octubre. Que no és poca cosa, certament. Amb una llengua literària perfectament dominada i tan plena de fortalesa com de genuïtat, aquest escriptor ja destacava com el principal referent de la incipient generació de poetes sorgida a la dècada dels noranta, finiseculars, però en absolut decadents. Amb *Els estius*, però, ha saltat a la primera línia de la nostra literatura. Han calgut deu anys perquè vera la llum semblant prodigi, però Josep Porcar ha estat capaç d'escometre amb una forta embranzida els motlles de la poesia catalana per a forjar, pur metall fos, una obra que s'afegeix, per dret propi i malgrat la indiferència d'alguns ju-

rats, al cànon poètic de la nostra literatura i que inaugura el segle XXI en la poesia valenciana. Aquest poemari fou publicat primerament en la web, i és el primer d'aquesta magnitud escrit expressament per ser divulgat així. La versió en paper és deutora i hereva de la virtual, apareguda en Edicions Dos-PuntZero <www.porcar.net>.

Es tracta d'una lectura aparentment fàcil, però on el lector se sent ben prompte impregnat per la filosofia que el poeta esculpeix, amb amor, amb dolor, en els poemes. Poemes que calvalquen prests sobre un vers lliure, de llenguatge àgil, proper, però que amaguen dures revelacions, tràgiques àdhuc, com una falç enmig l'herba. És un poeta d'aquest món i d'aquest temps, i justament per això –com aquell planià ser cosmopolita des de la immediatesa– és capaç de fixar constants humanes en les coordenades del nostre moment. Des dels drames recents a les veritats personals i immutables, kavafià que divisa amb ulls cansats la bellesa i alhora descorre telons davant la mort, Porcar ha sabut fixar les preguntes per molts sentits, pel sentit de la vida, de la bellesa, del dolor infecund, de tot allò que, quan baixem la guàrdia, o ens desarmem, nus i moridors, a la platja d'un estiu qualsevol, ens assalta i ens interroga. Aquest

és un llibre que pregunta i interroga, més que no pas respon.

El 1995, el sotasignat preguntà en una llibreria amb nom d'heroi cavalleresc per «l'últim llibre de poemes de Porcar». Li contestà l'atrafegat llibreter que «Com? De Porcar sols en tinc el *Dietari*». Es referia al dietari escrit a cavall dels segles XVI i XVII per Pere Joan Porcar. Avui, la celebritat guanyada i la notorietat merescuda de Josep Porcar eclipsarien el vell eclesiàstic valencià en el món literari. «Com? De Porcar sols en tinc *Els estius*».

□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 26

Y donde vengan aves a proclamar que existo

Com una conversa constant, com un passeig pels anys que recorren tota una vida, una llarga vida que el poeta estima, Muñoz Rojas, amb elegància, humanisme i discreció, ha sabut desar entre aquestes pàgines la seua paraula com una companya fidel. Pre-Textos ens ofereix la possibilitat de conèixer l'ofici d'aquest home que va nèixer fa cent anys a Màlaga.

OBRA COMPLETA EN VERSO

JOSÉ ANTONIO MUÑOZ ROJAS

ESTUDI I EDICIÓ A CÀRREC DE CLARA MARTÍNEZ MESA

432 PÀGINES / 978-84-8191-905-9 / 30 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

El llibre s'inicia amb una citació de Clara Martínez Mesa, que és l'autora de l'estudi i de l'edició, magníficament elaborats. Sembla el fragment d'una carta al poeta en què diu, per exemple: «*escribir, que es el andar del alma; no lo dejes, escribe y guarda y vuelve sobre lo escrito. Y rompe o no lo escrito, según te lo pida al releerlo, y eso sí, comunícate, viértete en el papel o en el momento con el amigo o con la tarde que te invite al diálogo*». Reproduïm aquest fragment perquè representa la tesi sobre la qual es construeix aquesta obra. Hi descobrim una persona que estima la vida per damunt de totes les coses i, tot seguit, la poesia, que fa el paper de companya fidel al llarg de tants anys de vivències. Tot un segle transcorre per aquestes pàgines. Assistim a un testimoni viu dels últims cent anys, però no

per això la poesia de Muñoz Rojas reflecteix el món que l'envolta, sinó que, constants i de manera lineal, els seus versos miren a l'interior del poeta: la vida, l'amor i Déu en són els tres temes fonamentals. No hi ha canvis bruscos en la seua extensa obra, clarament agermanada amb el ressorgiment del romàntic Pedro Salinas i les petjades de Miguel Hernández o Antonio Machado. És la seua una poesia serena, clàssica i tradicional, de caire intimista. El poeta d'Antequera es va veure atret també per la poesia de John Donne i de T.S. Eliot, a qui va traduir juntament amb Hopkins, Dylan Thomas, etc.

Un altre punt d'inflexió en la seua vida, la mort de la seua estimada, farà que el poeta dolgut per l'experiència dolorosa de la pèrdua de l'ésser estimat, escriga el 1954 «Cantos a Rosa», possiblement un dels seus millors reculls. «Entre el sueño y la muerte vamos, Rosa, / andando en medio de tiniebla, espanto, / gritos, furias perdidas, necios ríos / de estupidez humana, quicios duros / cerrados a lo hermoso y a lo eterno; / apenas voz, apenas canto. A veces, / intento de una música a este sordo arrastrarte de pasos en la tierra.»

L'obra que l'editorial Pre-Textos ha editat amb una acurada elegància, com és

habitual, consta de 16 llibres, que van des dels llunyans *Poemas de juventud* (1929-1935), poemes que li van obrir la porta al món dels poetes com Emilio Prados, Manuel Altolaguirre, Juan Ramón Jiménez, Vicente Aleixandre, Pedro Salinas, Luis Cernuda y Leopoldo Panero, fins el més recent *La voz que me llama* (2004). L'estudi preliminar, les notes finals i un glossari completen l'edició, que es presenta amb un caràcter testimonial, revisada i autoritzada per l'autor, aquest poeta definit com un artesà del vers, transmissor d'un lèxic gairebé extingit. La memòria viva.

□ Begonya Mezquita
Lletres Valencianes, n° 26

Sobre la vida i els seus peròs

El poeta, que ja ha travessat el *mezzo* de la vida pròpia, s'acara a la vida i el seu espill: la mort.

L'ESFINX

ANTONI PRATS

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM VALÈNCIA DE POESIA

COL·LECCIÓ «POESIA», 80

59 PÀGINES / 978-84-9824-390-1 / 13,50 EUROS

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2008

«Feia temps que cercava / l'entrellat de la mort [...] / Ara m'ha visitat / per robar-me el millor de casa / i l'he tractada cara a cara. / Diria, tanmateix, que no sé què és, / i m'ha semblat com mai abans / només un crit pelat.»

I fi. Així acaba aquest llibre dur, amb voluntat de rostre impertorbable com el d'una esfínx, però que tremola per dins, en xocar contra la vida i els seus «peròs». He començat pel final per explicar que aquest és un llibre de poesia poc poètic, centrat més a avaluar la vida. I el resultat és, en tots els poemes, ambivalent: els símbols, les abstraccions, tot allò que repassa en la primera i segona part (la vida, en resum) és ambivalent. Per exemple, en el poema VII de la primera part trobem: «El mar, paraula / de totes les paraules, / o claveguera / de la salmorra / dels tolls cremats / pel desig vehement dels millors dies.»

Aquesta ambivalència, que es repeteix amb insistència fins que apareix la mort, segueix també en la segona part. Per exemple, en el poema II escriu: «A poc a poc t'inundarà / un foc somrient / i et farà fora de les boires. / Així endreçaràs les eines / que espatllaren els llamps, / o bé rovellaren les pluges, / tal vegada al remat / benignes.»

Fins i tot l'atzar, allò que no dominem, pot ser nefand i encoratjador («L'atzar

[...] / nefand, com un dolor somort, / o encoratjador, com un repte», p. 22), es pot lluitar contra ell (p. 29), fins constatar que sempre ens espera «l'atzar despietat d'un oratge nefand» (p. 32). I no serà fins al poema següent que descobrim que aquest atzar terrible té el rostre de la mort. O potser el de l'esfínx, que dona títol al llibre i que és testimoni inalterable.

L'última part sembla un testament vital: on els records són flors seques i on trobem poemes dedicats a l'avi, a l'àvia, al pare, la mare, al fill que ja no hi és: «Viure és anar-se'n. Deixem, però, el senyal d'un esvoranc.»

Així que tot el llibre està bastit al voltat de l'antítesi, del «però, del tanmateix». Fins que arribem a l'única veritat incontestable amb la qual hem començat aquestes ratlles: la mort. Val a dir que, per a mi, és aquest un llibre ambivalent també en un altre sentit: perquè no vol deixar entrar-hi el lector però que, alhora, busca desfogar-se.

Aquest *L'esfínx* és un llibre interessant però que poèticament –vitalment és una altra història–, queda per darrere dels seus dos grans llibres anteriors (del 2006 tots dos): *Llibre de Benimaquia* i *Baules*.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n.º 26

Harmonia de contraris

«Fracassar, reeixir, ésser, desésser,/ tot està decidit des del principi.» Així ho diu el poeta xinès Li Bai, de qui Edicions 96 ens oferix 15 pètals de primavera, *Ebri de lluna*. La predestinació no eximix l'home de l'activitat capital: entendre's com a part d'un tot.

EBRI DE LLUNA

LI BAI

SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I NOTES D'EDUARD J. VERGER

49 PÀGINES / 84-95510-72-3 / 4 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2008

Dins del cor del poeta hi haurà un cel i una terra idèntics al cel i la terra que ell canta en el món. Si el vi procura en el poeta una singular lucidesa, és perquè la seua sang i el vi es reconeixen en una mateixa bellesa. Segons ens recorda Eduard J. Verger, encarregat de la selecció, traducció i notes del present recull, «El gran poeta xinès Li Bai és el més celebrat de la nombrosa plèiade que va florir durant la dinastia Tang (618-907), especialment en vida de l'emperador Xuanzong (685-762).»

Ebri de lluna és un llibre que s'ha de llegir poema a poema, però que s'ha d'entendre com un tot. Quinze poemes diversos fan una flor única. Quinze tasses de vi, cadascuna d'un vi diferent, produïxen només una embriaguesa. Lluna-desig-pèrdua-enyor ens rememoria a retitular el llibre com *Ebri d'enyor*. Dins la gran simetria (terra/cel) hi caben la resta (sol/lluna, enyor/desig,

ulls/fons, llambregadors/llàgrimes), «El sol s'ha post, exhaust, hi ha boira entre les flors, / la lluna creix brillant i l'enyor no té son.» El constant desplaçament del desig no sembla produir esquinçament en l'ànima del poeta: «Aixeque el cap: mire brillar la lluna. / Recline el cap: m'enyore de la llar.» Potser perquè el poeta també es deixa dur, dúctil, com el desig canviant, «Les flors de presseguer es deixen dur per l'aigua.» Conhorta saber que tot acaba i torna a començar, «D'un llambrec a la tassa veig un rostre feliç / i somric entre mi mentre la torne a omplir. / Ebri, el bonet caigut, la lluna en la muntanya / i absents els meus amics, cante per al cel buit.» Bella composició per parlar del comiat d'un amic, «Com un núvol lleu, l'ànim de qui parteix; / com un sol post el de l'amic que hi resta. / Mentre ens diem adéu brandant la mà, / sent menys i menys els renills dels cavalls.»

El vi activa dins i fora del poeta Li Bai les presències. «Voltat de flors, amb un pitxer de vi, / bevent tot sol, sense cap companyia, / aixeque el got i convida la lluna; / ara en som tres, ella i jo i la meua ombra. [...] Si cante jo, és la lluna qui dansa; / si danse jo, la meua ombra vacil·la; / sobri, tots tres ens festegem ensems; / ebri, ens movem ja cadascú a la seua.»

Beu el poeta en solitud, no per girar l'esquena al món, sinó per permetre que el món entre dins d'ell, «Amb tres tasses, m'endinse en el gran tot; / amb un pitxer, el món i jo som un. / De tot allò que em fa concebre el vi, / a l'home sobri res no se li mostrarà.»

Bevent tot sol al clar de lluna, «Una copa fa iguals la mort, la vida.» Desconfia de les aparences físiques. «Begut, em perd entre el cel i la terra: / fora d'esment, tot sol amb el coixí, / no note res, ni tan sols el meu cos; / això és la més perfecta benaurança.»

Si Li Bai va escriure vora deu mil poemes i açò només és «un tast mínim de la seua producció», convidrem que és un tast que embriaga de bellíssima lucidesa.

□ Miquel Martínez
Letres Valencianes, n° 26

Ací encara no s'acaba tot

Josep Piera (Beniopa, la Safor, 1947) és un dels autors més coneguts de la generació dels setanta en la nostra literatura. Amb motiu dels quaranta anys d'activitat literària, ha estat objecte d'una sèrie d'homenatges. Entre aquests, la reedició i traducció que avui presentem.

LA SONRISA DE LA HIERBA Y OTROS POEMAS

JOSEP PIERA

TRADUCCIÓN DE MARC GRANELL

157 PÁGINES / 978-84-9654-577-9 / 16 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2008

Quaranta anys d'activitat literària no és poca cosa. L'amistat tampoc no ho és. I en el cas de Josep Piera, la conjunció d'aquests dos elements ha propiciat que se li retera un homenatge amb diferents actes, publicacions i exposicions als diversos territoris del nostre àmbit lingüístic arran dels seus primers quaranta anys d'activitat lletraferida. L'obra que avui presentem és un artefacte literari i editorial de primera línia. Ja l'aspecte material evidencia que ha estat elaborat amb dedicació, bon gust i molt d'ofici. Un ofici que es deu a la professionalitat editorial de Vicent Berenguer, sota les directrius del qual ha estat manufacturat aquest volum. En ell trobem, en primer lloc, el propi poemari titulat «El somriure de l'herba» (Premi Carles Riba de l'any 1979), acompanyat de la traducció castellana, i tot seguit una breu antologia, amb poemes representatius i significatius de

l'obra pierana seleccionats per Marc Granell, que al seu torn també és el responsable de la traducció, que apareix acarada amb l'original.

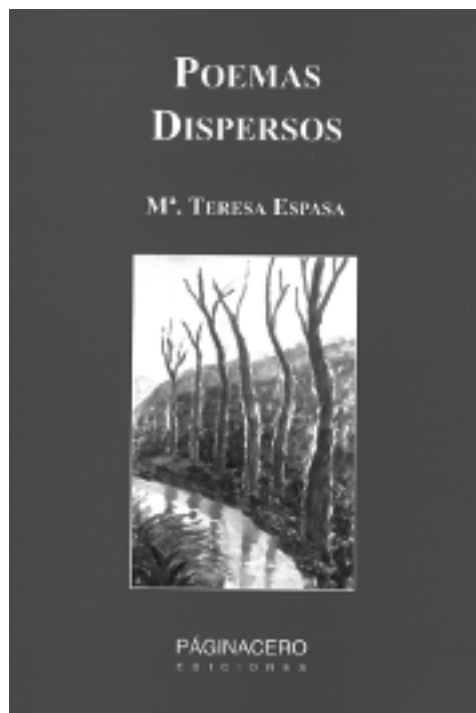
Aquesta traducció ha estat realitzada des de la profunda amistat al traduït, com a excel·lent poeta que és el traductor i com a company vital de la mateixa generació. Respecte de la tria d'aquesta obra ja llunyana com a objecte d'homenatge, el traductor explica que es tracta del poemari més representatiu de Piera, alhora que mostra una veu poètica molt pura. Cal destacar que la traducció s'ha basat en el respecte principal a la literalitat del poema, sense allunyar-se de l'esperit de l'autor. També com a part de l'homenatge podem destacar la plasmació pictòrica de textos —principalment memorialístics— que de Piera ha dut a terme Francesc Vicenç Nogueroles, mostra excelsa de com pot arribar a ser de fructífera la col·laboració entre els artistes. I també cal esmentar el *pendant* d'aquest volum, que és «Monodia de l'absència», poemari inèdit en castellà escrit a principis dels setanta i que avui es presenta acompanyat de la traducció valenciana, duta a terme per diversos poetes. D'aquesta obra afirmava recentment el crític Antoni Gómez que «és un poemari que expressa la plenitud d'un poe-

ta que s'ha retrobat amb la llengua dels seus orígens i amb la qual s'atreveix a crear versos d'una bellesa realment colpidora». En qualsevol cas, per a qui desitge acostar-se a la descoberta, o a la recreació, del món poètic de Josep Piera, aquesta publicació constitueix una oportunitat immillorable. Una obra primerenca, creiem que altament significativa i reveladora, que no és que resisteix perfectament el pas dels anys —que ho fa—, sinó que millora i sublima una especialíssima literatura, per a comprendre un autor que, lluny de les unanimitats, ha sabut crear-se un espai propi entre els escriptors de la seua generació i en la creació escrita en català del tombant del segle.

□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 26

Estratos y posos poemáticos

María Teresa Espasa Moltó ha publicado diversos poemarios, entre los que destacan *Desierto articulado* (1982), *El bazar de los insomnios* (1994), *El gesto habitual de la torpeza* (1997), *El ocio de la gaviota* (1999), *Aquellos días perdidos* (2004), *Poemas de Nueva York* (2005), *En el nombre de cada día* (2005) y *Diario de sombras* (2006).

POEMAS DISPERSOS

MARIA TERESA ESPASA MOLTÓ

COL·LECCIÓ ARCO IRIS, 9

---

84 PÀGINES / 978-84-95759-13-9 / 5 EUROS

PÁGINACERO EDICIONES, VALÈNCIA, 2008

María Teresa Espasa ni es nueva en las páginas de *Lletres Valencianes* –en las que colabora habitualmente–, ni en presentar su voz poética. Su trayectoria comienza en 1978 con el poemario *A través del silencio* y 30 años de práctica literaria han dado ahora en este libro a todas luces arborescente, pues ha ido creciendo con el tiempo, de manera dispersa, más como un delta de diversos brazos y de un mismo fluir que como un núcleo estético o de pensamiento alrededor del cual giran una envoltura de satélites poemáticos. Se trata, pues, –y así lo reconoce en la introducción– de poemas con entidad propia que antes han formado parte de antologías, de lecturas y homenajes, de pliegos literarios y revistas y, finalmente, de premios literarios. Este corpus reticular consta de 35 poemas de temas diversos escritos en alemán, catalán, español e inglés (!).

«Meta» y «destino» abren el poemario como búsqueda activa, marcada por el uso de infinitivos que invitan a salir al exterior con las palabras, desde adentro,

desde la experiencia y el recuerdo; de ahí que la constatación del paso del tiempo desemboque en un momento de pesado sosiego no exento de cierta añoranza anclada en el amor. El presente acompaña la «narración» con infelicidad: se alude a un cambio —como ese mar esclavo de las olas de «Am meer»— y a una nueva escena vivencial turbia, enmascarada y engañadora. Pero también hay una invitación a desencadenarse y, en apóstrofe, proclama una advertencia: «impide que cierre su collar en tu garganta». La feminidad como vindicación también sale a flote en poemas como «No te calles nunca», donde se planta cara al parapeto social que obstruye la igualdad sexual. «Solo por ser mujer» se ha de combatir con estigmas de magma bíblico y, sin embargo, no hay que ceder en la lucha.

El amor —el amar— anuda las palabras tan delicadamente tiernas como en «Última llamada» o «In the future», o marcadas por la cotidianidad de la convivencia como en «El millor trofeu» o «La boira» (poemas que esconden un ser felino y escrutador), o como desengaño pintado con resentimiento contra «la mirada de ese hombre / que con cínica sonrisa sabe fingir cada palabra / murmurada quedamente, apoyado en tu regazo». Curiosamente, también lo corrupto y agresivo, sea cual sea el infortunio, resulta ser masculino en «Ahora, son monstruos verdaderos / disfrazados de hombres / que acechan los caminos / y aniquilan voluntades».

De manera dispersa —como sugiere el título del libro—, por una parte va alternando la tercera persona que cuenta y recuerda (aunque no con tanto memorialismo como en su anterior poemario *Aquellos días perdidos*) casi cinematográficamente, como en «Los niños del Tsunami», y por otra una voz en apóstrofe que busca un interlocutor femenino para alertarle e invitarle al cambio. Abunda, por tanto, lo episódico y el vocativo, aunque no renuncia a lo confesional, como en «Tan sólo era un sueño» o «12 horas y quince minutos» fijado en el presente («Te quiero... Te quiero... busco atenta tu rostro») y no necesariamente de vínculo amoroso.

No faltan ciertas referencias a la cultura clásica (griegos), como en su anterior poemario *Diario de sombras* (babilónicos), lo mismo que calas que remiten al acervo cultural de la literatura castellana (*Quijote, El curioso impertinente...*). Por último, destacan las notas sobre el proceso de la escritura para dar fe de lo ocurrido, como cuando dice que escribe «antes de que el tiempo borre / de la mente / todo cuanto he visto.», y también para levantar un camino especular con la experiencia; por ello afirma que «la poesía es, en fin, pura historia / que germina con tibieza / entre la mente, la voz y la mirada». Esos poemas que son «igual que la vida» son los que han buscado en este poemario la «meta» aventurada desde la primera palabra, un «destino» ineludible que acaba en el papel.

Mediterrània suggerida

Amb aquest poemari d'expressió senzilla i reposada, Joan Baptista Campos Cruaïnes va guanyar el primer premi de poesia Manel Garcia Grau, que pretén mantindre viva la memòria del poeta desaparegut en plenitud i alhora honorar-lo promovent amb il·lusió, com ell feia, la poesia.

JARDÍ CLOS

JOAN BAPTISTA CAMPOS CRUAÏNES

COL·LECCIÓ «POESIA», 12

PREMI MANEL GARCIA GRAU 2008

72 PÀGINES / 978-84-92435-12-8 / 11,90 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2008

Jardí clos és el nové poemari publicat per l'autor, als quals s'han d'afegir dos llibres de relats, i com a amic de Garcia Grau, de segur que li aporta un significat especial. És ple d'una lírica vital que anima l'experiència quotidiana, des d'una reflexió intimista però no tancada, del trànsit del món i de les transformacions de la vida que ens fuig entre els dits. Els següents versos en defineixen la poètica del recull: «Viure exiliat del món. / Descobrir la bellesa / que atresoren les coses petites. / [...] / I mentre tot es torna fràgil, ací, i lent, / lluites per conquistar cada instant / de plaer.»

Coses d'Internet, he tingut accés a tres comentaris previs de l'obra. En els blocs *El rastre de Clarisse*, de Vicent Usó, i en *Els papers de Can Perla*, de Manel Alonso, a més del que ha publicat Salvador Iborra en el suplement cultural del *Diari de Balears*. L'encert de les seues anà-

lisis inhibeixen i estalvien, via conveniment, la meua creativitat crítica. Les seues paraules travessen aquest escrit, i aprofiten per a retratar la bona experiència que proporciona el poemari. Per exemple, Campos escriu una poesia volgudament accessible, «clara, transparent, de fàcil accés, en la qual, a través de la simplicitat, aconsegueix quotes de gran bellesa lírica», segons Alonso.

El jardí de Campos és un espai de seguretat on reconèixer-se, que ofereix la calma necessària per a observar el pas del temps. Una activitat cabdal per tal d'avançar en l'art de saber viure, i tan poc valorada pel món trepidant de la producció i la novetat urgents. L'autor presenta amb aquests poemes un antídoto reflexiu a aquesta dèria insatisfactòria. Ho fa a través d'un jardí que és l'ampliació del seu àmbit interior, íntim, espiritual. I des de la seua experiència personal de connexió amb la naturalesa, més domèstica que salvatge, basteix una talaia atenta als cicles vitals. Mentre Iborra posa l'èmfasi en la càrrega simbòlica que hi guanya pes, Usó ens dibuixa el camí que planteja Campos: el llibre comença amb «poemes que ens descriuen els arbres del jardí». A més, el poemari s'estructura des d'un «Inventari amb veus» d'un jardí alhora «clos i obert. Limitat i infinit», a par-

tir del qual el poeta dibuixa «Línies de fuga». I «establertes les regles de joc, Campos transita lliurement l'espai que connecta el jardí que contempla i els móns que, a través d'una mirada lúcida, qualsevol detall li suscita», continua Usó. Així marcarà les «Resistències» personals i la «Ciutat rere la boira» que cal per a situar l'àmbit excepcional del poeta dins d'un context. Sempre amb voluntat de protagonisme humà: «Tu també reinventes els camins de la teua vida, / i en prens nota i exemple de la llum absent, / i de vegades et deixes dur més enllà de l'aigua / que degota i dringia sobre la gespa.»

Una proposta molt mediterrània de vida conscient, de contemplació com una pràctica serena. I aquesta serenitat que transmet Campos arreu del poemari, construït amb vers lliure i amb prosa poètica, ja és un bell símptoma de saviesa. Un regal per al lector, que també observa i pren la vida, entre altres coses, com una investigació.

□ *Eduard Ramírez*
Letres Valencianes, nº 26

La poesia està en el vent

Gerald Vizenor (1934) és l'escriptor natiu americà més important de l'actualitat. Des del seu primer poemari, *Poems born in the wind* (1960), ha estat considerat un important activista en defensa dels drets dels indígenes americans, causa a la qual ha dedicat bona part dels seus estudis i reculls d'històries. *Almost ashore*, de només fa tres anys, s'edita ara en edició bilingüe gràcies a la traducció de Carme Manuel.

QUASI EN TERRA

GERALD VIZENOR

TRADUCCIÓ, EDICIÓ I PRÒLEG DE CARME MANUEL CUENCA

COL·LECCIÓ «POESIA EDICIONS DE LA GUERRA», 78

222 PÀGINES / 978-84-9654-592-2 / 16 EUROS

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2009

Quasi en terra és un compendi de la producció poètica vizeroniana iniciat en la dècada dels seixanta. Vizenor és descendent per part de pare de la tribu ojibwa dels chippewes i, més concretament, del clan ajijaak (la grua). És la figura paterna la que el marcarà i la que apareix en el poema «Retrat de família», on traça una biografia de son pare enfrontada a l'home blanc i a la claudicació de la reserva: «immigrant / a la ciutat», acarat als ritus religiosos dels dominants i combatent des de la ciutat de la «Terra blanca» dels federals. El seu pare va ser forçat a l'exili i a convertir-se en un indi urbà, un «avet roig / entre els arbres» que va anar a parar al bosc de la ciutat. Però cap poema no és tan dolorós i colpidor com «Hissant el penó», on una indígena (arrancada de la praderia) al costat d'una cabina telefònica (per escoltar la veu dels seus en la distància gràcies al misteri de l'electricitat) és insultada, grapejada i enfonsada en la humiliació. Com es veu, hi

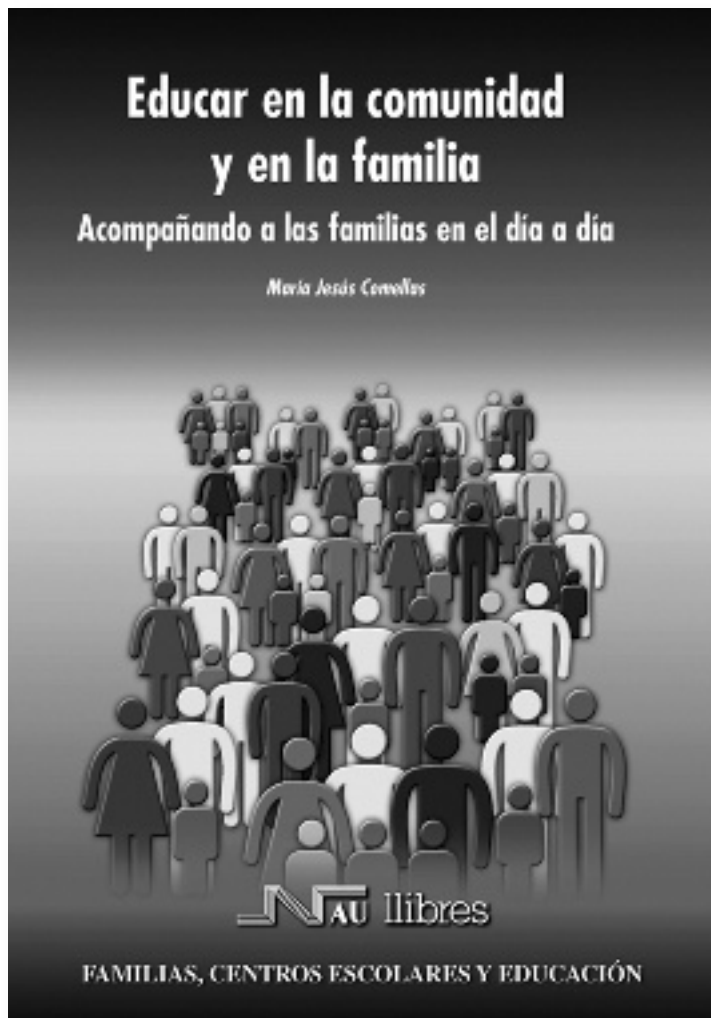
ha sempre dos mons contraposats, el dels federals (ciutat, idioma anglès, llei de blancs...) i el dels indis (història, tradició, natura...), i la veu poètica d'una banda constata la desfeta i descriu la devastació i l'exili, i de l'altra s'aixeca contra la injustícia.

Gerald Vizenor, assassinat el pare i abandonat per la mare, és va criar amb l'àvia Als divuit anys va abandonar els estudis per fer el soldat al Japó, on va conèixer la literatura de Basho, Kobayashi Issa i Yos-sa Busson, reflectida en este poemari en una selecció de 13 haikús. En realitat, es tracta de poemes construïts per tres haikús cadascun on s'estableix una barreja en què domina la contemplació de la natura, com també del microcosmos zoològic dels parcs, davant la quotidianitat urbana. L'ús del haikú el justifica Vizenor per la similitud que hi troba amb els càntics tradicionals que els anishiaabes cantaven quan entraven en trànsit, les anomenades *dream songs*. A l'haikú, la rigidesa mètrica i la disposició textual obliguen el llenguatge a destil·lar allò de precís per engegar el somni en el lector. Potser esta dedicació extrema al coneixement i ús del llenguatge és el que l'ha portat a defensar el seu poble a través del que anomena «alliberar la indianitat» tot rentant-li la màscara als tòpics, com el del terme *indi*, una creació de la història colonial de les grans potències que, per tant, rebutja per declarar-se «postindi», val a dir: darrere de la màscara de la paraula *indi*. Per això Vizenor manipulà l'anglès,

tot farcint-lo de neologismes que l'apropen a una realitat diferent a la proposada per l'home blanc; Vizenor lliura així un darrer *round* a la desaparició de la seua cultura. D'ací que ressuscita les ombres del passat per establir una *super-viurència* (*survival* + *ressistence*) a partir de la recuperació de les narracions i dels narradors tribals, una mena de *tricksters* (tramposos), bergants que enganyen i són enganyats, que són simpàtics i que creen la tribu en les històries i pronuncien el moment del record com a traça d'alliberació. Es tracta, doncs, d'obrir-se a l'evocació –potser no viscuda– quan els «rostres greus / dels antics / déus de les finestres / aplaquen / la meua ombra / i trenquen / el silenci ferotge / de la nit / amb records / de ciutats cruels».

No oculta Vizenor una reedició del mitema «lloança d'aldea i menyspreu de cort». La ciutat inhòspita és vista com un parany per als «dics de castor / creença nativa», però també estima el turisme de la reserva al qual persegueix la maledicció dels «esperits nadius» que «turmenten els acampadors». Després de tot, les «noves cultures / canvien les ombres / taquen els rius»; tanmateix cal aixecar el cap i plantar cara a un destí marcat per les mans que prèviament han dallat les ales a les grues, i Vizenor, descendent del clan *ajijaak*, n'és una, de grua amb memòria i persistència poètica.

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, nº 26

Tots tenim responsabilitats en l'educació

Actualment el paper de la família en l'educació s'ha restringit notablement i sembla que és el centre escolar el que ha de formar les noves generacions.

**EDUCAR EN LA COMUNIDAD
Y EN LA FAMILIA: ACOMPAÑANDO
A LAS FAMILIAS EN EL DÍA A DÍA**

MARIA JOSÉ COMELLAS

COL·LECCIÓ «FAMILIAS, CENTROS
ESCOLARES Y EDUCACIÓN»

286 PÀGINES | 978-84-7642-771-2 | 22 EUROS

NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2008

«La familia es el primer núcleo de socialización donde se desarrollan los menores: afectividad, aprendizajes funcionales, apertura al mundo, serán los ejes fundamentales que

han de permitir la construcción de la personalidad, la conciencia del contexto y, en un futuro, la posibilidad de alcanzar la autonomía suficiente como para formar el propio núcleo de relación.» Amb aquestes paraules s'inicia el primer capítol del llibre, que intenta coordinar els esforços de la comunitat educativa en matèria educativa.

Tanmateix –o, potser, per això–, el panorama actual no sempre contribueix a reforçar aquesta idea. Estem davant una generació de fills/alumnes massa sovint caracteritzats per portar sempre la clau d'una casa solitària. Els dos progenitors, si s'escau, treballant, i els avis en una altra casa o centre de vells. I com a acompanyants d'aquesta situació, tenim Internet, el correu electrònic, els xats i les comunitats, a més del vídeo, de la televisió, del mòbil i de la resta d'aparells. I ens atrevim a dir en moltes ocasions que aquesta joventut no és com la d'abans. I efectivament tenim raó, però no per a mal ni per a bé, sinó que les situacions són ben distintes i també les responsabilitats.

Front a aquest panorama, l'autora ens proposa la cooperació entre els agents

educatius. Ho fa amb un volum ambiciós que recull una anàlisi de les relacions entre família, escola i comunitat per a centrar-se posteriorment en els aspectes clau del

procés educatiu. Seguidament passa revista a les característiques de les diferents etapes: 0-6, 6-12, 12-14 i 14-19 sobre la base de l'afectivitat i les emocions, la comunicació, l'autonomia, la socialització, la culturització i el procés de formació. Finalitza cada capítol amb unes propostes per a l'acció educativa en cada tram de les etapes esmentades. Conclou amb una bibliografia general i una altra de consulta organitzada per capítols, en les quals cal agrair la majoritària presència d'obres en la nostra llengua i en castellà, així com d'una actualització important. No obstant, s'hi troba a faltar una introducció explicativa i unes conclusions globals.

Educación en la comunidad y en la familia és un manual molt organitzat i amb una clara estructura didàctica, que pretén afavorir el repte educatiu com un treball col·lectiu en la línia de les Ciutats Educadores, amb una implicació i un compromís de tota la comunitat i no tan sols dels ensenyants. Esperem que aquesta idea fructifiqui perquè, al cap i a la fi, l'educació és tan sols un reflex de la societat, i així ens va.

□ Enric Ramiro Roca
Letres Valencianes, n.º 26

Un nom de projecció universal

Amb motiu de la celebració del centenari del seu naixement, la Universitat de València publica un recorregut per la trajectòria política de Salvador Allende, des de finals dels anys vint fins a la seua tràgica mort en l'assalt al Palacio de la Moneda el 1973.

COMPAÑERO PRESIDENTE. SALVADOR ALLENDE,
UNA VIDA POR LA DEMOCRACIA Y EL SOCIALISMO

MARIO AMORÓS

372 PÁGINES / 978-84-370-6977-7 / 22 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

Tendim a pensar que la història posa cadascú al seu lloc. En relació als fets i persones que ens ocupen, no hi podem estar més d'acord. Mentre el general Augusto Pinochet va acabar els seus dies detingut per un tribunal internacional acusat de crims contra la humanitat i jutjat al seu país, en els darrers anys la figura de Salvador Allende ha crescut en prestigi i reconeixement fins a convertir-se en una de les grans personalitats polítiques del segle xx. Tot i que no va poder concloure el seu projecte de transformació socialista, truncat de manera violenta, la seua pràctica política va modificar les estructures econòmiques i socials de Xile i, sobretot, la consciència dels seus ciutadans. Els seus principis s'adreçaven cap a la construcció d'un socialisme respectuós amb el pluralisme polític, la democràcia i els drets humans. El resultat d'aquest llegat és una petjada inesborrable i definitiva en l'esquerra mundial.

A través de tres parts clarament diferenciades, l'autor ens presenta la vida política del president xilè amb l'objectiu de demostrar que la dimensió d'Allende s'eleva per damunt de la tragèdia de l'11 de setembre de 1973. En la primera, s'analitza l'etapa anterior a la seua investidura com a president de la República el 3 de novembre de 1970. Ens endinsem en la seua etapa d'estudiant de medicina, quan s'incorpora a les lluites socials, i en la seua tasca com a diputat, ministre, senador i també candidat presidencial en les tres eleccions a què va concórrer abans de convertir-se, a la quarta, en el primer president marxista escollit democràticament en unes urnes. D'aquest període naix, igualment, el seu desig d'unir l'esquerra.

La segona part se centra en els dos primers anys de govern al capdavant de Unidad Popular, en els quals comença a aplicar el seu programa. Alguns dels punts més rellevants foren la nacionalització de les principals indústries del país (especialment el coure) i de la banca, l'eradicació del latifundisme i la concessió de ciutadania per als llauradors. En aquesta etapa va haver de fer front al bloqueig econòmic dels Estats Units i a la crisi creixent amb el Partit Democratacristià. Per acabar, els darrers capítols del llibre estan dedicats a l'últim

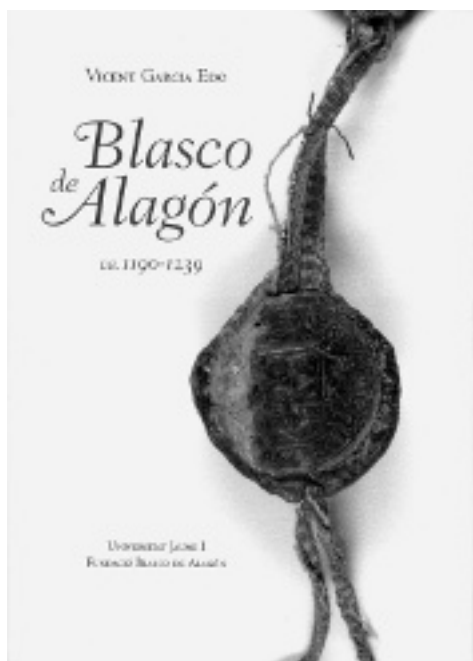
any de mandat, en el qual destaca la intervenció d'Allende en les Nacions Unides, on va defensar un nou ordre econòmic mundial, mentre s'accentuava la debilitat de la coalició d'esquerres. L'estratègia destructiva de l'oposició, encapçalada per la patronal, va tindre una gran responsabilitat en els problemes econòmics que s'esdevingueren. La tensió va anar en augment i la divisió a l'interior del país era notable. Tant és així que, després d'un primer intent de colp d'estat el 23 d'agost, Pinochet, uns dies més tard i quan dirigia l'exèrcit gràcies a la confiança que li havia dipositat Allende mateix, va cometre la traïció definitiva.

Un dels elements que causa més impacte del llibre és que el relat està farcit dels seus discursos i dels testimonis directes de companys i amics, el que confereix al conjunt una aparença de crònica periodística que no n'entela el valor documental ni literari. Al contrari, tot plegat és d'una emoció extraordinària.

□ Àlvar Peris
Lletres Valencianes, n° 26

Un personatge quasi oblidat en la història dels valencians

Aquest llibre dóna compte de la vida del cavaller aragonès Blasco de Alagón, pioner en la conquesta de les comarques del nord de l'antic Regne de València. Un personatge quasi desconegut i un punt desconsiderat per la historiografia tradicional. Ara, gràcies a la laboriosa tasca de Vicent García Edo, professor d'Història del Dret de la Universitat Jaume I de Castelló, podrem conèixer la veritable dimensió d'un personatge important en la història dels valencians.

BLASCO DE ALAGÓN CA. 1190-1239

VICENT GARCIA EDO

240 PÀGINES / 978-84-8021-680-7 / 60 EUROS

UNIVERSITAT JAUME I / FUNDACIÓ BLASCO DE ALAGÓN,
CASTELLÓ, 2008

Heus ací un llibre ben fet, impecable des del punt de vista del contingut, i ben agradós al tacte: ben editat, elaborat amb materials nobles, generós pel que fa al seu volum –i pes–, interessantíssim quant a les imatges que l'il·lustren. El personatge, ja d'entrada, hauria de despertar la curiositat del lector especialista –o especialitzat–: la dels historiadors; però també la de qualsevol ciutadà mínimament sensible als esdeveniments que han marcat de forma indeleble la història del poble valencià.

Blasco de Alagón va ser una peça clau en l'inici de la conquesta jaumina de les terres «valencianes», ocupades fins a la primeria del segle XIII pels sarraïns. Un nom que a hores d'ara ens *sona* vagament, però del qual no sabem pràcticament res. I, tanmateix, va ser

transcendental, una figura importantíssima en la conquesta de les terres del nord del, llavors, Xarq al-Àndalus, i en la subsegüent colonització i repoblació de l'incipient Regne de València. De fet, Blasco de Alagón va conquerir ràpidament, entre els anys 1231 i 1232, un extens territori comprés entre Morella i Castelló de la Plana, gràcies a un privilegi concedit per Jaume I. El rei li va assegurar, per mitjà del privilegi esmentat, tots els castells, viles i llocs d'aquell territori. Una vegada consumada la conquesta de Morella, però, el rei en Jaume se'n va retractar i li va negar la possessió del territori més enllà de la seua mort: la capital de l'actual comarca dels Ports, per la seua importància, només podia pertànyer al rei. De manera que, per mitjà d'un pacte diplomàtic, tots dos acordaren que *don* Blasco podia conservar la senyoria i l'administració de la ciutat, a condició que tornaria a mans de la Corona quan morira. A canvi, li concedí diversos senyorijs, com ara els castells, les viles i els llocs de Culla i de les Coves de Vinromà, en terres valencianes, la qual cosa el van convertir en un dels senyors més importants de les comarques de nord, ja que ja posseïa altres poblacions i llogarets, com ara els castells de Cabres i d'Olocau.

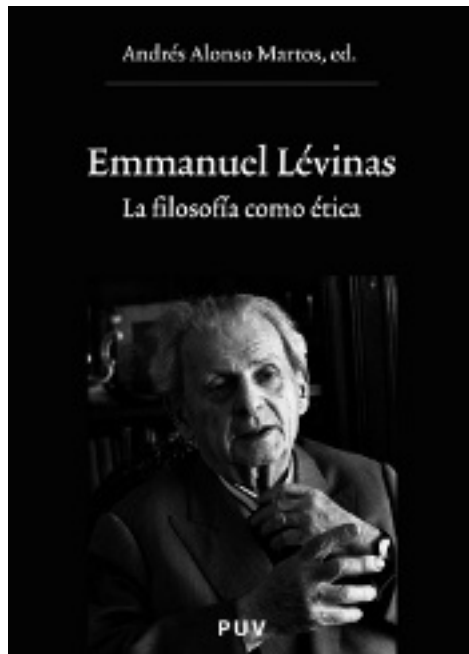
Aquest llibre indaga amb pulcritud científica i rigor històric en les vicissituds que marcaren la vida del cavaller aragonès Blasco de Alagón (*ca.* 1190-1239) i hi aprofundeix. S'hi analitzen els seus orígens, inclosa tota la nissaga familiar que el precedí; el patrimoni, les complexes relacions que establí amb Jaume I –ben sovint tensa i no exempta d'enfrontaments i de pactes–. A més, s'hi inclou relació detallada de la documentació que ens ha pervingut fins als nostres dies sobre *don* Blasco, així com les cartes de poblament dels castells de Morella, de Cabres, de Culla, de les Coves de Vinromà i d'Olocau.

Per últim, cal destacar les magnífiques fotografies que il·lustren el llibre, procedents de diversos arxius i institucions de prestigi, la majoria de les quals de principis del segle passat, en concret, dels anys 1918 i 1919. Sens dubte, un document en si, a més d'un complement ben útil que ens permet imaginar-nos els escenaris històrics de la vida del cavaller aragonès Blasco de Alagón, i també del rei en Jaume.

□ Juli Capilla
Lletres Valencianes, n° 26

Jo i l'altre

La figura d'Emmanuel Lévinas és una de les més representatives del segle xx, dins del corrent de la fenomenologia de Husserl, que ell replanteja i replica des d'uns altres supòsits: la traumàtica experiència de les dues grans guerres, el menyspreu de l'altre i el que, per a ell, és el llibre dels llibres: la Torah i el Talmud.

EMMANUEL LÉVINAS: LA FILOSOFÍA COMO ÉTICA

ANDRÉS ALONSO MARTOS

292 PÀGINES / 978-84-370-7199-2 / 18 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

Una direcció important en les activitats del MUVIM (Museu Valencià de la Il·lustració i de la Modernitat) és la celebració de jornades i congressos sobre grans pensadors i artistes contemporanis. Ara acaba d'aparèixer el llibre que recull els estudis del Congrés que el 2006 es va centrar en la figura d'Emmanuel Lévinas, en ocasió del centenari del seu naixement.

Emmanuel Lévinas (1906-1995), nascut a Lituània, va viure la Primera Guerra Mundial, la revolució bolxevic d'Octubre i els primers anys de la Rússia comunista. Durant la Segona Guerra va ser mobilitzat contra el nazisme, però va ser capturat pels alemanys i tancat en un camp de concentració. Jueu d'origen, però instal·lat a França, va escriure la seua obra, amplíssima i influent, en francès. Deixeble de Husserl i bon coneixedor de la seua obra, la va sotmetre a una anàlisi crítica que, tot i aprofitar les eines de la fenomenologia, el va portar a plantejaments propis, diferents i, sovint, oposats als del seu mestre.

La producció de Lévinas té com a tema central l'oposició rigorosa i implacable a la teoria del coneixement, particularment a la de l'idealisme transcendent, de Kant a Husserl. El seu argument –o els seus arguments– és que la filosofia del subjecte, la seua teoria del coneixement, re-dueix totes les coses a objectes que ell

mateix determina en la seua activitat cognoscitiva. El discurs teòric constitueix tota la realitat per molt diversa que siga al «Jo pense». Tot el que és «altre» acaba identificant-se, incorporant-se al «jo». L'ésser és en el regne del «Mateix», el regne de la totalitat i, per tant, també, del poder, de la multiplicitat que esdevé unitat en un ordre, en un sistema.

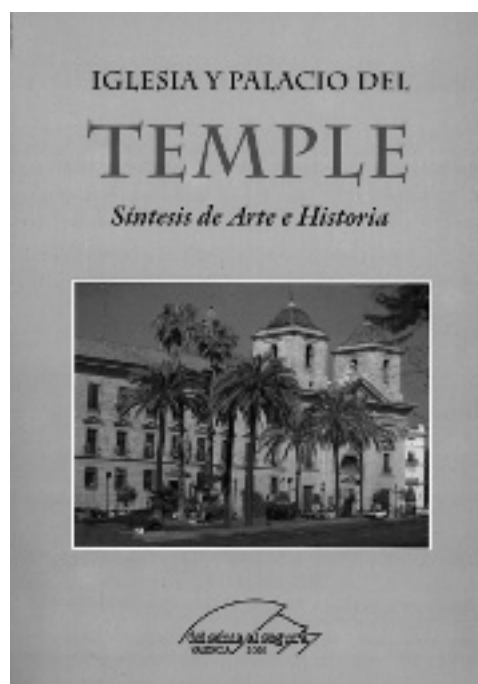
Per contra, el punt central del pensament de Lévinas és que aquestes filosofies deixen fora de les seues «totalitats», l'«alteritat», l'Altre com a tal, que es defineix per la seua resistència a entrar en l'ordre del «Mateix», ja que és alteritat absoluta. L'altre com a tal resta així fora de l'esfera del coneixement, ja que és exterior al subjecte. Només pot ser terme d'una relació ètica. «Es tracta, però, d'una relació que no és recíproca, ja que el punt de referència absolut és l'Altre, en tant que fa d'un mateix un subjecte responsable enfront d'ell. El «jo» s'hi subordina radicalment, s'hi sent obligat, totalment disponible. En aquest sentit, doncs, la situació és «asimètrica».

Els estudis d'aquest volum analitzen uns punts o uns altres de la problemàtica que planteja el pensament de Lévinas. Es tracta tot plegat d'un conjunt important de reflexions que constitueixen una diversa i rica aportació al coneixement del filòsof lituà.

□ Josep Iborra
Lletres Valencianes, nº 26

Anatomía del Temple

Este libro colectivo explora cinco dimensiones distintas del edificio del Temple que se alza a orillas del lecho del río Turia en la ciudad de Valencia: el origen del Temple en relación con la historia y trama de la ciudad antigua y medieval, la historia del edificio, su arquitectura, la pintura que contiene y, por último, el medio urbano actual en que se inserta. Una completa radiografía de este artístico complejo promovido por el monarca Carlos III.

IGLESIA Y PALACIO DEL TEMPLE

VV.AA.

353 PÁGINES / 978-84-8544-684-1 / 39 EUROS

DEL SÉNIA AL SEGURA, VALÈNCIA, 2008

Un decreto del 4 de marzo de 1761 que firma el rey Carlos III constituye el acta de nacimiento del Temple, característico edificio valenciano situado a orillas del antiguo lecho del río Turia. Este monarca era Gran Maestre de la Orden de Montesa, sucesora de aquella del Temple que llegó a Valencia de la mano del rey conquistador Jaime I. El conjunto formado por convento, colegio e iglesia sustituirá el castillo maestral de la orden de Montesa que había sido arruinado por un terremoto en 1748. El rey español costeará la construcción, escogerá al arquitecto, Miguel Fernández, y supervisará los planos de una obra clásica y académica al modo del arte promovido en general por este borbón ilustrado. A ello se debe que el Temple constituya

el primer clasicismo arquitectónico cosmopolita en su vertiente romana de la ciudad de Valencia.

Este libro colectivo coordinado por los profesores Javier Domínguez, Ramón Ferrer y Josep Montesinos explora cinco dimensiones distintas del actual conjunto de Iglesia y Palacio del Temple: el solar del Temple en relación con la historia antigua y medieval de Valencia, la historia del edificio, su arquitectura, la pintura que contiene y, por último, el medio urbano que lo acoge. En primer lugar, el profesor Ramón Ferrer y el arquitecto Javier Domínguez nos proporcionan una minuciosa genealogía del Temple en relación con el tejido urbano y la historia de la ciudad de Valencia que transcurre desde la época prerromana al trazado de la muralla que los valencianos levantaron ante la amenaza de Pedro I de Castilla en el siglo XIV y que no sería derribada hasta el siglo XIX. El segundo apartado, escrito por Jesús Villalmazo, narra los detalles de la construcción del edificio, que duró desde 1761 a 1785, identificando a los artistas, artesanos, donantes y presupuestos, y consignando los gastos, sueldos y materiales del trabajo cotidiano. El profesor Fernando Pingarrón-Esaín se ha hecho cargo del capítulo dedicado a analizar la arqui-

tectura de la edificación, a la que asigna la categoría de hito arquitectónico en la ciudad de Valencia. La decoración, así como las pinturas mural y exenta del edificio corren a cargo de la profesora Esther Alba, que hace una detallada compilación de las mismas y una catalogación artística completa de las obras de arte del Palacio. Por último, el profesor Josep Montesinos nos trae el Temple al día de hoy, situándolo para ello en el barrio donde asienta sus fundamentos, uno de los mejor conservados de la ciudad.

Un amplio conjunto de fotografías, grabados, planos y otros documentos gráficos dotan al texto de un complemento si no necesario, muy de agradecer, y completan un libro que será referencia para cualquier estudioso que quiera adentrarse en algún aspecto de este admirable conjunto arquitectónico.

□ Miguel Catalán
Lletres Valencianes, n° 26

Una forma d'ensenyar a experimentar

Tradicionalment el professor ha estat una font de saviesa i ho ha demostrat amb el discurs. Tanmateix, en una època on la transmissió de coneixements ha deixat de ser monopoli dels ensenyants, val la pena parlar?

ENSENYAR AMB LA BOCA TANCADA

DON FINKEL

TRADUCCIÓ DE M. JOSEP CUENCA

282 PÀGINES / 978-84-370-7267-8 / 20 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

Si repassem la història de l'educació, ens adonem que al llarg dels segles han sigut diversos els sistemes de portar endavant el procés d'ensenyament-aprenentatge. Tanmateix, el que ha predominat en la majoria de països és la transmissió dels coneixements des del professor fins a l'alumne. En molt casos, ha continuat igual durant segles, encara que s'han canviat els instruments i hem passat de la simple o no tan simple oratòria, a les transparències, al powerpoint, a la pissarra digital i al proper invent que ens estiguen preparant.

Tanmateix, la renovació pedagògica és un altre tema ben diferent als aparells tecnològics i es basa en les idees. I ací és on més costa el canvi, ja que en moltes ocasions la música i el color amaguen un missatge caduc que es disfressa d'innovador molt fàcilment.

Amb aquest atractiu i misteriós títol, el professor Finkel ens proposa una forma d'ensenyar en el qual el protagonista passa a ser l'alumne i el professor es converteix en el seu orientador. *Ensenyar amb la boca tancada* –també n'hi ha una versió en castellà– no ens ofereix únicament idees, sinó també exemples pràctics de com posar en pràctica aquesta metodologia.

El volum està estructurat en nou capítols, més una introducció de Ken Bain,

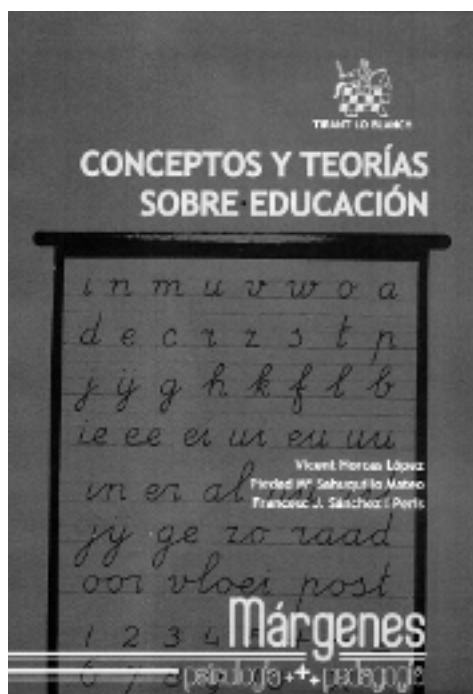
tot un especialista en l'excel·lència en l'aprenentatge i autor de l'interessant llibre *El que fan els millors professors universitaris*, un pròleg de Peter Elbow i un prefaci del mateix autor on desvela les línies mestres de l'escrit. També compta amb un índex analític i unes referències bibliogràfiques que, com quasi sempre, es basen únicament en el món anglosaxó; en aquesta ocasió cal agrair la contextualització d'aquelles obres que tenen traducció al castellà o al català.

El llibre és tota una proposta en la línia suggerida per la filosofia de Bolonya, tot i que molt connectada a la metodologia americana que de moment té molt poca tradició al nostre país. No obstant, el llibre no s'ha de prendre com una unitat completa i sí com a esquema per a una reforma educativa, i com a excusa per a una conversa entre docents perquè isca a la llum la problemàtica educativa que hi ha a les aules universitàries. Tot un repte.

□ Enric Ramiro Roca
Letres Valencianes, n° 26

Apunts per a fer memòria

Concebut com un manual universitari d'orientació i estudi de l'assignatura Teoria i Institucions Contemporànies de l'Educació, els autors ens presenten uns apunts aproximatius als conceptes, la història, els corrents i els clàssics més influents de les pedagogies innovadores.

CONCEPTOS Y TEORÍAS SOBRE EDUCACIÓN

VICENT HORCAS, PIEDAD M. SAHUQUILLO,
FRANCESC J. SÁNCHEZ

COL·LECCIÓ «MÁRGENES»

222 PÀGINES / 978-84-9876-334-8 / 24,90 EUROS

TIRANT LO BLANCH, VALÈNCIA, 2008

El filòsof Emilio Lledó ho va expressar de manera succinta i meridiana: «Ser és, essencialment, ser memòria.» Pel que fa a l'escola, la institució és inconcebible al marge del seu present i del seu passat. D'ací ve la importància de recompondre els fils de connexió entre l'avui i l'ahir: entre la memòria col·lectiva i la realitat concreta, entre el discurs portador de principis i valors, i senyals d'identitat i d'apropiació subjectiva d'aquestes tradicions en les nostres vides quotidianes canviants i efímeres. De vertebrar una història invertebrada. Tanmateix, «avui en dia s'aprecia una obsessió, deliberada o inconscient, per esborrar el passat, per desterrar dels discursos educatius actuals els referents i les arrels sobre els quals han crescut i cristal·litzat les idees i les pràctiques pedagògiques més innovadores dels nostres temps». Ho apunta de manera encertada Jaume

Carbonell en *Pedagogías del siglo XX* (2000), un volum de referència que ens acosta les trajectòries i al pensament d'onze autors decisius en la configuració del pensament i de pràctiques docents transformadores.

Potser tot això és coincident amb el que es plantegen Horcas, Sahuquillo i Sánchez en enllestir aquest manual per a estudiants universitaris. Sense pretensions d'exhaurir el llegat de pensadors que han tingut una influència decisiva en la història de l'educació a Occident, els tres professors fan una tria intencionada de testimonis que ajudaran l'alumnat a entendre les principals idees i projectes que estan en la base d'un model d'escola més plena, creativa i equitativa, oposada a l'omnipresència de les ideologies neoliberals i mercantilistes de caire uniformitzador.

Hi ha pedagogies que els manuals d'història de l'educació solen silenciar encara, una absència que explica les dificultats per a articular alternatives democràtiques en l'ensenyament. Les grans utopies que van servir per a qüestionar els fonaments de la institució escolar han estat eclipsades sovint per propostes de caire suposadament pragmàtic, sense referències teòriques ni substància educativa, més obsessionades per oferir «receptes» sobre aspectes formals i ba-

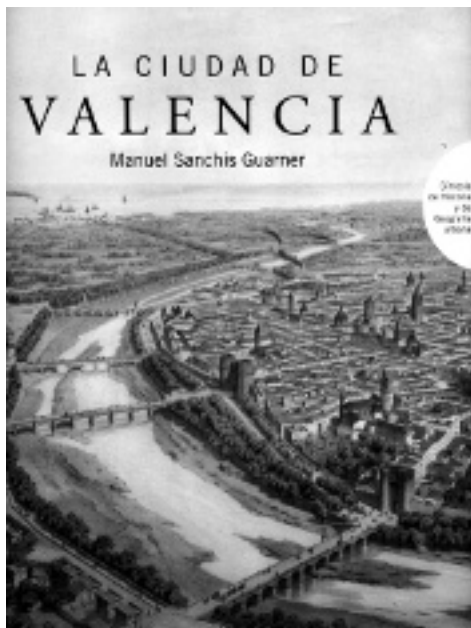
nals, i que ignoren els valors i les finalitats formatives d'una ciutadania més lliure, crítica i democràtica. Només per això, és remarcable que aquest modest manual s'atrevisca a presentar sense complexos uns apunts introductoris a l'Escola Nova de Rousseau, l'Escola Moderna de Freinet, les concepcions materialistes sobre l'educació de Marx, Engels, Makarenko, Gramsci i Sucho-dolski, les pedagogies antiautoritàries de Ferrer i Guàrdia i de Neill, les tesis de la desescolarització de McLuhan, Illich i Reimer, o la pedagogia crítica de Freire i Milani, entre altres. Es tracta en tots els casos de discursos que, amb les seues coincidències i singularitats, ens ofereixen la possibilitat de recuperar la memòria pedagògica segrestada.

□ Rafael Miralles Lucena
Lletres Valencianes, nº 26

Clásico contemporáneo

Segunda edición en castellano de un clásico de la historiografía valenciana. Obra escrita en 1970 y publicada dos años después en valenciano, el lingüista, etnógrafo e historiador Manuel Sanchis Guarner traza en ella con estilo ameno y riguroso no exento de erudición un completo estudio sobre el desarrollo de la ciudad de Valencia desde su fundación romana en el año 138 a. C. hasta la proclamación de la Segunda República en el año 1931.

LA CIUDAD DE VALENCIA

MANUEL SANCHIS GUARNER

414 PÁGINES / 978-84-936141-0-2 / 60 EUROS

IRTA, VALÈNCIA, 2007

Esta es la segunda edición en castellano de un clásico en valenciano, *La ciutat de València*, de Manuel Sanchis Guarner (1911-1981).

Leída a día de hoy en la traducción de Roc Filella, la obra no ha perdido un ápice de su interés y retiene todas las virtudes que la llevaron a conocer siete ediciones en valenciano desde la original en 1972, financiada por el Círculo de Bellas Artes de Valencia, así como varias traducciones a otras lenguas. Este verdadero sabio (lingüista, etnógrafo, historiador, escritor...) que fue Sanchis Guarner puso todo su empeño y todo su amor en dar a los valencianos una visión rigurosa, imparcial y a la vez completa (política, cultural, económica y social) de la ciudad de Valencia desde su fundación romana en el año 128 a. C.

hasta 1931, año de proclamación de la Segunda República en España. Esta fecha de cierre del libro se entiende mejor fijándose en la fecha de su publicación, 1972, todavía bajo una dictadura que no habría dejado de censurar las páginas que Sanchis Guarner, capitán de artillería del ejército republicano represaliado más tarde por el franquismo en el campo de refugiados políticos de Salamanca y luego en un penal de Madrid, hubiera escrito sobre la Segunda República y la Guerra Civil.

Sanchis Guarner toma posiciones en sus consideraciones preliminares ante la historiografía reciente sobre la ciudad de Valencia y la Comunidad Valenciana debidas a Joan Fuster (*El País Valenciano*, 1962), Francesc Almela y Vives (*Valencia y su reino*, 1965) y Lluís Guarner (*Valencia, alma y tierra de un país*, 1974), a las que achaca, salvando el mérito de haber puesto de nuevo en valor la historia del país, una subjetividad y beligerancia política excesivas. Sanchis Guarner declara en el mismo texto introductorio que su principal afán al escribir el libro ha sido el de la objetividad, sabiendo que la objetividad completa es imposible; de ahí su énfasis en la aportación de noticias y datos objetivos: «el historiador», afirma, «no debe erigirse en juez y dicta-

minar qué protagonistas actuaron y bien y cuáles lo hicieron mal, sino que se debe esforzar por comprender las razones del hecho y de las actitudes». Con esta brújula ideal en la mano, el autor traza un camino histórico y geográfico de la ciudad asistido por un valioso material gráfico recogido y seleccionado por él mismo, así como por las aportaciones históricas, geográficas, económicas y políticas de cronistas clásicos como Beuter, Escolano o Viciano, eruditos ilustrados como Ponz, Teixidor o Cavanilles, intelectuales románticos como Boix, Llombart o Perales, e historiadores modernos como Chabás, Llorente, Ubieta o Sanchis Sivera entre mucho otros. El resultado puede considerarse una síntesis magistral de la historia y de la geografía urbana escrita por unos de los mayores humanistas valencianos del siglo xx.

□ Miguel Catalán
Lletres Valencianes, nº 26

Emilia Badia és doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació i professora de música. És autora de nombrosos articles sobre música i educació, de més, en col·laboració amb les seues alumnes del col·legi Guadalaviar, i en l'any 2006 va publicar *La familia Mozart* (Biblioteca Valencia). Un llibre que explicava en clau infantil la vida de Leopold Mozart, el músic que va ser també objecte de la seua tesi doctoral. En esta ocasió ha publicat *Jorge Juan* dedicat a la figura d'este il·lustre marí i on fa un recorregut per la seua vida des del seu naixement fins al final dels seus dies. El llibre està especialment dirigit als joves, un públic que l'autora coneix molt bé per la seua àmplia experiència com docent. El llibre està il·lustrat per Cristina Vidal Badia, que ha creat per a l'ocasió unes imatges que harmonitzen a la perfecció amb el text que les inspiren.

A través de les pàgines del llibre *Llegir, tot una aventura* podrem trobar d'una manera senzilla i molt visual propostes i consells per a pares, mestres i bibliotecaris de com aconseguir «fer lectors» especialment entre el públic més jove. Este és un llibre que completa la campanya d'animació lectora «Tria el teu i llig» encetada enguany per la Conselleria de Cultura i Esport. Iniciar a les noves generacions en l'hàbit lector és molt important per a la seua formació ja que mitjançant els llibres podran adquirir els coneixements necessaris per a convertir-se en ciutadans responsables amb capacitat per a decidir i opinar sobre el món que els envolta i del qual ells participen plenament.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

La conservación del patrimonio documental y bibliográfico para preservar la memoria histórica y cultural del pueblo valenciano es uno de los objetivos prioritarios de la Conselleria de Cultura i Esport. *La memoria quemada* reúne dieciséis ponencias presentadas al «I Congreso sobre prevención y extinción de incendios en archivos y bibliotecas» realizado en la Biblioteca Valenciana y coordinado por José Vicente Vergara, jefe del Departamento de Restauración de la Biblioteca Valenciana. En él se dieron cita diferentes profesionales –archiveros, bibliotecarios, bomberos, restauradores y conservadores– que expusieron sus conocimientos y experiencias ante situaciones de riesgo del patrimonio bibliográfico; durante las sesiones se analizaron las causas que los provocaron, las actuaciones que se llevaron a cabo durante el proceso de extinción y cómo se intervino para la recuperación del patrimonio afectado. Sin duda este libro constituirá un útil instrumento de trabajo para los lectores interesados en la conservación del patrimonio y para todos los profesionales que dedican sus esfuerzos a la conservación y transmisión de nuestra memoria colectiva.

Tot un món per a triar

Crònica d'un lector

Héroes alfabéticos aplega i ordena una part de les nombroses col·laboracions que Justo Serna ha publicat en la premsa escrita com a crític literari. Constitueix una mena de crònica personal d'un lector apassionat i imaginatiu.

Justo Serna és professor d'història contemporània de la Universitat de València i s'ha especialitzat en història cultural. Es va doctorar amb una tesi sobre els sistemes disciplinaris del segle XX, editada amb el títol de *Presos y pobres en la España del XIX*. Posteriorment ha publicat diverses obres en col·laboració amb Analet Pons relacionades amb temes d'història cultural. És autor, també, d'un llibre sobre la relació entre la història i la novel·la en l'obra d'Antonio Muñoz Molina i ha coeditat obres d'Antonio Gramsci, Carlo Ginzburg i Joan Fuster, entre d'altres.

Paral·lelament a la seua obra com a investigador, Justo Serna col·labora regularment en algunes publicacions periòdiques com *El País*, *Levante*, *Ojos de papel*, etc., i manté un bloc en Internet –*Los archivos de Justo Serna*–. En *Héroes alfabéticos*, editat recentment per la Universitat de València, aplega i or-

dena part de les seues col·laboracions com a crític literari.

En el capítol introductori d'aquest llibre, Justo Serna considera aquests escrits com una mena de crònica personal d'un historiador que «*lee ciertas novelas como documentos culturales [...], como hechos que suceden a personas que podrían ser históricos*». Més exactament, *Héroes alfabéticos* és la crònica d'un lector apassionat, atent i sensible, que està convençut que «*leer puede ser un acto tan creador y esforzado como el de escribir*» i que la lectura de novel·les és la millor manera d'exercitar la imaginació moral, entesa com la capacitat que tenim per a posar-nos en el lloc d'un altre.

El títol del llibre –*Héroes alfabéticos*– fa referència a tota una sèrie de personatges literaris que solen presentar algun estigma o alguna raresa, classificats per Serna sota una sèrie de rètols –adúlter, detectiu, espies, impostors, monstres, neuròtics, oficinistes, vampirs, etc.–, disposats en ordre alfabètic. Aquest procediment li ha servit per a organitzar i donar forma a un conjunt d'assaigs en què fa un balanç de la seua experiència com a lector de novel·les. Els herois alfabètics de Serna estan extrets de novel·les d'autors actuals de la literatura espanyola, com Javier Marías, Javier

Cercas, Juan José Millás o Javier Tomeo, i també d'autors clàssics de la literatura europea com Flaubert, Queirós, Lovecraft, H.G. Wells, Bram Stoker i Mary Shelley. La tria d'aquests últims, sobretot, subratlla la voluntat de transmetre, no el resultat d'una investigació especialitzada, sinó l'experiència de la literatura de l'autor mateix. Serna tracta aquests personatges –aquests éssers de ficció, aquests herois alfabètics– com si foren uns interlocutors, com uns «*testigos raros, informados y poco fiables de un mundo al que yo no puedo acceder*», que li permeten mantenir un diàleg continu en què confronta i eixampla la seua experiència vital i intel·lectual.

□ Enric Iborra
Lletres Valencianes, n° 26

Identitat i indumentària

La indumentària és un reflex bastant fidel de l'imaginari col·lectiu i del sistema de valors imperant en una societat determinada. Per aquesta raó, l'estudi d'aquest aspecte ens pot permetre entendre els complexos sistemes de construcció identitària que operen al si d'aquesta societat.

A LA MODA VALENCIANA. LA DONA AL SEGLE XVIII

SALVADOR MERCADO MACHÍ

FOTOGRAFIES DE MARITA SEMPERE CRESPO

PRÒLEG DE FERNANDO DELGADO

124 PÀGINES / 978-84-96545-91-5 / 25 EUROS

DENES EDITORIAL, PAIPORTA, 2009

L'historiador francès Roger Chartier afirmava que al llarg del segle xx havíem passat del paradigma de la història social de la cultura al de la història cultural de la societat. En efecte, una tendència de la historiografia en les darreres dècades ha sigut rescatar el protagonisme actiu de l'individu i de la dimensió simbòlica de les seues pràctiques culturals.

La indumentària ocupa un espai central dins el que, tot seguint Daniel Roche, podríem anomenar «cultura de les aparences»: al cap i a la fi, el vestit no és altra cosa que una representació de les actituds i la ideologia dels seus usuaris i, per tant, d'estructures de pensament –i de sentiments– molt més profundes del que la seua «aparença» superficial ens podria fer suposar.

El treball de Salvador Mercado és la culminació provisional de la seua llarga dedicació –al front del grup Alimara– a la investigació de la indumentària tradicional valenciana, un camp on el treball de les formacions folklòriques com la que dirigeix ha estat ben decisiu.

Mercado centra la seua atenció en la indumentària femenina del segle XVIII, moment transcendental en la configuració definitiva de molts dels trets culturals que han arribat a la nostra època com a «tradicionals». Açò és especialment cert pel que fa al «vestit de valencià/valen-

ciana», que adopta una fesomia pròpia i singular entre l'inici de la dominació borbònica (i la consegüent importació d'elements de la moda francesa) i les seqüeles de la Revolució Industrial, que se saldarà amb la progressiva uniformització dels costums indumentaris occidentals.

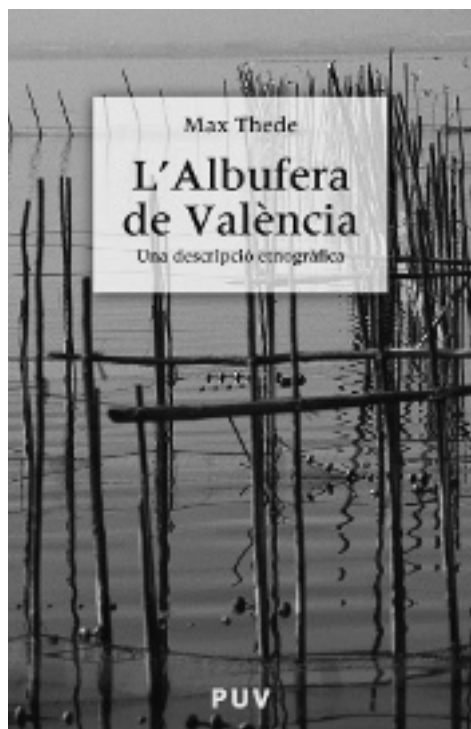
Després d'una breu introducció on l'autor analitza l'origen del vestit tradicional i el paper del vestit com a element diacrític de les classes socials, el gruix del treball se centra en la descripció minuciosa de tots els elements que conformen la indumentària femenina de la València del set-cents, des de la roba interior al calcer i l'adreç; una descripció ben complementada per les fotografies de tots aquests elements obra de Marieta Sempere.

Un vocabulari excessivament escarrit i una bibliografia on sobta l'absència d'alguns treballs que semblarien ineludibles –per exemple, el de Ruth de la Puerta, *El llenguatge del vestit. El cas valencià, segles XVIII i XIX* (Bullent, 2002) o el d'Aureli Puig, *Diccionari de la indumentària* (Diputació de Castelló, 2002)– completen un llibre que presenta, com a principal valor, el reeixit intent de sistematització d'una part gens menystenible de la història cultural dels valencians.

□ Josep Vicent Frechina
Lletres Valencianes, n° 26

Etnolingüística a l'Albufera del 1930

Publicacions de la Universitat de València ha publicat la traducció del magnífic estudi etnogràfic que Max Thede elaborà fa 75 anys sobre l'Albufera i els seus voltants. Se salda així un deute amb una de les més valuoses aportacions de la romanística alemanya sobre l'etnografia i la llengua dels valencians.

L'ALBUFERA DE VALÈNCIA.
UNA DESCRIPCIÓ ETNOGRÀFICA

MAX THEDE

TRADUCCIÓ I INTRODUCCIÓ DE FERRAN ROBLES I SABATER

307 PÀGINES | 978-84-370-7204-3 | 25 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

Durant dos mesos de la tardor de 1930, Max Thede va recórrer els pobles de l'Horta i la Ribera i els llogarets de l'Albufera per tal d'elaborar una investigació d'etnolingüística. El treball fou defensat com a tesi doctoral en la Universitat d'Hamburg el 1932 i l'any següent va publicar-se resumidament en la revista *Volkstum und Kultur der Romanen* i de manera extensa en el llibre *Die Albufera von Valencia. Eine volkskundliche Darstellung*.

Thede aplicava el mètode *Wörter und Sachen* (paraules i coses), segons el qual l'estudi dels mots ultrapassava allò fònic tot exigint en paral·lel el coneixement dels artefactes designats i del seu significat en cada tradició cultural. Els treballs filològics esdevenien així magnífiques contribucions a l'estudi de la cultura material popular. En conseqüència, els seguidors d'aquest

corrent deixaren, de resultes de les seues excursions científiques, un valuós llegat etnogràfic de les terres visitades.

Malgrat el valor documental d'aquest conjunt de treballs, fins ara només ha estat traduïda l'obra de Thede. Ferran Robles se n'ha fet càrrec; ha polit el text per fer comfortable la lectura i ha confeït una excel·lent introducció. En ella es descriu l'activitat investigadora desplegada pels romanistes alemanys als territoris de parla catalana, la qual donà lloc, a la primera meitat del segle XX, a remarcables publicacions sobre la dialectologia valenciana.

El llibre de Thede reflecteix l'interès contemporani pels habitatges populars, palés ací en un brillant estudi sobre la barraca valenciana, en el qual s'analitzen l'origen i la distribució geogràfica, s'assaja una tipologia a partir de l'estructura constructiva i se'n descriu el parament. És, sens dubte, la part més reeixida de l'obra i la més lloada durant les dècades posteriors a la primera publicació.

Altres capítols es dediquen a les activitats tradicionals de l'Albufera: l'arròs i la pesca. Així Thede examinà atentament les eines i feines arrosseres, els pous i les sènies, els carruatges i els guarniments dels cavalls. Al mateix temps, visità els pescadors, detallà els seus aparells i

tècniques i observà amb atenció la navegació a l'estany, la qual, comparada amb el món germànic, tenia «caràcter plenament arcaic, està lligada per complet al paisatge i ha conservat antigues formes tradicionals per la seua actitud pràctica envers la llacuna».

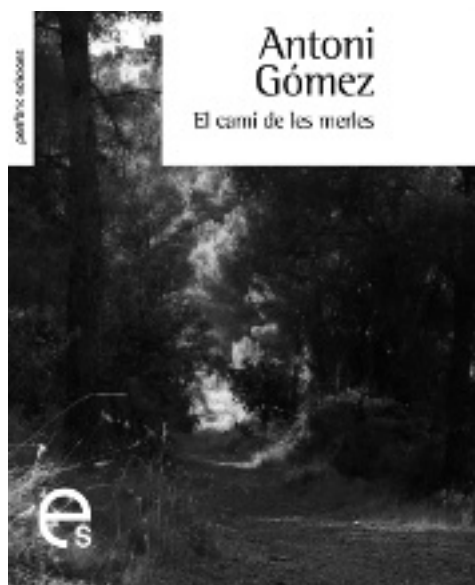
Manuel Sanchis Guarnier va traduir bona part d'aquest treball al castellà quan estigué empresonat a Montolivet i també allí n'escrigué una ressenya publicada al 1941 en la *Revista de Filología Española*. Aquesta s'empra encertadament, com a propina per a cloure el llibre. Hi diu l'erudit: «*Este artículo del Sr. Max Thede, que con tanto retraso se reseña, es, con mucha ventaja, el mejor estudio de etnografía valenciana publicado hasta el presente y constituye un estudio de la barraca valenciana que será ya muy difícil de superar.*»

□ Carles Sanchis Ibor
Lletres Valencianes, n° 26

La literatura com a mística de la vida

Antoni Gómez (Sagunt, 1960), conegut bàsicament com a poeta i activista cultural, du a terme en aquest llibre una immersió en l'univers de la prosa amb un text on l'experiència biogràfica és filtrada per una munió de referents clàssics i filosòfics.

EL CAMÍ DE LES MERLES

ANTONI GÓMEZ

COL·LECCIÓ «ESCRITURES», 8

134 PÀGINES / 978-84-92435-15-9 / 16 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

Pareu atenció en aquest llibre. És el número que fa 8 de la col·lecció «Escriptures» de Perifèric Edicions, on s'han publicat textos dietarístics de gran interès. *El camí de les merles*, però, no és un dietari, o no és un dietari a l'ús. L'element autobiogràfic hi és, sens dubte, però l'autor l'utilitza per a incardinar-lo en una visió literària de la realitat, una visió que s'escapa al joc de referents realistes habituals per endinsar-se en un joc estètic que cerca poetitzar la vida i homenatjar les lectures que han construït l'escriptor.

El text és d'alta qualitat literària i està organitzat com una ascensió imaginària, amb estadis successius de perfecció espiritual, que l'autor aprofita per a desgranar els records vitals més punyents. Infestat de referències clàssiques (com ara Dante, en primer lloc, però també Mircea Eliade, Nietzsche –de qui Gómez es revela un lector astut–, Robert

Walsler o Jack Kerouac), el text ens va oferint tasts d'experiència vital meditada com en un manuscrit lul·lià. La poetització de l'experiència acaba convocant una prosa on l'argument es dilueix en favor dels purs poders de la paraula, que és l'autèntica protagonista d'aquesta bella història.

Parle del que parle (del bar de son pare, on d'amagat l'autor escrivia els primers poemes; de les dones que l'han acompanyat en la vida; dels vells metafísics asseguts a l'ombra amb un cigarret als llavis...), l'autor parla del fet estètic en si, de com la realitat es transforma en ser assumida i interpretada per un poeta, per un filòsof, per un assagista.

De fet, l'autor es debat entre l'adhesió a la «polis» –el territori de la infància– o la necessitat de la transgressió, i ho fa en uns termes («jo volia integrar-me desintegrant-me, o desintegrar-me per a integrar-me, que és al capdavant la mateixa qüestió») en què molts ens veurem reflectits. La poetització de la realitat, en aquest sentit, és una manera de sublimar-la, d'eliminar-ne adipositats i lletjors, però també un programa que beu d'André Breton en el que té de revolucionari i d'excitant: «L'home que no siga capaç de veure un cavall trotant sobre una tomata és un cretí.»

Aquest llibre és perillós posat que el lector siga un cretí. Per al lector intel·ligent, però, serà una font de plaer que li recordarà l'excitació intel·lectual d'alguns passatges d'*El caminant i la seua ombra*, de Nietzsche, o bé d'*On the road*, de Jack Kerouac. «La novel·la de les nostres vides –escriu explícitament Gómez– estava escrita en el camí iconoclasta». Però després afegeix, en al·lusió a una etapa juvenil renyida amb qualsevol formalisme: «Comptat i debatut, si analitzava les coses amb rigor i seriositat arribava a la conclusió que allò no era ultrapassar les regles i les convencions, sinó jugar a ultrapassar-les els caps de setmana amb l'ajuda dels estimulants.» Naturalment, es tracta d'un llibre poc comercial perquè molts dels qui llegeixen llibres (¡i n'hi ha tants que ni tan sols n'obrin un en tota sa vida!) només hi busquen melodrames barats, peripècies suades i entreteniment de baixa estofa. *El camí de les merles* no és un llibre per a entretindre. És una petita troballa que ens pot servir d'espill, i per tot això l'autor pot estar-ne perfectament orgullós.

□ Víctor Cotlliure
Lletres Valencianes, n° 26

Ciència a través de relats curts i àgils

Amb aquest llibre, Bromera i Publicacions de la Universitat de València posen a l'abast un recull de textos curts que, de manera amena, tracten qüestions que van des de la matemàtica fins a la cerca de noves estratègies comercials, passant per la biologia i la física.

EL MÓN PER UN FORAT.
UN PASSEIG PLURIDISCIPLINARI PER LA CIÈNCIA

BARTOLO LUQUE

TRADUCCIÓ DE JOAN ANTONI LLUCH

COL·LECCIÓ «SENSE FRONTERES», 28

210 PÀGINES / 978-84-9824-367-3 / 20 EUROS

PUV-EDICIONS BROMERA, VALÈNCIA, ALZIRA, 2008

Quan ens referim a la popularització de la ciència, aquesta ciència es pot entendre de formes ben diverses. Sovint s'associa a les ciències naturals. Però també es poden tenir en compte un ampli ventall d'àmbits del coneixement que tindran un lligam o altre amb la ciència i la tecnologia. Al llibre que ací ressenyen, s'opta precisament per aquesta aproximació des d'una perspectiva més ampla. *El món per un forat* inclou tota una sèrie de capítols curts que tracten un ampli ventall de qüestions. Entre aquestes en trobarem algunes de més clàssiques, com poden ser la importància de la descripció del DNA i les possibilitats que ha obert en la recerca mèdica, o bé qüestions lligades a l'astronomia i als programes de cerca de vida extraterrestre. Però també s'hi fa referència a les implicacions del desenvolupament d'Internet, a la comunicació científica a través de museus, als rumors i històries

falses en ciència, a la medicina forense i a la manca de coneixement científic de la població, entre d'altres. A més a més, s'hi toquen temes que sovint quedarien fora de la popularització científica, com és el cas de la manipulació informativa en els mitjans de comunicació o de les tècniques emprades als grans centres comercials per tal de promoure un major consum.

Al llibre, les matemàtiques adopten un paper central que no resulta gens habitual dins l'actual popularització de la ciència. Les matemàtiques sovint han estat considerades excessivament difícils i pesades pel públic llec en la matèria. Aquest fet pot haver-les exclòs, en més d'una ocasió, dels principals àmbits de popularització de la ciència. Però de la mà de l'autor d'aquest llibre, que a més de divulgador és professor de matemàtica aplicada, es fan molt accessibles i entretingudes. Així, el fet que el llibre s'introduïska en aquell món matemàtic no li lleva en cap moment frescor i interès per a un públic general.

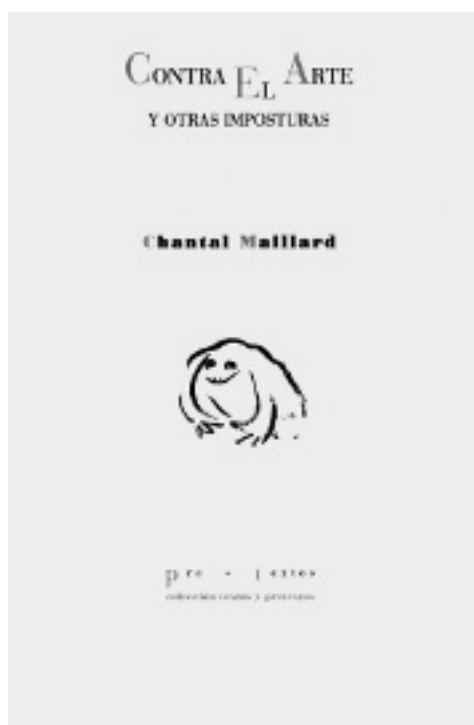
La frescor del llibre, en gran mesura, és conseqüència de l'ús d'una escriptura fluïda i dinàmica que fa molt amena la lectura. Tampoc no s'hi aprofundeix en qüestions de gran dificultat, cosa que facilita la lectura però, alhora, condemna el text a una certa superficialitat. Potser

el fet que el llibre estiga construït a partir d'una diversitat d'articles periodístics prèviament publicats per l'autor, li lleva direcció i sentit unitari. De fet, tot i que alguns capítols mostren una certa continuïtat narrativa, aquesta continuïtat pràcticament no es dona en relació a les idees i conceptes de fons que s'hi discuteixen. Però en tot cas, aquesta estructura del text contribueix a afavorir la possibilitat d'una lectura discontinua; un tipus de lectura cada cop més habitual en la nostra societat. Per últim, també hem de destacar que l'autor ocasionalment lliga els debats científics amb d'altres de caràcter més social. Així, tot i no aprofundir-hi, s'hi refereix, per exemple, a la feblesa de les argumentacions racistes, a la influència de la societat patriarcal sobre alguns dels episodis centrals de la recerca recent, o a l'impacte ambiental que resulta de la difusió de noves tecnologies, com és el cas d'Internet.

□ *Ximo Guillem-Llobat*
Letres Valencianes, n° 26

Més enllà del mur de l'art

Aquest llibre recull una selecció d'assajos de Chantal Maillard. Com a filòsofa, aquesta autora s'ocupa de temes relacionats amb l'estètica i el pensament filosòfic i artístic del Sud d'Àsia. És també una poetessa reconeguda.

CONTRA EL ARTE Y OTRAS IMPOSTURAS

CHANTAL MAILLARD

304 PÁGINES / 978-84-8191-933-2 / 20 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

Diu Chantal Maillard en la introducció d'aquest llibre, titulat no casualment *Contra el arte y otras imposturas*: «El adverbio contra que introduce este libro ha de leerse no solamente desde su acepción más común, la del enfrentamiento y la ofensiva, sino también desde la que designa la solidez del soporte. Me he situado contra el arte y otros conceptos institucionales como quien se apoya contra un muro que, al par que nos ampara, nos coarta. Muros, los de la metafísica, la ciencia, la moral, la política, la religión, las formas consensuadas de emocionarnos social y estéticamente, la filosofía o el arte, que hemos levantado para sostenernos, defendernos o protegernos pero que, cuando cobran solidez, nos impiden ver al otro lado, traspasar el ámbito conocido y aprender otras maneras de estar y de relacionarse con las cosas y, lo que es peor, nos hacen olvidar que alguna vez los hemos construido.»

Paga la pena la llarga citació perquè delimita molt bé el terreny en què pretén situar-se aquesta autora. La seua escriptura rebota contra el discurs establert i s'enlaira per anar més enllà, en una demostració que els seus contravalors són d'una solidesa inqüestionable. El llibre, de tota manera, és variat i miscel·lani, perquè recull assajos que, tot i comptar amb un vector més o menys comú, no deixen de ser peces que han d'ajuntar-se per formar un puzle visible. Així, en la primer part aplega assajos que tenen com a denominador comú l'art i l'estètica i la seua connexió amb els valors socials imperants. Així, per exemple, en «*Kitsch* y globalización» relaciona la trivialització dominant amb les estratègies comunes del mercat, a partir del lema «Uniformitza i venceràs».

La segona part inclou articles que tenen en comú una interrogació activa sobre la significació dels termes que usem habitualment. Així, en l'assaig «En un principio era el hambre» es dona compte del valor polític de la poesia, en contradicció oberta amb la seua aparença «llibertària».

La tercera part, finalment, s'endinsa explícitament en l'univers de l'Índia, la societat per la qual l'autora ha demostrat un interès més explícit. Chantal

Maillard ens presenta una societat –l'Índia tradicional– que és a punt de perdre la seua homogeneïtat per culpa de «les pressions de la societat de mercat». Així i tot, encara és susceptible de proporcionar-nos ensenyaments que, des d'Occident, ni tan sols sospitem. En «*Diosas y esclavas*», per exemple, Maillard estudia les arrels matriarcals del món hindú. Precisament aquest model tradicionalment femení està sent substituït ara per cultes fàl·lics [*sic*] que simbolitzen la destrucció d'una economia de subsistència –única alternativa viable a l'economia de mercat.

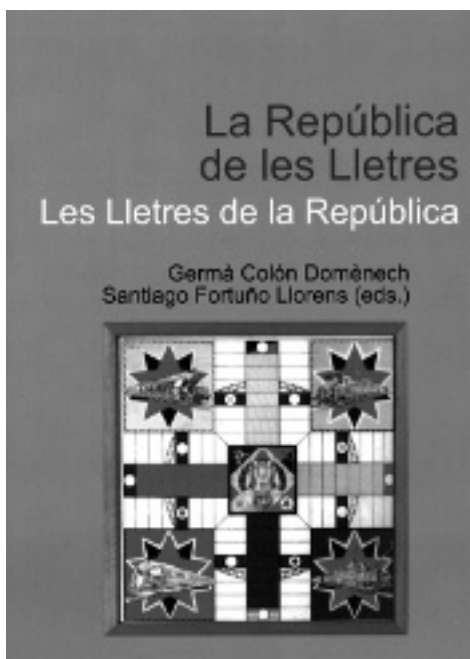
En conjunt, és aquest un llibre que mereix una lectura atenta i reposada, i que ens convida, com suggereix l'autora, a «*elaborar tejidos [...], tramas que posean la flexibilidad de la seda y puedan lavarse después de ser usados, y ponerse a secar, como los saris, en las orillas de un río*». Així sia.

□ Víctor Cotlliure
Lletres Valencianes, n° 26

L'efervescència cultural de la República

L'alçament militar del 1936 va truncar una de les etapes més pròsperes i eficaces en el desenvolupament i la difusió de la cultura i les arts a casa nostra. Aquest volum fa un balanç d'aquells anys de dinamisme civil i d'eufòria intel·lectual.

**LA REPÚBLICA DE LES LLETRES.
LES LLETRES DE LA REPÚBLICA**

**GERMÀ COLÓN DOMÈNECH
I SANTIAGO FORTUÑO LLORENS (EDS.)**

---

226 PÀGINES / 978-84-8021-660-9 / 18 EUROS

PUBLICACIONS UJI, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2008

Amb un títol que apel·la a la històrica revista *La República de les Lletres*, publicada a València entre el 1934 i el 1936, el volum recull els continguts del curs homònim celebrat a Benicàssim el juliol de 2007.

Obri la miscel·lània Santos Julià amb un assaig adaptat del seu llibre *Historia de las dos Españas* (Taurus, 2004), que analitza la creixent politització de l'àmbit intel·lectual i artístic del moment i la definitiva configuració del mateix concepte d'«intel·lectual». V. Simbor centra la seua aportació en la producció poètica d'aleshores, la dicotomia entre la literatura de consum o d'entreteniment i la literatura destinada al públic culte i minoritari, i el progressiu vessament del segon al primer àmbit que els esdeveniments polítics susciten. Aquestes implicacions entre la conjuntura política i la producció artística protagonitzen també les intervencions de F. Foguet, que estudia l'ús de les arts escèniques per banda del Bloc Obrer i Camperol, partit d'ideologia comunista radical, amb l'objectiu d'ampliar la incidència políticossal del seu pensament; i de F. Caudet, que s'ocupa de l'art de la propaganda i de la seua recepció pública en els anys posteriors al colp militar.

Ja en unes altres coordenades interpretatives, G. Morelli examina l'epis-

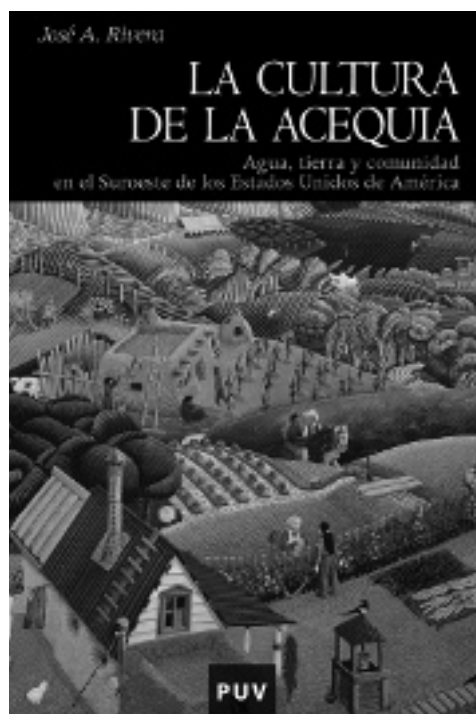
tolari entre el poeta xilè V. Huidobro i els membres de la generació del 27, tot mirant d'escatir les seues mútues influències; D. Villanueva indaga sobre les aportacions del poeta gallec R. Dieste, membre de la *Xeració de 1922* i incansable activista cultural; N. Real fa un complet escrutini de «les noves novel·listes dels anys trenta», entre les quals destaca, òbviament, la immensa figura de Mercé Rodoreda; i Eugenio Otero pondera les contribucions de les Missions Pedagògiques i la seua sintonia amb l'ideari de la Segona República.

Finalment, R. Bellveser, J. A. Ríos i F. Mezquita –un des de València, l'altre des d'Alacant i el tercer des de Castelló de la Plana–, debaten, en format de taula rodona, l'activitat cultural del País Valencià republicà.

És evident que no es tracta d'una panoràmica exhaustiva de les manifestacions literàries i culturals de la Segona República espanyola, sinó d'una mena de mostreig aleatori que ens permet intuir el paper decisiu d'aquests anys en la modernització cultural i social del país, més enllà dels mites i de la idealització d'un període que, a poc a poc, i gràcies a reculls com aquest, anem coneixent una mica millor.

Les séquies com a forma de vida

Passats deu anys de la seua publicació als Estats Units, el Servei de Publicacions de la Universitat trau al carrer la traducció a l'espanyol de *Acequia Culture*, un treball que descriu l'herència social institucional dels regadius d'origen hispànic a Nou Mèxic i els presenta com a exemple paradigmàtic d'una agricultura sostenible resistent a les pressions urbanes i industrials

LA CULTURA DE LA ACEQUIA. AGUA, TIERRA Y
COMUNIDAD EN EL SUROESTE DE LOS ESTADOS UNIDOS

JOSÉ A. RIVERA

TRADUCCIÓN DE LUIS PABLO MARTÍNEZ

309 PÁGINES / 978-84-370-7360-6 / 23 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

Al sud de les muntanyes Rocalloses, a la capçalera dels rius Grande, Chana y Pecos, s'han conservat nombrosos espais de regadiu tradicional d'abastiment fluvial, l'origen dels quals rau en la colonització espanyola dels segles XVI i XVII. Els conqueridors actuaren com a vector transmissor d'una cultura hidràulica forjada a Al-Andalus i, amb el pas del temps, les comunes rurals del nord de Nou Mèxic foren adaptant aquest llegat a les necessitats socials i ambientals d'uns espais semidesèrtics. Als segles XIX i XX, les *acequia associations* aconseguiren inserir i consolidar les seues antigues estructures de gestió en l'arquitectura institucional de l'Estat. La legislació de Nou Mèxic ha reconegut la seua independència jurídica i el seu estatus de corporacions semi-públiques, fins al punt que en algunes petites poblacions no consti-

tuïdes com a municipi, aquestes col·lectivitats són la única autoritat local reconeguda per l'administració. Són a més a més, probablement, les institucions de gestió de l'aigua més antigues dels Estats Units.

José A. Rivera, a partir de treballs de camp i d'arxiu, ha aconseguit confegir una brillant monografia sobre les comunes noumexicanes, amb dos propòsits diferents. El primer, és la descripció d'aquesta plurisecular cultura hidràulica, que pren la forma d'un clàssic estudi de cas, acompanyat d'interessants apèndixs documentals. Així, l'obra analitza el procés històric de configuració de les comunitats i descriu l'estructura organitzativa, funcions i la reglamentació de les *acequia communities*, dins les quals el *mayordomo*, heterònim del nostre *sequier*, ocupa un lloc central. En segon lloc, Rivera relata els esforços duts a terme per aquestes comunitats per mantenir la seua forma de vida front la creixent competència d'altres usuaris fluvials –urbans, industrials, turístics– i davant la poderosa burocràcia hidràulica nordamericana –*Bureau of Reclamation*–, en un context polític que prima eficiència hidràulica en termes econòmics o de mercat, front els altres valors de l'aigua –ambientals, socials o culturals. Més enllà de la seua indepen-

dència institucional, o de la mera activitat agrícola, aquestes entitats defenen tota una forma de vida a l'entorn de les seues séquies, mitjançant iniciatives tan diverses com la creació de bancs de llavors per preservar les varietats locals o el manteniment d'una ràdio i un portal d'internet (<http://www.lasacequias.org>). Aquesta es, sens dubte, la part més estimulante del llibre i de la que més lliçons se'n poden extraure. Val com a exemple l'extracte d'una sentència del Tribunal d'Apelacions de Nou Mèxic en un conflicte entre usuaris tradicionals i nous desenvolupaments turístics: «*Estoy persuadido de que la transferencia de derechos de agua dedicados por más de un siglo a propósitos agrícolas, con el fin de construir un área recreativa para quienes la puedan pagar, constituye un pobre negocio*». El paral·lelisme amb la situació de les nostres hortes es farà inevitable al lector i amb ell, segur, un bon grapat de qüestions.

□ Carles Sanchis Ibor
Lletres Valencianes, n° 26

La tipografía en la ciudad

Ricard Huerta, profesor de Educación Artística de la Universitat de València, con este libro *Museo tipográfico urbano, paseando entre las letras de la ciudad*, nos muestra una forma innovadora de conocer y apreciar la ciudad a través del análisis de la tipografía.

MUSEO TIPOGRÁFICO URBANO.
PASEANDO ENTRE LAS LETRAS DE LA CIUDAD

RICARD HUERTA

179 PÁGINAS | 978-84-370-7149-7 | 16 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

A lo largo de las páginas de este libro, Ricard Huerta intenta demostrar como gracias a la lectura de la tipografía que existe en las ciudades se puede llegar al arte, a la arquitectura, a la historia y sobre todo a un conocimiento más crítico del entorno, redescubriendo así aspectos desconocidos en los paisajes más cotidianos.

La ciudad es un cuerpo vivo, que se transforma día a día y los rótulos que podemos encontrar en sus calles, escaparates e incluso alcantarillas hablan de ella, recogen su evolución, sus cambios y también sus inquietudes.

El ser humano, como explica el profesor Huerta, siempre ha sentido la necesidad de actuar en su entorno, y los textos escritos, más allá de su estricto significado verbal, son una manifestación más de este intento humano de participar en el mundo que le rodea. El espacio urbano por tanto no sólo cumple una función aglutinadora, sino que,

como vemos, también sirve de campo de expresión a los ciudadanos ya que les permite manifestar, desarrollar y aportar sus propias impresiones al entorno en el que habitan.

Huerta, critica el desinterés y la falta de bibliografía que existe para el estudio de la tipografía urbana como aspecto cultural y didáctico. Señala que a pesar de que actualmente la tipografía, tanto impresa como digital, está desplazando a la escritura manual y ello haya supuesto un mayor conocimiento y apertura de este ámbito a la población en general, son sólo unos cuantos especialistas los que señalan su importancia, y una gran parte de la sociedad no sabe leer las imágenes que día a día muestra la ciudad. Su importancia no obstante si se observa en otros ámbitos como por ejemplo en el de la publicidad, que ha sabido explotar las posibilidades que ésta le ofrece para vender sus productos. ¿Quién no conoce la «M» de las populares hamburguesas o las letras rojas de esa bebida refrescante que todos hemos probado alguna vez?, pues bien, según afirma el profesor Huerta, estas letras van más allá de la identificación con determinadas marcas publicitarias. No son sólo un mero reflejo verbal sino que más bien son voces gráficas para ser observadas y analizadas bajo una mirada atenta y

relajada, mostrando la calle como un museo vivo que enseña respeto y educación hacia el entorno más próximo. Este estudio va acompañado de imágenes muy variadas que señalan la notable presencia de la tipografía en nuestra vida cotidiana, y en concreto en la ciudad. El lector al observarlas puede mostrar cierta sorpresa debido a que en la mayoría de ocasiones, el ciudadano de a pie no observa su entorno desde la mirada que ahora se nos plantea. Esta carencia de la que el autor se lamenta a lo largo del libro tiene su origen, según sus propias palabras, en un deficiente sistema educativo que no concede al arte el papel educativo que merece. Y es que Huerta entiende el arte en un sentido amplio, piensa que no solamente está formado por las grandes obras maestras colgadas en los museos de las ciudades más importantes del mundo, sino que también incluye otros muchos aspectos de nuestra vida cotidiana, entre ellos la tipografía de la ciudad. Por ello aboga por la enseñanza más allá del aprendizaje de la escritura, de la interpretación de textos etc. y se inclina por un aprendizaje sensitivo y visual en donde el alumno pueda interpretar y criticar su entorno al mismo tiempo que cuidarlo y respetarlo.

□ *María José García Sahuquillo*
Lletres Valencianes, nº 26

LA MASCOTA QUE NO EXISTIA

LOURDES BOIGUES

IL·LUSTRACIONS D'ANTONI LAVEDA

XIII PREMI DE NARRATIVA INFANTIL VICENT SILVESTRE

118 PÀGINES / 978-84-9824-427-4 / 7,80 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008

Un estrany ocellet

Un dia el David, un xiquet de nou anys, troba un estrany ocellet abandonat en un parc i el cuida en secret amb l'ajuda de la seua amiga Magnòlia. Fins ací, pot parèixer una història convencional, si no fóra perquè amb el pas del temps comença a créixer-li un cos de lleó, i cap, ales i urpes d'àguila. Aquest conte narra l'entrançable història d'un grifó anomenat Gardal, perdut en el món dels humans, que tornarà a la seua família gràcies a l'ajuda de dos xiquets, després de viure mil i una aventures entre dracs, unicorns, i hidres. En aquest relat conviuen a parts iguals la vida quotidiana i el món que deixa entreobert la fantasia gràcies al poder de la imaginació. A més a més, és un llibre que ens parla de l'amor pels animals, el valor de l'amistat i la solidaritat, així com el respecte per la diferència. Una vegada més, Lourdes Boigues (Simat de la Vallidigna, 1968) ha sabut guanyar-se, per una banda, els més menuts mitjançant la tendresa i l'humor, i per altra banda, pares i mestres per la seua qualitat literària.

□ J. Ricart

Lletres Valencianes, nº 26

CRISTOBAL COLÓN: UN MAR, DOS ORILLAS

MARTA RIVERA FERNER I ALBERTO URCARAY

IL·LUSTRACIÓ DE MARTA RIVERA FERNER

COL·LECCIÓ «ESTRELLA POLAR»

32 PÀGINES / 978-84-9795-328-3 / 13,30 EUROS

BROSQUIL EDICIONS, VALENCIA, 20008

Mas allá del mar

Los libros representan una extraordinaria fuente de riqueza para la imaginación de los niños, a la vez que son una puerta abierta por donde las aventuras más inverosímiles llegan a su conocimiento. La función de enseñar jugando es un privilegio reservado a unos pocos, tanto si son escritores como editores, por esta razón nos parece enormemente interesante este libro. De la mano de dos autores argentinos residentes en Valencia Urcaray y Rivera Ferner –quien a su vez ilustra la narración–, ha llegado a nuestras manos un cuento que habla del descubrimiento de América, con la particularidad de estar relatado para los más pequeños de la casa.

Los autores narran la historia de un navegante genovés, llamado Colón, que tenía un gran sueño: conquistar las Indias. Pero el mar profundo y misterioso se interponía, una vez y otra, entre sus ansias de descubridor y la aventura que su objetivo encerraba. Un puñado de valientes marineros sometidos a los vaivenes del océano y tres naves: La Pinta, La Niña y La Santa María, hicieron posible la gesta.

Sólo resta por decir que el presente libro es una de esas piezas fundamentales de la literatura formativa que no debería faltar en las bibliotecas infantiles.

□ M^o Teresa Espasa

Lletres Valencianes, nº 26

COCODRILOS DE BARRIO

 MAX VON DER GRÜN

 TRADUCCIÓ DE VICENT MANUEL

 COL·LECCIÓ «CALCETÍN», 41

---

 158 PÀGINES / 978-84-9845-120-7 / 8,30 EUROS

 ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2008

Una colla de barri

Un grup de joves de la gran ciutat de Dortmund formen una colla. L'ambient de barri obrer, humil i polsós, dominat per les grans fàbriques, imprimeix un caràcter peculiar a la colla, que s'autodenomina «dels cocodrils». El seu lloc de reunió és una cabana del bosc, lluny del seu barri, ja que a l'espai urbà no hi troben una zona de jocs. Hi accedeixen amb bicicleta. També sovintegen els voltants d'una fabrica abandonada. El grup, després de vèncer les reticències inicials, acabarà acceptant un membre nou que té la particularitat de necessitar l'ús d'una cadira de rodes. No obstant això, el grup superarà els obstacles físics i aquest jove, anomenat Kurt, que ha fet amistat amb Hannes, acabarà sent acceptat per la «colla dels cocodrils».

Hi haurà uns robatoris que la policia no aconsegueix resoldre i el grup es veurà abocat a investigar a fons per tal de descobrir els lladres. I no és qüestió de deixar passar l'oportunitat de guanyar un grapat de diners. La primera edició de l'original, en alemany, és del 1976. Hi ha també una edició en català amb el títol *La colla dels cocodrils*. És un llibre fresc, amb intriga i atractiu, sobretot per a lectors a partir d'uns 10 anys d'edat.

□ Isabel Marín
Lletres Valencianes, n° 26

CAFÈ

 JORDI FERRER GRÀCIA

 INTRODUCCIÓ DE JOANVI CUBEDO

 COL·LECCIÓ «TEATRE», 11 / PREMI MICALET 2007

---

 104 PÀGINES / 978-84-96545-73-1 / 9 EUROS

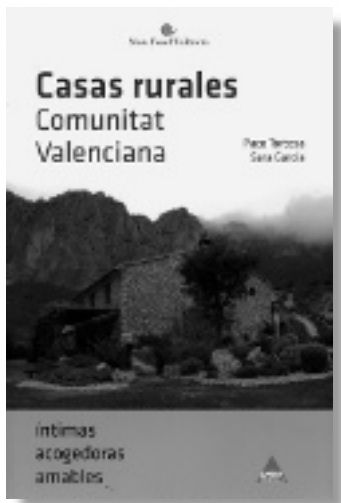
 EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2008

Un banquet ben particular

Dins la col·lecció teatral de Denes se'ns presenta *Cafè*, de Jordi Ferrer (Berga, 1964), guardonat amb el Premi Micalet 2007. L'autor, establert a Barcelona, ha estat reconegut amb el premi Josep M. de Sagarra 1998 per la seua traducció de *Clicia*, de Maquiavel, i amb el Premi Nacional de Teatre Castelló a Escena 2001, per *El triomf imaginari*.

Es tracta d'una obra centrada en una situació única, un sopar en un restaurant amb tres comensals i amb l'amo del local, el qual sovinteja la taula de tots tres. Aquesta situació i, sobretot, el diàleg que es desenvolupa al llarg de l'àpat són els puntals sobre els quals es va desvetlant tota una experiència vital compartida i unes relacions, a diferents bandes, un tant especials i ambigües. De tota manera, allò més destacable i sorprenent, segons el nostre parer, és la construcció dels diàlegs, amb un estil ben allunyat del que a hores d'ara és habitual. Aquests se'ns mostren amb regust a unes altres èpoques i, fins i tot, a unes altres gèneres. Tot un exercici de construcció verbal que, sens dubte, es fa de bon llegir. Una altra qüestió, és la teatralitat, en el sentit espectacular del terme, d'una proposta textual com la que Ferrer Gràcia ens ofereix.

□ Ramon X. Rosselló
Lletres Valencianes, n° 26

CASAS RURALES. COMUNITAT VALENCIANA

PACO TORTOSA I SARA GARCÍA

?? PÀGINES / 978-84-96419-49-0 / 20 EUROS

CARENA EDITORS, VALENCIA, 2008

Unos días de descanso

En la era de internet, Carena Editors se ha atrevido a editar, en papel, esta guía de casas rurales de la Comunidad Valenciana. Se trata, como el propio subtítulo del libro no sugiere, de casas “íntimas acogedoras y amables” que invitan al visitante a pasar en ellas unos días de descanso. La información se nos presenta dividida por provincias y por comarcas y es fruto del trabajo exhaustivo de los autores que han recorrido la geografía valenciana conociendo las casas y a sus propietarios. En un principio, los autores pre-seleccionaron cerca de 200 establecimientos y finalmente se quedaron con algo más de 100, aquellos que cumplían los requisitos de belleza, tranquilidad, entorno, sencillez, conservación... Cada una de las casas cuenta con un abundante material gráfico y un texto que narra las características geográficas de la zona. La información práctica se completa con la dirección, instalaciones y servicios, habitaciones, precios, como acceder y que podremos encontrar por los alrededores.

□ Beatriz López
Lletres Valencianes, n° 26

PASSOS LLEUGERS

DÀCIA MARAINI

TRADUCCIÓ D'IBAN LEON LLOP

COL·LECCIÓ «DE 6 A 96», I

61 PÀGINES / 978-84-92763-01-6 / 10 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2009

Terror i misèries de la violència de gènere al món

Edicions 96 enceta una nova col·lecció, de caràcter heterogeni, amb aquesta obra de l'autora italiana Dacia Maraini (Fiesole, 1936), la qual ens va visitar aquest darrer abril amb motiu d'un congrés organitzat per la Universitat de València on es va fer una lectura dramatitzada d'aquest text.

Es tracta d'una obra ben representativa d'una llarga trajectòria de Maraini vinculada al feminisme i a la conscienciació i denúncia de la violència contra les dones arreu del món. La peça se'ns presenta estructurada en vuit escenes que mostren situacions diferents de casos de violència a llocs i cultures diversos del món. La forma que adopten aquestes escenes és variada, però sobre totes elles sura una voluntat de realisme documental que atorga a la proposta una esfereïdora imatge de crònica en primera persona de dones sotmeses a situacions límit. Se'ns dubte, ens trobem davant un text on les idees dominen totalment sobre qualsevol altra consideració i que apel·la sense massa concessions ni relativismes a la consciència del receptor. El text, després del xoc brutal que suposa la lectura de les escenes, es clou amb un poema africà adaptat per l'autora que esdevé un bon contrapunt estilístic a manera de final.

□ Ramon X. Rosselló
Lletres Valencianes, n° 26

LES NORMES DE CASTELLÓ FA 75 ANYS

 VICENT PITARCH (ED.)

---

 224 PÀGINES / 978-84-8021-683-8 / 10 EUROS

 UJI, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2008

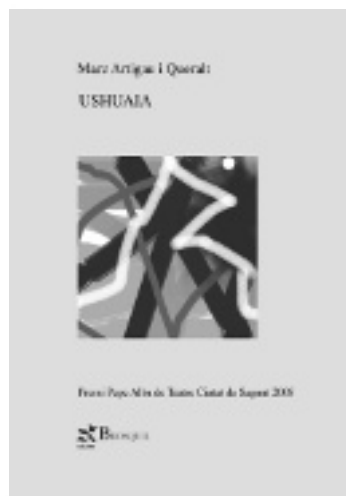

Ja fa 75 anys

El llibre *Les normes de Castelló fa 75 anys* està estructurat en quatre grans blocs: articles periodístics, parlaments, declaracions i resolucions i textos icònics. Els textos han estat elaborats per diferents col·laboradors amb motiu del setanta-cinquè aniversari. Les Normes de Castelló, o Normes del 32, van ser signades l'any 1932 per les més importants institucions culturals valencianes del moment i s'han convertit en un fet històric emblemàtic. El nucli central del llibre està format per 40 articles periodístics, que són una reflexió sobre l'estat i significació actual d'estes Normes amb una clara voluntat de convertir-se en textos divulgatius adreçats a un públic ampli. De fet, els articles ací reproduïts ja s'han publicat en diferents mitjans de comunicació tant impresos com virtuals: *El Levante-El Mercantil Valenciano*, *El Temps*, *Serra d'Or*, entre altres.

Tots els articles de este llibre, coordinat pel professor Vicent Pitarch i publicat per l'UJI, constitueixen un valuós material on podrem trobar varietat d'enfocaments i diferents punts de vista.

□ Beatriz López
Lletres Valencianes, n° 26

USHUAIA

 MARC ARTIGAU I QUERALT

 PREMI PEPE ALBA DE TEATRE CIUTAT DE SAGUNT 2008

 COL·LECCIÓ «TEATRE», 13

---

 98 PÀGINES / 978-84-9795-485-3 / 12,30 EUROS

 BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

A la recerca de l'absurd

Entre els gèneres de la creació literària, cap no pateix tant com el del teatre, raó per la qual algunes institucions han incorporat entre els seus premis el de la creació dramàtica, cosa que és de lloar atés els temps que corren de forta crisi de representació teatral, especialment en la nostra llengua.

Ushuaia és una peça dramàtica d'un jove autor, Marc Artigau que, tot i ser encara un estudiant de direcció escènica i dramaturgia, ja ha estrenat una peça dramàtica, *La gran festa*, i ha guanyat, així mateix, el premi Boira de Teatre amb l'obra *Els gorgs*. D'altra banda, Artigau ha dirigit i ha estat ajudant de direcció de diverses obres.

Amb tot, sembla que *Ushuaia* és més bé una obra experimental, força kafkiana i poc ambiciosa. Tanmateix, no és que siga un pur *divertimento*, encara que de vegades ho sembla. Tot l'objectiu dramàtic es concentra en jugar amb els opòsits: *llum/fosc*; *vida/mort*, però amb uns plantejaments força desubstanciats i frívols, dins una recerca de l'absurd *sui generis*. Ni la referència a Beckett aconsegueix salvar els personatges ni les situacions. Haurem de confiar en un producte més elaborat d'Artigau en un futur.

□ Lluís Alpera
Lletres Valencianes, n° 26

A PLEC DISPERS

PERE CÍSCAR

COL·LECCIÓ «RAZEF», 14

---

40 PÀGINES / 978-84-9551-073-0 / 4 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2008

La no paraula

Reduir a l'absurd el sentit de la paraula quan, definitivament, *no és l'hora punta del sons*, és un exercici el resultat del qual transforma els mots en un estrany trencaclosques que obliga el lector a navegar (naufragar, de vegades) entre els versos mentre intenta recuperar aquell sentit perdut. No sé si m'explique. El de Pere Císcar és un camí d'anada i tornada. Despulla els mots, els esmicola, els capgira per mostrar-ne, en acabar el seu joc, un nou sentit. Així, cada vers esdevé un grapat de *cadàvers* i les localitats autòctones de Sollana i Perelló es castellanitzen i acaben saludant-se a la manera de: *Pere, yo soy Ana*. El *so net* del sonet ens desvetlla el nom de la filla d'en Guillem Tell, que acaba convertida feliçment en un *figatell*.

És aquesta una entremaliada proposta de Pere Císcar, l'home de Bellreguard que va nàixer l'endemà de morir Franco. Juganer amb les paraules, el poeta talla i enganxa allà on vol, troba la clau de volta dels mots i es deixa anar amb la forma, la fonètica, el ritme.

□ Begonya Mezquita
Lletres Valencianes, n° 26

---

94 BOCADILLOS CASI IMPRESCINDIBLES

JULIO CÉSAR CANO

---

111 PÀGINES / 978-84-96419-37-7 / 16 EUROS

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2008

Bocadillos para todos

94 bocadillos casi imprescindibles es un libro de recetas para preparar en casa sabrosos y apetecibles bocadillos, todos ellos pensados para complacer diferentes gustos y edades. El autor, Julio César Cano (Capellades, Barcelona, 1965), ha querido compartir con los lectores su experiencia de cómo preparar esta amplia variedad de succulentos bocadillos y también para demostrarnos cómo éstos pueden convertirse en un placer sano, nutritivo y económico. Para facilitar la tarea de aquellos que se atreven a intentarlo, ha utilizado ingredientes habituales al alcance de cualquier «cocinero» improvisado. Para Julio César Cano no es nuevo este tipo de libro ya que ha escrito algunos más sobre temas relacionados con el arte culinario como *Cocina, carretera y manta I y II*, *La cocina charnega*, *El gran libro de las tapas y otras recetas de cocina tradicional*, *Musgo y resina*, *Tortillas en Hyde Park* y *Bocadillos ¿Y por qué no?*

□ Jorge Delgado
Lletres Valencianes, n° 26

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuidors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre valencià

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual i depòsit legal
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
Cercador de continguts

Notícies d'interés

XML **RSS** Nou servici de notícies RSS

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

Llig fa
vint anys.

100 ANS DE LA GENERALITAT 1989-2003

Llig fa
vint anys.

Celebrem 20 anys de LliG

Les llibreries de la Generalitat compleixen vint anys oferint tota l'oferta editorial de les nostres institucions. Un aniversari que cal celebrar anant a conèixer el seu immens catàleg.

Em recorde descobrint una antologia de poemes de Francisco Brines que em va agradar molt, no sols pel seu contingut, sinó també per les característiques de l'edició: bons papers, una maqueta prou neta i una tipografia acurada. Allò, però, que més me'n va sorprendre era la casset (fa un temps d'això, sí) que acompanyava el llibre, on hi havia enregistrada la veu del poeta llegint alguns dels seus poemes més celebrats, meravellosa iniciativa que ben poques editorials de poesia han pogut dur a terme (més recentment, per exemple, Visor, utilitzant CD i no l'obsoleta banda magnètica). Es tractava, com ràpidament vaig assabentar-me, de la col·lecció «Els Quatre Vents», editada pel Consell Valencià de Cultura, on a més del poeta d'Oliva hi tenien cabuda d'altres poetes valencians com ara Carles Salvador, Francesc Almela i Vives o Maria Beneyto, per parlar-ne d'alguns ben diferents. Una mica més tard vaig descobrir la «Sèrie Minor», una col·lecció composta per uns llibrets molt atractius pel seu disseny i les seues temàtiques (i a un preu irrisori que feia que un volguera tindre-los tots): sempre al voltant de la història (ja siga art, arquitectura, folklore, etc.) dels valencians. D'altres títols que vaig poder adquirir a la LliG de la plaça de Manises –i que ara recorde com si hi haguera trobat un tresor amagat– pertanyen a la col·lecció de biografies de la Institució Alfons el Magnànim (des de 2000 se'n poden aconseguir totes les publicacions a les LliG): ni més ni menys que estudis dedicats als grans de les lletres franceses (Charles Baudelaire, Stendhal, Jean-Jacques Rousseau...), figures mítiques de l'edició europea (Giulio Einaudi, Gaston Gallimard...), o d'altres escriptors i filòsofs (els dietaris de Robert Musil, per exemple).

Aquesta remembrança no és un exercici de sentimentalisme; només pretén posar de relleu una cosa: tot i que LliG és l'emblema d'una llibreria institucional, no per això hem de pensar que no té ànima. En té, de segur, i bons llibres, i molts, com hem pogut vore ja, també. Si algú en dubta, només ha de fer una ullada al seu catàleg, cosa que farem nosaltres més tard per tal de ressenyar les seues darreres novetats.

Una mica d'història

La història de les llibreries LliG comença a València el 1989. Aleshores feia falta un mitjà per a apropar a la gent les diferents publicacions institucionals de la Generalitat valenciana. Javier Albiol i Jesús Huguet, directors generals de Relacions Externes i de Política Lingüística, respectivament, van posar en marxa la primera llibreria a la cèntrica plaça de Manises (més concretament al número 3), entre els barris de Sant Francesc i del Carme, enfront mateix del palau de la Generalitat. Com recorda Huguet, la tasca de dur-la a terme va recaure en Francisco Dávila, un dels llibrers més emblemàtics de la ciutat, que va comptar amb l'ajuda de dues auxiliars, aleshores Eugenia i M. Àngels: «Xavier i jo havíem vist, tant a Barcelona com a Pamplona, que les llibreries institucionals omplien un buit important: el de posar a l'abast de la gent totes les publicacions institucionals que eren prou difícils de trobar a les llibreries privades. A partir de la valoració d'eixe buit es bastí, depenent de Presidència, amb la col·laboració inestimable d'un magnífic professional com era Paco Dávila.»

Una altra data important en el seu desenvolupament i que cal tindre molt en compte és el setembre de 1995, que va determinar el futur de manera seriosa de la primera Llibreria de la Generalitat: essent Marcela Miró directora general de Relacions Externes

Amb tota aquesta «revolució» es va aconseguir que les publicacions de la Generalitat valenciana foren conegudes a la nostra Comunitat i a la resta d'Espanya.

es va analitzar en profunditat la situació de la llibreria per tal de resoldre les carències que aleshores acumulava. Es prengueren decisions que havien de millorar el seu rendiment com ara la unificació i coordinació per l'Àrea de Publicacions de la Conselleria de Presidència de la tasca editorial de la Generalitat, de manera que es garantira que tots els llibres publicats per les conselleries; creació d'un magatzem únic de publicacions, dependent de LliG, per garantir l'existència d'exemplars i la planificació de l'estoc; ampliació de les funcions de LliG: a més de l'atenció directa al públic, s'afegeixen la venda contrareemborsament i s'estableix la distribució pròpia, dirigida directament als llibrers, aconseguint que els llibres estiguen presents a nombrosos punts d'Espanya; i, finalment, promoció contínua mitjançant l'assistència a fires del llibre (València, Castelló, Alacant, Requena o Ibi a la Comunitat Valenciana; Madrid, Barcelona, Valladolid, Gijón... a la resta del país), edició d'un catàleg anual de publicacions i altres suports de difusió. Amb tota aquesta «revolució» es va aconseguir que les publicacions de la Generalitat valenciana foren conegudes a la nostra Comunitat i a la resta d'Espanya.

Seguint amb la història de la llibreria, cal destacar una altra data important: la del relleu, al gener de 1996, de Paco Dávila, que es va jubilar. El seu càrrec el va ocupar Luis Olivares, a qui encara trobem al capdavant de la llibreria. Aquest canvi en el timó arriba amb la informatització de la llibreria de la plaça de Manises. El 1999 s'arriba per fi al nivell desitjat: les xifres de vendes han crescut, la gent coneix més i millor LliG, i el que és encara millor, el model de comercialització adoptat és font d'inspiració per a unes altres institucions. Amb aquest impuls es resol crear les LliG de Castelló i d'Alacant: la primera obri les portes al carrer Major de la capital de la Plana al novembre

*Celebrem els vint
anys de LliG
i desitgem que
complisca, al
menys, altres vint.
Enhorabona*

de 2001, en la coneguda com a Casa dels Caragols; la segona no es podrà posar en marxa fins al 2006 per dificultats a l'hora de trobar l'indret adequat, que serà el número 10 del passeig del Doctor Gadea (o Casa de les Bruixes). L'any següent, el 2007, la LliG de la plaça de Manises de València es trasllada al carrer de Navellos, un lloc cèntric i molt a prop de l'antiga ubicació (està al costat de la plaça de la Mare de Déu) i de reminiscències literàries (un jove Pío Baroja va viure amb son pare al carrer de Samaniego, cantonada amb la de Navellos; l'escriptor de Sant Sebastià va demanar al progenitor d'anar-se'n a viure al centre poc després d'arribar a València, quan vivien al carrer de Ciril Amorós, aleshores una zona residencial). La nova tenda del carrer de Navellos ha renovat la seua imatge, molt més moderna. Aquesta és una zona de trànsit plena de vitalitat i de comerços, perfecta per a passejar, aturar-se davant dels aparadors, comprar llibres, prendre un café...

Celebracions

Per tal de celebrar els vint anys de LliG i d'apropar les llibreries encara més als ciutadans s'han previst una sèrie d'actuacions. Aquest objectiu, i d'altres com oferir els seus recursos perquè altres institucions valencianes puguen posar a disposició del ciutadà les seues publicacions, fan de LliG una iniciativa que, vint anys després, està més viva que mai.

Novetats editorials

Als aparadors de les LliG hi hem trobat algunes novetats interessants. En matèria de literatura hi ha una de les més destacades, les *Obres completes* de l'escriptor Xavier Casp en quatre volums: dos que recullen la poesia i altres dos la prosa. Pel que fa a l'efemèride entorn de Jaume I, unes quantes: *Memoria y mito histórico*, de Felipe Garín i Joan Gavara,

Arquitectura, año cero o *La edad de oro del arte valenciano*. Altres novetats són els catàlegs de les exposicions organitzades per l'IVAM (Salvador Soria, Darryl Pottorf...) o pel Consorci de Museus (*Pare Jofré, Col·lecció de pintura valenciana en la dècada dels 70...*), les publicacions de la Biblioteca Valenciana (*Actas del simposio internacional: El legado de Rafael Lapesa*; el darrer número de la revista dedicada als exilis culturals espanyols, *Laberintos; El esplendor de los Borja*, de José Miguel Borja..). Açò és només una xicoteta mostra del que trobem a LliG. El millor que podem fer és donar una volta per la LliG que més a prop ens quede i fer-hi una ullada: sempre eixirem amb alguna cosa. De segur. Perquè, a més posar a la venda les publicacions de les institucions que depenen de la Generalitat valenciana, LliG distribueix llibres d'unes altres, com ara de les diputacions de València i Castelló o de l'Ajuntament de València.

D'uns altres llibres que podem trobar a les LliG, que no són novetat però que tenen un interès molt especial, en destaquem un grapat: catàlegs d'exposicions com la que es va dedicar a *Pere Compte, arquitecto*, el mestre d'obres de la Llotja de València, d'Arturo Zaragozá Catalán i Mercedes Gómez-Ferrer; el de la mostra dedicada al llibre com a objecte artístic, *El llibre, espai de creació*, d'Antonio Alcaraz, o *La renovación ilustrada de la catedral de Segorbe: del obispo Alonso Cano al arquitecto Vicente Gascó*, del professor de la UV i fotògraf, Joaquín Bérchez. Un munt de possibilitats per gaudir amb els llibres de les nostres institucions. I això, com déiem, n'és només una mostra. Celebrem els vint anys de LliG i desitgem que complisca, al menys, altres vint. Enhorabona.

□ **Rafa Martínez**
LliG

C/ Navellos, 8. 46003 València
Telèfon 96 392 60 80

Lletres Valencianes, n° 26

editorials valencianes

ADONAY

POLÍGONO LA PAHILLA
CARRER FUENTE FORRAJE 171
CHIVA 46370 VALÈNCIA
TEL.: 902 154 643
FAX: 962 521 739
info@adonay.com
www.adonay.com

ADUANA VIEJA

APARTADO DE CORREOS 380
VALENCIA 46080 VALÈNCIA
TEL.: 96 363 99 12
FAX: 96 363 99 12
info@aduanavieja.com
www.aduanavieja.com

AITANA EDITORIAL

CARRER COMTE D'ALTEA, 10
ALTEA 03590 ALICANTE
TEL.: 96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47

ALBATROS

CARRER LA OLIVERETA, 28
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
graficasoler@terra.es

ALETA EDICIONES

CARRER L'ALTER, 2
SUECA 46419 VALENCIA
TEL.: 659 733 679
FAX: 96 176 20 96
info@aletaediciones.com
www.aletaediciones.com

ALGAR EDITORIAL

RONDA TINTORERS, 117
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

AMÓS BELINCHÓN

CARRER RAFEL RIVELLES, 39
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 08 22
FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es

ANDANA EDICIONS

CARRER VALÈNCIA, 56-BAIX
ALGEMESÍ 46680 VALÈNCIA
TEL.: 96 248 43 82
FAX: 96 248 43 82
andana@andana.net
www.andana.net

ARAÑA EDITORIAL

PASSEIG DE LAS FACULTADES, 10 B

VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA

TEL.: 96 369 93 85
FAX: 96 339 27 39
info@aranyaeditorial.com
www.aranyaeditorial.com

ARTICS

PASSEIG COLÓN, 39
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 630 21 29 57
artics@artics.org
www.artics.org

AVANTPRESS EDICIONS

APART. 4012
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TELS.: 636 95 58 38 / 96 322 00 26
FAX: 96 333 86 91
edicion@avantpress.es
www.avantpress.es

AZOTES CALIGRÁFICOS

CARRER JOSÉ M^o BAYARRI, 7
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 326 25 28
azotescaligraficos@gmail.com
www.azotescaligraficos.es

BESTSELLER EDICIONES

CARRER ALMORIDA, 10
ELX 03203 ALACANT
TEL.: 96 542 52 31

BOREAL LIBROS S.L

CARRER MAESTRO GONZALBO, 22
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 650 91 11 71
jjllacer@yahoo.es
www.boreallibros.es

BROSQUIL EDICIONS S.L.

PLAÇA PINTOR SEGRELLES, 1,
ESC. B, PTA 25
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
alejandro@brosquilediciones.e.
telefonica.net
www.brosquilediciones.com

CAMACUC

CARRER DOCTOR MARAÑÓN, 30
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 615 34 94 04
edcamacuc@hotmail.com

CAMPGRÀFIC

CARRER MATIAS PERELLÓ, 17-6^a
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57
FAX: 96 374 92 57
campgrafic@campgrafic.com
www.campgrafic.com

CARENA, EDITORS

CARRER CHIVA 21-3°-11^a
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
FAX: 96 395 35 90
carena@carenaeditors.com
www.carenaeditors.com

CASTELLNOU EDITORA VALENCIANA

CARRER SALABERT, 36
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 00 38
FAX: 96 357 12 50
editora@castellnouedival.com
www.castellnouedival.com

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME I, 10
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 96 295 95 62
FAX: 96 295 95 66
ceicalfonselvell@gandia.org
www.ceicalfonselvell.com

CISS, S.A.

CARRER COLÓN, 1-5^a
VALÈNCIA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 250 500
FAX: 902 250 502
clientes@ciss.es
www.ciss.es

CONSULTA DE DIFUSIÓN

VETERINARIA, S.L
AVINGUDA GODOFREDO
BUENOSAIRE, 22,
CASTELLÓ DE LA PLANA
12005 CASTELLÓ
TEL.: 96 472 44 66
FAX: 964 23 65 22
consulta@consultavet.net
www.consultavet.net

DEL SÉNIA AL SEGURA

CARRER CRONISTA CARRERES,
9-7° F
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 73 55
FAX: 96 351 73 55
editorial@delseniaalsegura.com

DYLAR EDICIONES

CARRER SANT BLAI, 62-APTDO 20
BURRIANA 12530 CASTELLÓ
TEL.: 902 44 44 13
FAX: 964 59 11 14
dylar@dylar.es
www.dylar.es

ECIR, S.A.

CARRER VILA DE MADRID, 60
POLÍGONO INDUSTRIAL
FUENTE DEL JARRO
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 132 36 25
FAX: 96 132 36 05
ecir@ecir.com
www.ecir.com

EDICEP, C.B.

CARRER ALMIRANTE CADARSO, 11
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 20 45
FAX: 96 395 22 97
edicep@edicep.com
www.edicep.com

EDICIONES BRIEF

CARRER DANIEL BALACIART, 5-BAJO
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
www.edibrief.com

EDICIONES DHARMA

CARRER ELIAS ABAD, 3
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONES I

AVINGUDA ALFAHUIR, 41
VALÈNCIA 46019 VALÈNCIA
TEL.: 96 34 15 20 / 96 341 19 59
FAX: 96 34 15 20
integralia@edicionesi.com
info@revistadharm.com
www.edicionesi.com

EDICIONES MAHALI

CARRER ALZIRA, 7
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 364 07 32 / 633 21 06 87
edicionesmahali@gmail.com

EDICIONES SIMTAC

CARRER ABEN AL ABBAR, 4
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 963 62 41 95
FAX: 963 44 19 88
simtac@ono.com
www.simtacludopress.net

EDICIONS ALFANÍ

CARRER LA FAROLA, 8
ALDAIA 46960 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 47 48
FAX: 96 150 47 48
edicionsalfanic@yahoo.es

EDICIONS BROMERA

RONDA TINTORERS, 117.
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
comercial@bromera.com
www.bromera.com

EDICIONS DE PONENT

AVINGUDA DE LA ESTACIÓ, 15
ALACANT 03003 ALACANT
TEL.: 966 14 67 19
FAX: 966 14 67 19
info@edicionsdeponent.com
www.edicionsdeponent.com

EDICIONS DEL BULLENT

CARRER DE LA TARONJA, 16
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 08 83
FAX: 96 159 08 45
info@bullent.net
www.bullent.net

EDICIONS LA XARA

AVINGUDA DE LA VALLDIGNA, 25
SIMAT DE LA VALLDIGNA
46750 VALÈNCIA
TEL.: 96 281 13 67
FAX: 96 281 13 67
eladi@edicionslaxara.com
www.edicionslaxara.com

EDICIONS LOCALS

CARRER SAN JOSÉ, 9
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 10 33
FAX: 96 560 10 33
agustobeltra@yahoo.es

EDICIONS TIVOLI

CARRER SANTO TOMAS, 3
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 965 54 10 18
info@eltivoli.com
www.eltivoli.com

EDICIONS VORAMAR-

VORAMAR/SANTILLANA
CARRER VALÈNCIA, 44
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es
www.santillana.es

EDICIONS 96

CARRER LA RIBERA, 4
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TEL.: 96 246 11 04
FAX: 96 246 14 90
edicions96@edicions96.com
www.edicions96.com

EDITILDE

CARRER GENERAL URRUTIA,
12-10ª, VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 30 14
FAX: 96 316 30 14
dialogoinfantil@ctv.es
www.editorialdialogo.es

EDITORIAL AFERS

AVINGUDA DR. GÓMEZ FERRER, 55
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 96 126 93 94
afers@editorialafers.com
www.editorialafers.com

EDITORIAL AGUACLARA

CARRER ROSELLÓ, 55
ALACANT 03010 ALACANT
TEL.: 96 524 00 64
FAX: 96 525 93 02
edit.aguacleara@natural.es

EDITORIAL ALETHEIA

GRAN VIA MARQUES DEL
TURIA, 26
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 57 74
FAX: 96 316 13 01
aletheia@aletheiaeditorial.com
www.aletheiaeditorial.com

EDITORIAL ALFREDO ORTELLS

CARRER SAGUNTO, 5-1ª
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 347 10 00
FAX: 96 347 39 10
editorial@ortells.com
www.ortells.com/

EDITORIAL ANTINEA

CARRER DOCTOR FLEMING, 6
VINARÒS 12500 CASTELLÓ
TEL.: 964 45 45 25
FAX: 964 45 20 12
antinea@editorialantinea.com
www.editorialantinea.com

EDITORIAL CENTURIONE

CARRER ALBUFERA, 3
MONTSERRAT 46900 VALÈNCIA
TEL.: 961 84 12 00
info@editorialcenturione.com
www.editorilacenturione.com

EDITORIAL CLUB UNIVERSITARIO

CARRER COTTOLENGO, 25
ALACANT 03690 ALACANT
TEL.: 96 567 61 33
FAX: 96 566 39 36
ecu@ecu.fm
www.ecu.fm

EDITORIAL COCÓ

CARRER CREVILLENTE, 10
VALÈNCIA 46022 VALÈNCIA
TEL.: 650 47 77 14
eduardo@editorialcoco.com
www.editorialcoco.com

**EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD
POLITÉCNICA DE VALÈNCIA**

CAMINO DE VERA, S/N
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
public@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

EDITORIAL DENES

CARRER ARTS GRÀFIQUES, 58
PAIORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 44 66
FAX: 96 397 48 42
denes@editorialdenes.com
www.editorialdenes.com

EDITORIAL I SEE BOOKS

CARRER DON GENEROSO
HERNÁNDEZ 1
VALÈNCIA 46001 VALÈNCIA
TEL.: 96 3914824
info@iseebooks.com

**EDITORIAL INSTITUTO DE
ESTUDIOS MODERNISTAS S.L**

AVINGUDA PÉREZ GALDOS, 118-27
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 09 02
FAX: 96 385 09 02
edinesmo@yahoo.com

EDITORIAL MARFIL SA

CARRER SAN ELOY, 17
ALCOI 03804 ALACANT
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.es
www.editorialmarfil.com

EDITORIAL PARTENOPE

CARRER CAMP DE MORVEDRE, 28
SAGUNT 46520 VALÈNCIA
TEL.: 696 99 36 80
a.garcia@yahoo.es
www.partenope.es

EDITORIAL PENCIL

CARRER REY DON JAIME, 5
ALBORAYA 46120 VALÈNCIA
TEL.: 96 133 81 68
FAX: 96 133 65 71
correo@editorialpencil.es
www.editorialpencil.es

EDITORIAL PRE-TEXTOS

CARRER LUIS SANTÁNGEL, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com

EDITORIAL PROMOLIBRO

CARRER BACHILLER, 27 BAIX
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 20 29
FAX: 96 393 31 38
librerialapau@terra.es
www.psyli.com

EDITORIAL RIUBLANC

CARRER LOPE DE VEGA, 12
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 685 23 50 03
FAX: 96 286 55 88
riublanc@gmail.com
www.riublanc.com

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH

CARRER ARTES GRÀFICAS, 14
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.es
www.tirant.net

**EDITORIAL TRES I QUATRE
OCTUBRE CENTRE DE CULTURA
CONTEMPORÀNIA**

CARRER SAN FERRAN, 12
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 77 99
FAX: 96 315 51 65
tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

EFFECTO VIOLETA

CARRER DIECIOCHO, 35
PATERNA 46182 VALÈNCIA
TEL.: 660 05 58 60
efectovioleta@gmail.com

EL CABALLERO DE LA BLANCA LUNA

CARRER EN BORRÁS 16 BAJO
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 66 78

EL NADIR EDICIONES, S.L.

CARRER GUILLÉN DE CASTRO, 77
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 687 54 12 63
FAX: 96 380 95 12
info@editorialelnadir.com
www.editorialelnadir.com

ELLAGO EDICIONES, S.L.

CARRER DONAT, 13
CASTELLÓ DE LA PLANA 12002
CASTELLÓ
TEL.: 96 422 70 51
ellagoediciones@ellagoedicio-
nes.com
www.ellagoediciones.com

**ENGLIBA
GRUPO DE COMUNICACIÓN**

CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29-13
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 89 00
FAX: 96 391 59 04
ribera@engloba.net
www.engloba.net

ESPIRELIUS

CARRER UTIEL, 22
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 339 37 07
FAX: 96 369 81 26
infor@espirelius.com
www.espirelius.com

ESSER EDITORIAL

CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TELS.: 96 243 41 31/ 637 51 68 00
FAX: 96 243 41 31
adria@editarunlibro.com
www.essereditorial.com

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS

CARRER PROGRESO, 100
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 371 17 31
FAX: 96 382 87 46
info@faximil.com
www.faximil.com

FEDERICO DOMÉNECH

CARRER GREMIOS, 1
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 320 11 15
FAX: 96 359 69 41
editorial@federicodomenech.com
www.lasprovincias.es/editorial

GERMANIA

CARRER DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ,
99, ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 241 98 54
FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es

GRATACELS EDICIONS

CALLE EN BLANCH, 5
VALENCIA 46003 VALENCIA
TEL.: 96 316 37 13

**INSTITUCIÓ ALFONS
EL MAGNÀNIM**
CARRER CORONA, 36
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 31 69
FAX: 96 388 31 70
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

**INSTITUT VALENCIÀ DE
CINEMATOGRAFIA RICARDO
MUÑOZ SUAY**
PLAÇA AYUNTAMIENTO, 17
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 353 93 21
FAX: 96 353 93 30
lopez_niemen@gva.es
ivac-lafilmoteca.es

**INSTITUTO DE ESTUDIOS DE
MODA Y COMUNICACIÓN**
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 303 04 78
FAX: 96 391 59 04
edicion@engloba.net

**IRTA INTERVENCIONS CULTU-
RALS AL PAIS VALENCIÀ**
CARRER POETA QUINTANA, 1B
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 29 72

IRV LIBROS
AVINGUDA DR. TOMÁS SALA,
43 B
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 600 508 651
FAX: 963 580 096
irvlibros@yahoo.es
www.inruval.com

LA IMPRENTA CG
CARRER CIUDAD DE CARTAGENA
2-A
PATERNA 46988 VALENCIA
TEL.: 96 134 12 77
FAX: 96 134 03 82
laimprenta@laimprentacg.com
http://laimprentacg.com

LEGUA EDITORIAL
CARRER DON JUAN DE AUSTRIA, 15
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TELS.: 626 28 66 28 / 626 28 66 28
agathe@lengueditorial.es
www.lengueditorial.es

L'EIXAM EDICIONS
CARRER AUSIÀS MARCH, 36
TAVERNES BLANQUES
46016 VALÈNCIA
TEL.: 96 185 43 14
FAX: 96 186 28 11
eixam@eixamedicions.com
www.eixamedicions.com

L'ORONELLA
CARRER BARRACA, 266
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 356 26 56
oronella@oronella.com
www.oronella.com

MARJAL-GRUP EDEBÉ
CARRER ALT PALÀNCIA, 6
MISLATA 46920 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70
FAX: 96 313 47 55
valencia@edebe.net
www.edebedigital.com

MEDIA VACA
CARRER SALAMANCA, 49-13ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27
FAX: 96 395 69 27
mediavaca@mediavaca.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
Llibreters, Editors i Paperaires
CARRER SAN NICOLÁS, 40
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 96 544 973
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

MONTERREY GRUPO EDITORIAL
AVINGUDA DEL MAR, 6
POBLA DE FARNALS (LA) 46137
VALÈNCIA
TEL.: 96 146 27 65
FAX: 96 146 27 54
monterrey@monterreygrupo.com
www.monterreygrupo.com

NAU LLIBRES
CARRER PERIODISTA BADÍA, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

NUMA EDITORIAL
CARRER GENERAL URRUTIA, 10-15
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 329 01 94
FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es

OBRABIERTA EDITORIAL S.L.
CARRER FLORESTA 23
VALÈNCIA 46022 VALÈNCIA
TEL: 619 61 06 81
vicentevercher@obrabierta.com
www.obrabierta.com

ONADA EDICIONS
PLAZA DE L'AJUNTAMENT,
LOCAL 3
BENICARLÓ 12580 CASTELLÓ
TEL.: 96 447 46 41
FAX: 964 46 82 53
onada@onadaedicions.com

PAGINACERO EDICIONES
CARRER ALBERIQUE, 4-8ª
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 99 40
FAX: 96 322 85 87
pag.cero@teleline.es

PERIFÈRIC EDICIONS
CARRER SÈQUIA DE MONCADA, 13
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 609 426 131
periferic@periferic.es
www.periferic.es

PHD ÀRISTOS EDITOR
URBANITZACIÓ SAN LUIS
AVINGUDA DESA, 155
TORREVIEJA 03184 ALACANT
TEL.: 96 678 49 39
FAX: 96 678 49 39
stl_aristos@telefonica.net

PILES, EDITORIAL DE MÚSICA
CARRER ARCHENA, 33
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 40 27
FAX: 96 370 49 64
info@pilesmusic.com
www.pilesmusic.com

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS
CARRER JAUME I, 48
ALAQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 60 52
FAX: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.prodidacta.com

**PUBLICACIONES DE
LA GENERALITAT VALENCIANA**
CARRER BAILÍA, 1
VALÈNCIA 46071 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 77 30
FAX: 96 386 60 91
lilig@gva.es
www.pre.gva.es/lilig

RUZAFÀ SHOW
AVINGUDA REINO DE VALENCIA,
47
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 26 79
FAX: 96 391 26 74
rgimenez@ruzafashow.com

SAÓ EDICIONS
CARRER ÀNGEL DEL ÀLCÀZAR,
14-12ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es

S.R SERVICIOS Y PRODUCCIONES
CARRER INSTITUTO OBRERO 11
VALENCIA 46013 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 38 79
FAX: 96 351 17 32
libros@sensiromero.com

TABARCA LLIBRES
AVENIDA AUSIÀS MARCH, 184
VALÈNCIA 46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
www.tabarcallibres.com

TÀNDEM EDICIONS
CARRER SAN VICENTE, 93-1ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA

TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandem@tandemedicions.net
www.tandemedicions.com

THE MAGIC RIDER
CARRER GERONA, 19
ALACANT 03001 ALICANTE
TEL.: 966 004 956
FAX: 966 004 956
tmr.editores@gmail.com
info@primaci.net

**UNED CENTRO ASOCIADO
ALZIRA - VALENCIA «FRANCISCO
TOMÁS Y VALIENTE»**
CARRER CASA DE LA
MISERICORDIA, 34,
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 26 21
FAX: 96 350 27 11
fihs@valencia.uned.es
www.uned.es/ca-alzira-valencia

**UNIVERSITAT D'ÀLCANT.
SERVEI DE PUBLICACIONS /
UNIVERSIDAD DE ALICANTE.
SERVICIO DE PUBLICACIONES**
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG.
APARTAT DE CORREUS, 99
ALACANT 03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

**UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
SERVEI DE PUBLICACIONS**
CARRER ARTES GRÀFICAS, 13
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA

TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

**UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONS**
EDIFICIO RECTORAT
CAMPUS RIU SEC S/N,
CASTELLÓ DE LA PLANA 12071
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 88 21
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

VERSOS Y TRAZOS
PLAÇA DEL TOSSAL, 3
VALENCIA 46001 VALENCIA
TEL.: 96 206 11 21
FAX: 96 206 11 21
literaria@versosytrazos.com
www.versosytrazos.com

VICENT GARCIA EDITORES S.A
CARRER GUARDIA CIVIL, 22
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 369 15 89
FAX: 96 393 00 57
vgesa@combios.es
www.vgesa.com

05 EDICIONES
CARRER ALICANTE 26
CASTELLÓ DE LA PLANA 12004
CASTELLÓ
TEL.: 646 37 65 15
cerocinco_ediciones@hotmail.com
www.05ediciones.com